

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muuttavaksi ulkomaalaislakia, asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia, lapsilisälakia, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia, kansanterveyslakia, erikoissairaanhoidolakia, aravarajoituslakia, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia sekä lakia vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta.

Lailla pantaisiin täytäntöön direktiivi tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä.

Uudessa laissa säädettäisiin kolmansien maiden kansalaisten tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden maahantulon ehdoista ja oikeuksista oleskella maassa. Laissa säädettäisiin myös tutkijoiden ja korkeakouluopiskelijoiden oikeudesta liikkua Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen ja liikkumiselle asetettavista ehdoista. Ulkomaalaislain tutkijoita ja opiskelijoita koskeva sääntely siirrettäisiin uuteen lakiin.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaislaissa kolmannen maan kansalaiselle au pair -sijoituksen perusteella myönnettävän oleskeluluvan ehdot ja oikeus oleskella maassa. Tältä osin kyse ei ole direktiivin täytäntöönpanosta.

Yhdenvertaisen kohtelun toteuttamiseksi sosiaaliturvan osalta ehdotetaan muutettavaksi asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettua lakia, lapsilisälakia, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia, kansanterveyslakia sekä erikoissairaanhoidolakia.

Asuntojen saantia koskevaan yhdenvertaiseen kohteluun liittyen ehdotetaan muutettavaksi aravarajoituslakia, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia sekä lakia vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta.

Lait ovat tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 Johdanto	4
2 Nykytila	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	5
2.2 Direktiivin täytäntöönpano muissa unionin jäsenvaltioissa	16
2.3 Direktiivin ja nykytilan arviointi	17
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	31
3.1 Tavoitteet	31
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot	31
3.3 Keskeiset ehdotukset	32
4 Esityksen vaikutukset	34
4.1 Taloudelliset vaikutukset	34
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	34
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	35
5 Asian valmistelu	35
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	35
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	36
6 Riippuvuus muista esityksistä	36
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	36
1 Lakiehdotusten perustelut	36
2 Voimaantulo	53
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	53
LAKIEHDOTUKSET	55
Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä	55
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	64
Laki lapsilisälain 1 a §:n muuttamisesta	70
Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	71
Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta	72
Laki erikoissairaanhoidon lain 3 §:n muuttamisesta	73

LUONNOS 11.12.2017

Laki aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta	74
Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	75
Laki vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta..	76
LIITE	77
Rinnakkaistekstit	77
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta.....	77
Laki aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta	89
Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	90
Laki vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta..	91

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksen tarkoituksena on panna Suomessa täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/801/EU (uudelleenlaadittu) tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä.

Täytäntöönpano koskee kuitenkin vain direktiivin pakollisesti sovellettavia osioita. Näin ollen direktiivin perusteella ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, jotka koskevat kolmansien maiden kansalaisten sekä heidän perheenjäsentensä maahantuloa ja oleskelua yli 90 päivän ajan jäsenvaltion alueella tutkimusta, korkeakouluopiskelua, harjoittelua ja eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tehtävää vapaaehtoistyötä varten ja heitä koskevista oikeuksista. Lisäksi direktiivin perusteella ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, jotka koskevat tutkijoiden ja heidän perheenjäsentensä sekä korkeakouluopiskelijoiden maahantuloa ja oleskelua muissa jäsenvaltioissa kuin siinä jäsenvaltiossa, joka myöntää kolmannen maan kansalaiselle ensimmäisenä oleskeluluvan direktiivin perusteella, ja heitä koskevista oikeuksista. Muilta osin direktiiviä ei ehdoteta pantavan Suomessa täytäntöön.

Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 23 päivänä toukokuuta 2018. Direktiivillä kumotaan kaksi aikaisempaa direktiiviä, neuvoston direktiivit 2004/114/EY ja 2005/71/EY, joista edellinen koskee opiskelijoita ja jälkimmäinen tutkijoita, ja jotka on aiemmin pantu Suomessa täytäntöön säätämällä niistä ulkomaalaislaissa. Opiskelijoita koskevan direktiivin säännökset ovat tulleet voimaan 1 päivänä syyskuuta 2007 (HE 277/2006) ja tutkijoita koskevat säännökset 1 päivänä tammikuuta 2009 (HE 167/2007).

Ulkomaalaislaissa olevia säännöksiä on direktiivistä johtuen tarpeen muuttaa ja uusia säännöksiäkin on säädettävä. Kansallisessa lainsäädännössä ei voida enää säätää kansallisista luvista direktiivin mukaisista säännöksistä poikkeavin ehdoin henkilöille, jotka täyttäsivät direktiivin sääntelyn ehdot opiskelua, tutkimusta tai harjoittelua varten.

Direktiivi poikkeaa aiemmista direktiiveistä ja kaikista kansallisista luvista siten, että ensimmäisen valtion myöntämällä luvalla voi siirtyä toiseen jäsenvaltioon ja myös suorittaa siellä osan tutkimusta tai opiskelua. Jäsenvaltioille on jätetty harkintavaltaa sen suhteen, miten ne panevat täytäntöön direktiivin liikkuvuutta koskevan sääntelyn. Ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä lupa voidaan hyväksyä sellaisenaan myös toisessa jäsenvaltiossa ja mahdollisuutta liikkua voidaan rajoittaa direktiivin sallimissa rajoissa. Rajoitusten suhteen on tutkijoiden osalta merkitystä sillä, onko kyseessä lyhytaikainen liikkuvuus vai pitkäaikainen liikkuvuus. EU:n sisäistä liikkuvuutta koskeva sääntely vastaa pitkälti liikkuvuussääntelyä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/66/EU kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (ns. ICT-direktiivi), mistä johtuen direktiivit on pyritty panemaan täytäntöön yhdenmukaisella tavalla.

Direktiivin pakollisiin osioihin sisältyy säännöksiä, joiden täytäntöönpanon suhteen jäsenvaltioille on jätetty harkintavaltaa. Jäsenvaltiot voivat esimerkiksi päättää vahvistaa hyväksymismenettelyn, jota sovelletaan julkisiin ja yksityisiin tutkimusorganisaatioihin, jotka haluavat vastaanottaa tutkijan direktiivissä säädetyn hyväksymismenettelyn nojalla. Vastaavasti jäsenvaltiot voivat päättää säätää korkeakouluihin, oppilaitoksiin, vapaaehtoistyöohjelmasta vastaaviin organisaatioihin tai harjoittelijoita vastaanottaviin yksiköihin sovellettavasta hyväksymismenettelystä. Jäsenvaltioilla on harkintavaltaa myös lupien yleisten edellytysten ja erityisedellytysten osalta. Täytäntöönpanossa on pyritty siihen, että lupamenettely säilyy mahdollisimman yksinkertaisena ja nopeana.

LUONNOS 11.12.2017

Direktiivin sisältö voidaan kuvata lyhyesti seuraavasti:

Direktiivin I luvussa määritellään direktiivin kohderyhmät, soveltamisala ja määritelmät.

Direktiivin II luku koskee maahanpääsyn periaatteita, yleisiä edellytyksiä ja lupien erityisedellytyksiä.

Direktiivin III luku sisältää säännökset luvista ja oleskelun kestosta.

Direktiivin IV luku sisältää perusteet lupahakemuksen hylkäämiselle, myönnetyn luvan peruuttamiselle ja uusimatta jättämiselle.

Direktiivin V luku sisältää säännökset yhdenvertaisesta kohtelusta, tutkijoiden opetustyöstä, opiskelijoiden taloudellisesta toiminnasta, tutkijoiden ja opiskelijoiden oleskelusta työnhakua ja yrittäjyyttä varten sekä tutkijoiden perheenjäsenistä.

Direktiivin VI luku koskee EU:n sisäistä liikkuvuutta. Liikkuvuutta koskeva sääntely koskee tutkijoita ja heidän perheenjäseniään sekä opiskelijoita. Tutkijoiden liikkuvuus on jaettu lyhytaikaiseen liikkuvuuteen, jonka kesto on enintään 180 päivää minkä tahansa 360 päivän jakson aikana, ja pitkäaikaiseen liikkuvuuteen, jonka kesto on yli 180 päivää jäsenvaltiota kohti. Opiskelijoiden liikkuvuuden kesto on enintään 360 päivää jäsenvaltiota kohden. Lukuun sisältyvät myös säännökset liikkuvuuden vastustamisesta sekä seuraamuksista, joita liikkuvuutta koskevien säännösten rikkomisesta voidaan määrätä.

Direktiivin VII luvussa on säännökset menettelyllisistä takeista ja avoimuudesta sekä maksuista.

Direktiivin viimeinen eli VIII luku sisältää loppusäännökset, jotka koskevat tilastoja, yhteyspisteiden välistä yhteistyötä, komission kertomusta direktiivin soveltamisesta jäsenvaltioissa, direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä, aiempien direktiivien kumoamista ja voimaantuloa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että ulkomaalaislakiin lisätään säännös oleskeluluvan myöntämisestä au pair -sijoituksen perusteella. Ulkomaalaislaissa ei nykyisellään ole nimenomaista säännöstä au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta, eikä sen myöntämisen kriteereistä. Lupakäytäntö perustuu pitkälti vakiintuneeseen hallintokäytäntöön. Ulkomaalaislakiin tältä osin tehtävän lisäyksen osalta kyse ei kuitenkaan ole direktiivin täytäntöönpanosta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Maahantulon yleiset periaatteet

Maahantulon yleisistä edellytyksistä säädetään ulkomaalaislain (301/2004) 2 luvussa. Lisäksi luvussa säädetään muun muassa rajan ylittämisestä, matkustusasiakirjoista ja passeista. Ulkomaalaislain 11 §:n 2 momentin mukaan maahan pääsystä alle kolmen kuukauden oleskelua varten säädetään Schengenin rajasäännöstössä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/399 henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä).

Kolmannen maan kansalaisella tulee olla enintään kolmen kuukauden pituista oleskelua varten kuuden kuukauden ajanjaksoa kohden voimassa oleva matkustusasiakirja tai rajanylitykseen oikeuttava asiakirja sekä voimassa oleva viisumi asetuksen 539/2001 mukaisesti, jos hän on viisumivelvollisen maan kansalainen. Hänellä voi viisumin sijasta olla myös voimassa oleva oleskelulupa, joka oikeuttaa maahan pääsyyn.

Ulkomaalaisen tulee esittää asiakirjat oleskelun tarkoituksen ja edellytysten osoittamiseksi. Hänen tulee lisäksi esittää maassa oleskelun ajaksi toimeentuloon vaadittavat ja lähtömaahan paluun edellyttämät varat. Jos hänellä ei ole riittäviä varoja maahan saapuessaan, tulee hänen osoittaa, että hän kykenee hankkimaan varat maassa oleskellessaan. Maahantulon edellytyksenä on myös, että henkilöä ei ole määrätty maahantulokieltoon ja että hän ei vaaranna yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Oleskelulupa

Ulkomaalaislain 4 luku sisältää yleissäännöksiä oleskeluluvan lajeista ja kestosta, luvan hakemisesta, lupa-perusteista, toimeentuloedellytyksestä ja muista oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä, toimivaltaisista viranomaisista ja oleskelulupakortista sekä laillisen oleskelun määritelmästä. Työnteon perusteella myönnettävistä oleskeluluvista säädetään lain 5 luvussa.

Ulkomaalaislain 36 §:ssä säädetään oleskeluluvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, jotka hakijan on täytettävä riippumatta siitä, millä perusteella hän hakee oikeutta oleskella maassa. Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalaisen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Lupa voidaan myös jättää myöntämättä, jos on perusteltua aiheita epäillä, että ulkomaalaisen tarkoituksena on maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen.

Määräaikainen oleskelulupa voidaan ulkomaalaislain 33 §:n mukaan myöntää oleskelun luonteesta riippuen joko jatkuvana (A) tai tilapäisenä (B).

Toimeentulosta säädetään ulkomaalaislain 39 §:ssä. Sen mukaan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu, jollei laissa toisin säädetä. Toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäistapauksissa poiketa, jos siihen on poikkeuksellinen syy tai lapsen etu sitä vaatii. Toimeentulon katsotaan olevan turvattu, jos toimeentulo perustuu esimerkiksi ansiotyöstä saataviin tuloihin eikä voida olettaa, että kolmannen maan kansalainen joutuu turvautumaan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettuun tukeen tai vastaavaan etuun. Maahanmuuttovirasto on määritellyt suuntaa antavat tulorajat sisäisellä ohjeellaan yhteistyössä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön kanssa. Niiden avulla arvioidaan yksittäistapauksissa, täyttyykö toimeentuloedellytys.

Työntekijän toimeentuloedellytyksestä säädetään erikseen ulkomaalaislain 73 §:n 3 momentissa työntekijän oleskeluluvan osalta ja ulkomaalaislain 77 §:n 3 momentissa siltä osin, kun on kyse muusta oleskeluluvasta ansiotyötä varten. Lainkohtien mukaan ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavilla tuloilla, eikä esimerkiksi säästöillä tai muulla varallisuudella. Ulkomaalaisella on oltava riittävän säännölliset tulot, jotta toimeentulo on turvattu koko luvan keston ajan.

Työnteon perusteella myönnettävät oleskeluluvat

Työntekijän ja elinkeinoharjoittajan oleskeluluvasta sekä muusta oleskeluluvasta työntekoa varten säädetään ulkomaalaislain 5 luvussa. Lain 72 §:ssä säädetään työntekijän oleskelulupahakemuksesta ja hakemukseen liitettävistä liitteistä. Näitä ovat esimerkiksi työsopimus sekä vakuutus työehtoista ja joissakin tapauksissa työnantajavelvoitteista. Pykälässä viitataan myös lain 60 §:ään, jonka mukaan oleskelulupa on haettava pääsääntöisesti ulkomailta ennen maahan saapumista. Työntekijän oleskeluluvan harkinnasta ja TE-toimistojen osapäätöksestä säädetään ulkomaalaislain 73 §:ssä. Jos kyse ei ole työntekijästä, joka tarvitsee työntekijän oleskeluluvan, tai elinkeinoharjoittajasta, voidaan oleskelulupa myöntää muuta ansiotyötä varten 77 §:n mukaisesti. Tämä lupa myönnetään ilman edeltävää työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöstä. Työntekojen oikeuden kestosta, eli oikeuden alkamis- ja päättymisajankohdasta, säädetään 80 §:ssä.

LUONNOS 11.12.2017

Oleskeluluvan hakemisesta säädetään ulkomaalaislain 60 §:ssä. Sen mukaan ensimmäinen oleskelulupa on haettava ulkomailla ennen maahan saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Jatkolupaa ja pysyvää oleskelulupaa haetaan Suomessa. Hakemus jätetään ulkomailla Suomen edustustolle ja Suomessa paikallispoliisille. Vuoden 2017 alusta lukien voimaan tulleiden toimivaltamuutosten johdosta hakemus Suomessa jätetään 1.1.2017 alkaen Maahanmuuttoviraston toimipisteeseen, eikä sitä ole enää mahdollista jättää poliisissa.

Oleskelulupaa varten on ulkomaalaislain 60 d §:n mukaan jätettävä hakemuksen yhteydessä biometriset tunnisteet, kasvokuva ja sormenjäljet jokaisesta sormesta. Oleskelulupakortti toimitetaan edustustoon, josta hakija noutaa sen. Noudon yhteydessä kortille tallennettuja biometrisiä tunnisteita verrataan hakijan tunnistuksiin. Maahan tullessa hänellä on jo oleskelulupakortti hallussaan. Rajalla verrataan oleskeluluvan haltijan biometriset tunnisteet kortin tunnistuksiin. Vertailu voidaan ulkomaalaislain 60 e §:n mukaan tehdä oleskeluluvan aitouden toteamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi.

Ulkomaalaislain 36 § mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos ulkomaalainen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä tai turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen.

Oleskeluluvan peruuttaminen

Määräaikaiset tai pysyvät oleskeluluvat voidaan ulkomaalaislain 58 §:n nojalla peruuttaa. Oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos ulkomaalainen muuttaa pysyvästi pois Suomesta tai pysyvässä tarkoituksessa on oleskellut yhtäjaksoisesti kaksi vuotta ulkomailla. Jos lupaa haettaessa on tietoisesti annettu hakijan henkilöllisyyttä koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja tai salattu sellaisia seikkoja, jotka olisi saattanut estää oleskeluluvan myöntämisen, lupa voidaan peruuttaa.

Maasta poistaminen

Ulkomaalaislain 9 luvussa säädetään maasta poistamisesta. Pääsyn epäämisestä ja käännättämisestä säädetään ulkomaalaislain 142 §:ssä. Pääsyn epääminen tarkoittaa kolmannen maan kansalaisen maahantulon estämistä ulkorajalla Schengenin rajasäännösten 13 artiklan mukaisesti. Pääsyn epääminen koskee kolmannen maan kansalaista, joka tulee jäsenvaltioiden alueelle alle kolmen kuukauden oleskelua varten eikä täytä kaikkia Schengenin rajasäännösten artiklan 5 kohdan 1 mukaisia maahantuloedellytyksiä.

Jos kyse on yli kolmen kuukauden oleskelusta, sovelletaan käännättämissäännöksiä ulkorajalla, jolloin maahantulo estetään. Tätä sovelletaan, kun kyseessä on unionin kansalainen ja häneen rinnastettava tai näiden perheenjäsen, joka käyttää oikeuttaan liikkua vapaasti unionissa. Käännättämisestä käytetään myös tilanteessa, jossa kolmannen maan kansalainen tulee maahan yli kolmeksi kuukaudeksi myönnetyllä oleskeluluvalla ensimmäistä kertaa luvan voimassaoloaikana. Jos rajatarkastuksessa havaitaan, että maahantulon edellytykset eivät ole kunnossa, ulkomaalainen voidaan käännättää ulkorajalla, vaikka hänellä on oleskelulupa. Käännättämisestä sovelletaan myös kolmannen maan kansalaiseen, joka tulee toisen jäsenvaltion yli kolmeksi kuukaudeksi myöntämällä kansallisella viisumilla tai oleskeluluvalla ja jota ei ole määrätty Suomen kansalliseen maahantulokieltoon. Tämän lisäksi kolmannen maan kansalainen voidaan käännättää, jos hän on saapunut maahan ilman oleskelulupaa eikä sitä ole hänelle maahan saapumisen jälkeen myönnetty.

Maasta karkottamisella tarkoitetaan ulkomaalaislain 143 §:n mukaan maasta poistamista tilanteissa, jolloin ulkomaalainen oleskelee maassa määräaikaisella tai pysyvällä oleskeluluvalla tai tilanteissa, jolloin kyseinen lupa ei enää ole voimassa.

Tutkijoiden maahantulo

LUONNOS 11.12.2017

Ensimmäistä oleskelulupaa hakevien ulkomaisten tutkijoiden määrä on viime vuosina pysynyt suurin piirtein samalla tasolla noin 600 hakijassa vuodessa.

Käytännössä tutkijoille myönnetään kahdenlaisia oleskelulupia. Osalla on varsinainen ulkomaalaislaissa oleskelulupa tieteellisen tutkimuksen tekemistä varten ja osalla opiskelijan oleskelulupa eli käytännössä oleskelulupa jatko-opiskelun perusteella. Tutkijan ja tutkimusorganisaation välinen oikeussuhde ja etenkin se, onko kyseessä työsuhde, vaikuttaa siihen, millainen oleskelulupa ulkomaalaiselle voidaan myöntää ja millaisia oikeusvaikutuksia lupaan liittyy. Jos kyse on työsuhteesta, tutkijalle kuuluu työsuhteen tuomat oikeudet ja velvollisuudet (esimerkiksi palkka-, työaika-, sosiaaliturva- ja eläke-edut) ja vastaavasti tutkimusorganisaatiolle työnantajan oikeudet ja velvollisuudet. Työsuhde on myös työsuojeluviranomaisten valvonnan kohteena.

Enemmistö ulkomaalaisista tutkijoista saa apurahaa tutkimuksen suorittamista varten. Tutkimussopimukset ovat tutkimuksen teettämistä koskevista rahoituspäätöksistä johtuen lyhytkestoisia, tyypillisesti vain joitakin kuukausia ja selkeästi alle vuoden. Vähemmistö tutkimussuhteista on siten työsopimussuhteisia. Rahoituspäätös tulee tutkijan kannalta jatko-oleskelulupahakemuksen vireillepanoa ajatellen yleensä viime hetkellä, jolloin oleskeluluvan voimassaoloaikaan saattaa tulla katkos, koska hakemuksen käsittely vaatii oman aikansa. Näissä tilanteissa tutkijan liikkuminen ulkomaille saattaa muodostua ongelmalliseksi, koska ilman voimassaolevaa oleskelulupaa ja sitä osoittavaa oleskelulupakorttia takaisinpaluu Suomeen tai muualle Schengen-alueelle ei ole mahdollista.

Ulkomaalaisen, joka aikoo toimia Suomessa tutkijana, maahantulo- ja lupamenettely vaihtelee eri tilanteissa. Vaikuttavina tekijöinä ovat tutkimustoiminnan ja maassa oleskelun pituus sekä tutkimusorganisaation kanssa solmitun oikeussuhteen luonne. Tutkijan käsitettä ei määritellä ulkomaalaislaissa.

Jos tutkija tulee kutsun tai sopimuksen nojalla Suomeen töihin enintään 90 päivän ajaksi, maahantulo ei edellytä oleskelulupaa. Maahantuloon vaaditaan tällöin viisumi, paitsi jos tutkija on kotoisin viisumivapaasta maasta tai maahantulo perustuu jonkin toisen Schengen-valtion myöntämään oleskelulupa.

Jos tutkija tulee kutsun tai sopimuksen nojalla Suomeen töihin ja työ vierailijana tutkijana kestää enintään yhden vuoden, tutkijalle myönnetään ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 9 kohdan perusteella muu oleskelulupa ansiotyötä varten.

Jos tutkijan ansiotyö kestää yli vuoden ajan ja tutkija toimii ammattimaisesti tieteen alalla, tutkijalle myönnetään muu oleskelulupa ansiotyötä varten ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella.

Ulkomaalaislain 47 a—47 f §:n säännökset perustuvat neuvoston tutkijadirektiiviin 2005/71/EY. Kyse on kansallisen sääntelyn rinnalla olevasta ja vaihtoehtoisesta menettelystä tutkijan maahantulolle. Direktiivin mukainen menettely perustuu pitkälti samanlaiseen menettelyyn kuin nyt täytäntöönpantavassa direktiivissä on tutkijoiden osalta säädetty. Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa säädetäänkin muun muassa tutkimuslaitoksen hyväksymisestä, hyväksymisen uusimatta jättämisestä ja peruuttamisesta, vastaanottosopimuksesta ja sen päättymisestä sekä oleskeluluvan myöntämisestä direktiivissä tarkoitettua tieteellistä tutkimusta varten. Tutkijadirektiiviin 2005/71/EY pohjautuvan sääntelyn perusteella maahantulo ei edellytä oleskelulupaa, jos tutkija tulee suorittamaan enintään kolmen kuukauden ajaksi osaa tutkimushankkeestaan, johon hänellä on olemassa jonkin toisen EU-valtion tutkimuslaitoksen kanssa solmittu vastaanottosopimus.

Tutkijalle myönnettävän oleskeluluvan pituus ja sen laji (tilapäinen B vai jatkuva A) vaihtelevat sen mukaan, miten pitkistä maassa oleskelusta on kyse.

Opiskelijoiden maahantulo

LUONNOS 11.12.2017

Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä Suomessa on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla, mikä on heijastunut oleskelulupaa hakevien opiskelijoiden määrään. Samaan aikaan on kehitetty oleskelulupien hakumenettelyä ja lupien myöntämisedellytykset ovat muuttuneet. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän kasvun myötä on myös lisääntynyt keskustelu heidän mahdollisuudestaan vastata tulevaisuuden työvoimatarpeisiin Suomessa. Opiskelijoiden oikeutta työskentelyyn opintojen ohella on lisätty ja kun vielä vuosituhannen alussa opiskelijan edellytettiin poistuvan maasta opintojen päätyttyä, niin tällä hetkellä pyritään siihen, että tutkinnon suorittaneet jäisivät maahan.

Suomalaisissa korkeakouluissa opiskeli vuonna 2015 jo hieman yli 20 000 ulkomaista tutkinto-opiskelijaa, mikä on kolminkertainen määrä vuoteen 2000 verrattuna ja on 6,9 % kaikista opiskelijoista. Viime vuosina noin neljännes maahanmuutosta on tapahtunut opiskelun perusteella. Ulkomaalaisten tekemien opiskelupurusteisten oleskelulupahakemusten määrä on 2010-luvulla vaihdellut viiden tuhannen ja hieman yli kuuden tuhannen välillä. EU- ja ETA-alueiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrän arvioidaan kuitenkin vähenevän - kuten on tapahtunut Ruotsissa ja Tanskassa - lukukausimaksujen 1.8.2017 käyttöönoton johdosta.

Ulkomaalainen voi oleskella Suomessa viisumilla tai viisumivapaasti, jos opinnot kestävät enintään kolme kuukautta. Ulkomaalaiselle, joka aikoo opiskella Suomessa yli kolmen kuukauden ajan, myönnetään oleskelulupa opiskelua varten ulkomaalaislain 46 §:n perusteella. Pykälän mukaan oleskelulupa myönnetään tutkintoon tai ammattiin johtaviin opintoihin taikka, jos siihen on perusteltu syy, myös muihin opintoihin. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että ulkomaalaisella on luotettavan ja vakavaraisen yhtiön tai laitoksen myöntämä vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset ja jos opintojen kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset. Sairausvakuutus edellytys lisättiin lakiin vuonna 2007 niin sanotun opiskelijadirektiivin (2004/114/EY) täytäntöönpanon seurauksena.

Oleskelulupa opiskelua varten myönnetään esimerkiksi hakijalle, joka on hyväksytty varsinaiseksi opiskelijaksi ammattikorkeakouluun tai yliopistoon. Erityisperusteena voidaan pitää esimerkiksi opintojen aloittamista edeltävää, tarpeellista kieli- ja muuta koulutusta, jos hakija on jo hyväksytty opiskelijaksi suomalaiseen oppilaitokseen. Oleskelulupaa ei siis myönnetä pelkästään kieli- tai valmennuskursseille osallistumista varten. Suomen kieltä voi kuitenkin opiskella kolme kuukautta viisumin tai viisumivapauden turvin. Myös viralliseen opiskelijavaihto-ohjelmaan osallistuminen ja omatoiminen opintojen täydentäminen katsotaan perusteluksi syyksi oleskeluluvan myöntämiselle.

Ulkomaalaislaissa ei ole rajoitettu oleskeluluvan myöntämistä opiskelun perusteella vain tietyn tasoihin opintoihin, vaan kaikille opiskelijoille opintojen tasosta ja oppilaitoksesta riippumatta myönnetään oleskelulupa saman lainkohdan perusteella. Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä (B) vuodeksi kerrallaan. Oleskelulupa uusitaan vuodeksi kerrallaan ja uusinnan yhteydessä tarkistetaan, että opinnot etenevät riittävästi ja että toimeentulo on turvattu.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaislain 36 §:ssä säädetyt yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle täyttyvät. Oleskelulupa voidaan evätä yleisen järjestyksen, turvallisuuden, kansanterveyden ja Suomen kansainvälisten suhteiden vaarantumisen perusteella. Oleskelulupa voidaan myös evätä, jos on perusteltua aihetta epäillä maahantulosäännösten kiertämistä eli sitä, että hakijan maahantulon ja maassa oleskelun tosiasiallisena tarkoituksena on muu kuin opiskelu. Riittävän kielitaidon varmistaminen on ensisijaisesti oppilaitosten tehtävä, mutta Maahanmuuttovirasto voi kuitenkin tapauskohtaisesti evätä oleskeluluvan maahantulosäännösten kiertämisen perusteella, jos lupaprosessin yhteydessä havaitaan, että hakijan todellinen kielitaito ei vastaa oppilaitokselle esitettyä.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että opiskelijan toimeentulo on turvattu ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetyllä tavalla. Maahanmuuttovirastolle on esitettävä oleskelulupahakemuksen yhteydessä selvitys

LUONNOS 11.12.2017

siitä, millä tavoin opiskelija turvaa toimeentulonsa Suomessa. Maahanmuuttoviraston ohjeistuksen mukaan toimeentulo katsotaan lähtökohtaisesti turvatuksi, kun opiskelijalla on käytettävissään toimeentuloaan varten kuukausittain vähintään 560 euroa (netto) ja vuotta kohden vähintään 6 720 euroa (netto). Turvattua toimeentuloa arvioitaessa otetaan pankkitalletusten ohella huomioon opiskelijalle mahdollisesti myönnetyt stipendit ja apurahat sekä oppilaitoksen opiskelijalle tarjoamat opintososiaaliset etuudet, kuten asuminen ja ateriat.

Suomeen opiskelemaan tulevilta kolmansien maiden kansalaisilta edellytetään lisäksi sairausvakuutuksen ottamista, koska he eivät pääse Suomen sairausvakuutusjärjestelmän eivätkä aina myöskään kunnallisen terveydenhuollon piiriin. Alle kaksi vuotta kestäviä opintoja suorittamaan tulevalla ulkomaalaisella opiskelijalla on oltava yksityinen vakuutus, joka kattaa sairaanhoidosta aiheutuvat kustannukset pääsääntöisesti 100 000 euroon saakka. Vähintään kahdeksi vuodeksi Suomeen tulevan opiskelijan on otettava yksityinen vakuutus, joka kattaa ensisijaisesti lääkekustannukset vähintään 30 000 euroon saakka. Käytännössä nämä vakuutukset kattavat myös lääkäripalkkioita sekä hoidon ja tutkimuksen kustannuksia. Vakuutuksen on oltava voimassa koko opiskelun ajan. Jos kyseessä on vaihtojärjestön kautta tapahtuva opiskelu, hyväksytään järjestön tarjoama vakuutusturva sellaisenaan.

Maahanmuuttoviraston kielteinen oleskelulupapäätös perustuu yleensä siihen, että hakijan toimeentulo on puutteellinen tai hakemukseen on liitetty väärennetyjä asiakirjoja. Kielteisten päätösten osuus vaihtelee kuitenkin huomattavasti kansalaisuuksittain. Korkeakoulut ja Maahanmuuttovirasto ovat viime vuosina tehostaneet asiakirjakirjojen tutkintaa väärennösten havaitsemiseksi. Viranomaisten ja oppilaitosten välillä on tehty koulutus- ja konsultaatioyhteistyötä. Väärinkäytöksiä on kyetty torjumaan jo lähtömaissa viranomaisyhteistyön ja yhdyshenkilötoiminnan avulla. Ulkomailla järjestettäviä valintakokeita varten on kehitetty hyviä käytänteitä.

Opiskelijoiden taloudellinen toiminta

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty oleskelulupa opiskelua varten, on hänellä ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 4 kohdan mukaan työnteko-oikeus, kun a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä; b) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai c) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta.

Työnantajan on huolehdittava, että opiskelijan työn määrä ei ylitä ulkomaalaislaissa säädettyä tuntimäärää. Maahanmuuttovirasto voi kiinnittää rajoitusten noudattamiseen huomiota jatkolupahakemusten ratkaisemisen yhteydessä ja tarkastaa, onko työnteko ylittänyt laissa säädetyt rajoitukset. Uuden oleskeluluvan myöntäminen edellyttää ensisijaisesti, että hakijan opinnot etenevät aikataulussaan, jolloin riittävää ei ole pelkätään oppilaitoksen kirjoilla oleminen. Kun opiskelijan maassaolon tarkoitus on opintojen suorittaminen, työnteosta ei saa muodostua pääsääntöistä oleskelun perustetta.

Opiskelijan katsotaan myös olevan oikeutettu harjoittamaan elinkeinoa opintojen ohessa, vaikka asiasta ei ole nimenomaista säännöstä ulkomaalaislaissa. Jos elinkeinonharjoittaminen muuttuu pääasialliseksi toiminnaksi, on sitä varten haettava elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa.

Opiskelijan ja tutkijan välinen rajanveto

Ulkomaalaislain 5 luvussa säädetään työnteon perusteella myönnettävistä oleskeluluvista. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jatko-opiskelijan ja tutkijan kohdalla rahoituksen luonne määrittää, mikä oleskelulupa tulee kyseeseen.

LUONNOS 11.12.2017

Jos ulkomaalainen tulee Suomeen tekemään maisterin tutkinnon jälkeisiä korkeakouluopintoja eli lisensiaatin tutkintoa, tohtorin tutkintoa tai post doc -tutkimusta ja hän saa apurahaa tai palkkaa viralliselta taholta, kuten yliopistolta tai tutkimuslaitokselta, joka voi olla joko Suomessa tai ulkomailla, hänet katsotaan tutkijaksi. Tällöin oleskelulupaa tulee hakea tutkijana.

Jos ulkomaalainen tulee Suomeen tekemään maisterin tutkinnon jälkeisiä korkeakouluopintoja ja hän rahoittaa opinnot omilla varoillaan, hänet katsotaan opiskelijaksi, jolloin oleskelulupaa tulee hakea opiskelun perusteella.

Oleskelulupa työnhakua varten

Ulkomaalaislain 54 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla opiskelua varten, myönnetään tutkinnon suorittamisen jälkeen uusi tilapäinen oleskelulupa työnhakua varten. Lain 55 §:n 4 momentin mukaan tilapäinen oleskelulupa myönnetään yhden kerran enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päättymisestä.

Aiemmin oleskelulupa työnhakua varten voitiin myöntää kuuden kuukauden ajaksi, mutta huhtikuussa 2015 voimaan tulleen ulkomaalaislain muutoksen (HE 219/2014) myötä oleskeluluvan voimassaoloajan pituus pidennettiin yhdeksi vuodeksi. Lainmuutoksen tarkoituksena oli edistää kolmansista maista tulevien opiskelijoiden hakeutumista ja sijoittumista suomalaisille työmarkkinoille. Ulkomaalaisen tulisi voida hyödyntää Suomessa hankkimaansa koulutusta suomalaisilla työmarkkinoilla ja löytää koulutustaan vastaavaa työtä.

Oleskelulupia tutkinnon suorittaneiden työnhakua varten on myönnetty noin 150 kappaletta vuodessa (2015). Suhteellisen vähäinen määrä selittyy sillä, että uutta oleskelulupaa voi hakea muillakin perusteilla. Jos ulkomaalaisella on tutkinnon suorittuaan jo työpaikka tiedossa, voi hän hakea jatkolupaa työnteon perusteella. Suomalaisessa oppilaitoksessa tutkinnon suorittanut ulkomaalainen on vapautettu työntekijän oleskelulupahakemusvelvollisuudesta ja sen seurauksena työvoimapolitiisesta saatavuusharkinnasta. Ulkomaalaiselle myönnetään siis muu oleskelulupa ansiotyötä varten, joka ei edellytä työ- ja elinkeinotoimiston osapäätöstä. Sama koskee ulkomaalaisia, jotka tutkinnon suorittuaan poistuvat Suomesta, mutta palaavat Suomeen josain vaiheessa uudelleen työskentelemään. Ulkomaalainen voi myös ryhtyä yrittäjäksi ja hakea elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa.

Oleskelulupa työnhakua varten voidaan myöntää vain tutkinnon suorittaneelle ulkomaalaiselle, mutta ei tutkijalle, mikä on nähty nykysääntelyssä puutteena etenkin yliopistoissa toimineiden tutkijoiden kohdalla. Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei ole myöskään säännöstä, joka mahdollistaisi oleskeluluvan myöntämisen tutkinnon tai tutkimuksen suorittaneelle yrityksen perustamista varten.

Harjoittelijoiden maahantulo

Kolmannen maan kansalaiselle, joka aikoo työskennellä harjoittelijana Suomessa, voidaan myöntää muu oleskelulupa ansiotyötä varten rajatuissa tilanteissa. Ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan se on mahdollista, kun on kyse työharjoittelusta, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan, jos harjoittelu kestää enintään 18 kuukautta, tai joka tapahtuu korkeakoulututkinnon suorittaneen ulkomaalaisen enintään vuoden kestäväenä siirtona yrityksen sisällä. Saman momentin 12 kohdan mukaan luvan myöntäminen on myös mahdollista, jos ulkomaalainen on 18–30-vuotias ja hän suorittaa työharjoittelun, kun hän opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun harjoittelun ala vastaa ulkomaalaisen opintoja tai tutkintoa, jos työharjoittelu kestää enintään 18 kuukautta. Jos harjoittelu sen sijaan kestää yli 18 kuukautta, on ulkomaalaisen pykälän 2 momentin mukaan haettava työntekijän oleskelulupaa.

LUONNOS 11.12.2017

Harjoittelijalla on yllä mainituissa tapauksissa rajoitettu työnteko-oikeus muun ansiotyön perusteella myönnetyn luvan nojalla. Työnteko-oikeus tarkoittaa ansiotyön tekoa työharjoittelun mukaisessa tehtävässä, eikä luvalla ole mahdollista tehdä muita töitä.

Työharjoitteluun tulevan ulkomaalaisen kutsukirjeessä mainitaan yleensä nimenomaisesti harjoittelu (*internship, traineeship*). Työnantaja maksaa harjoittelijalle yleensä palkkaa (mahdollisesti myös apurahaa, luontaisetuuksia, taskurahaa). Tämä erottaa harjoittelijan opiskelijasta. Harjoittelijan toimeentulon on oltava turvattu Suomessa oleskelun aikana. Toimeentulon katsotaan olevan turvattu, kun hänelle maksetaan vähintään työehtosopimuksen mukainen harjoittelijan palkka. Jos sovellettavaa työehtosopimusta ei ole, on harjoittelijalle maksettava palkkaa vähintään työttömyysturvalain työssäoloehdon mukaisen päivärahoituksen täyttävä määrä, vuonna 2017 summa on 1 187 euroa kuukaudessa. Täysin palkatonta työharjoittelua ei ole hyväksytty.

Ulkomaalainen, joka opiskelee kotimaassaan ja hänen työharjoittelunsa liittyy kotimaan opintoihin, saattaa itse mieltää olevansa opiskelija myös Suomessa, mutta ulkomaalaislain mukaan näissä tapauksissa kyse on nimenomaan työharjoittelusta. Hakijalla ei myöskään näissä tapauksissa ole opiskelupaikkaa Suomessa eli hänellä ei ole hyväksymiskirjettä tiettyihin opintoihin.

Suomessa tapahtuvassa harjoittelussa, joka liittyy toisessa maassa suoritettaviin opintoihin, voi olla kyse myös opiskelijavaihdosta. Ulkomaalaisen pitää tällöin kuitenkin suorittaa myös opintoja Suomessa ja hänellä tulee olla opinto-oikeus, jotta hänet voidaan katsoa vaihto-opiskelijaksi. Jos ulkomaalaisen on tarkoitus suorittaa pelkkä harjoittelu eli hän tulee töihin esimerkiksi tutkijaryhmään, niin tällöin kysymys ei ole opiskelusta, vaan harjoittelusta, jolloin ulkomaalainen tarvitsee harjoittelijan oleskeluluvan.

Työharjoittelija ei voi tulla Suomeen viisumivapaasti tai viisumilla suorittamaan työharjoittelua, vaan hän tarvitsee aina oleskeluluvan, vaikka harjoittelu kestäisi alle kolme kuukautta. Työharjoittelijoista ei säädetä ulkomaalaislain 79 §:ssä, jossa on lueteltu ne työt, joita on lupa tehdä viisumivapaasti tai viisumilla korkeintaan kolmen kuukauden ajan. Näin ollen myös lyhytaikaiseen työharjoitteluun Suomessa tarvitaan aina oleskelulupa, joissain tilanteissa työntekijän oleskelulupakin voi tulla kyseeseen.

Jos edellä mainitut ehdot eivät täyty tai harjoittelu kestää kauemmin kuin säädetyn aikarajan, on ulkomaalaisen haettava työntekijän oleskelulupaa, jolloin työntekijän oleskelulupiin liittyvät ulkomaalaislain 5 luvun säädökset tulevat sovellettaviksi, mukaan lukien työvoiman saatavuuteen liittyvä harkinta. Harjoittelijoiden hakemuksia, jotka muuttuisivat edellä mainituista seikoista johtuen työntekijän oleskelulupahakemuksiksi, on kuitenkin hyvin vähän.

Working holiday -työlomajärjestely kuuluu myös harjoittelun perusteella haettavan luvan alle. Suomi on tehnyt Working holiday -sopimukset Australian ja Uuden-Seelannin kanssa.

Harjoittelun perusteella haetaan jatkolupia hyvin vähän. Tänä vuonna on vireille tullut vain 12 jatkolupahakemusta. Määrät ovat pysyneet aikalailla samoissa viimeisen 3 vuoden aikana.

Ilman järjestöä tulevista harjoittelijoista suurin osa on ukrainalaisia maatalousharjoittelijoita. Harjoittelijoita tulee myös esimerkiksi pienempiin ja isompiin IT-alan yrityksiin ja jonkin verran (yksittäisiä hakemuksia) esimerkiksi arkkitehtitoimistoihin ja hotelleihin. Harjoittelijoiden tulee saada vaadittava palkka ja he ovat tehneet työharjoittelusopimuksen.

Järjestöjen kautta harjoittelijoita tulee lähinnä yliopistoihin, korkeakouluihin ja peruskouluihin esimerkiksi apuopettajiksi.

LUONNOS 11.12.2017

Harjoittelijalle myönnetään tilapäinen oleskelulupa (B), koska harjoittelu on luonteeltaan tilapäistä. Harjoittelijoiden ensimmäisiä oleskelulupahakemuksia tulee eniten Ukrainasta, Australiasta, Japanista, Intiasta ja Turkista.

Laissa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (/ , ns. ICT-laki), joka on tullut voimaan **x.xx.20xx**, säädetään maahantulosta sellaisten työsuhteisten harjoittelijoiden osalta, jotka tulevat maahan yrityksen sisäisen siirron yhteydessä. Työsuhteisella harjoittelijalla tarkoitetaan siinä yhteydessä yliopistotutkinnon suorittanutta henkilöä, joka siirretään vastaanottavaan yksikköön urakehitystä varten tai liiketoiminnan tekniikoita tai menetelmiä koskevan koulutuksen saamiseksi ja jolle maksetaan palkkaa siirron aikana. Siirto voi kestää enintään yhden vuoden ja oleskelulupa myönnetään jatkuvana (A).

Vapaaehtoistyöntekijät

Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei ole nimenomaista säännöstä vapaaehtoistyön perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Käytännössä vapaaehtoistyötä tekeville on voitu myöntää oleskelulupa ulkomaalaislain 45 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetyn muun erityisen syyn perusteella.

Vapaaehtoistyöntekijöitä on tullut Suomeen järjestöjen (Maailmanvaihto ry-ICYE Finland, Aiesec) välittämänä. Tällöin järjestöt ovat antaneet tietyn taskurahan, ruoan ja järjestäneet mahdollisesti asumisen, mutta ulkomaalaisella itsellään on tullut olla omat varat toimeentuloa varten, koska kyse ei ole yleensä työsuhteesta ja siten palkasta, jolla toimeentulon voisi turvata.

Au pairit

Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei ole nimenomaista säännöstä au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Suomi on allekirjoittanut Euroopan neuvoston au pair -sopimuksen (European Treaty Series – No. 68/1969). Suomi ei ole kuitenkaan ratifioinut mainittua sopimusta, koska sen määräykset ovat ristiriidassa muun muassa Suomen työlainsäädännön kanssa.

Au pair -sopimukseen tulee sovellettavaksi työlainsäädäntö, mikäli työsopimuslain pakottavien säännösten mukaiset työsuhteen kriteerit täyttyvät eli työtä tehdään sopimuksen perusteella henkilökohtaisesti työnantajan lukuun tämän johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Jos edellä mainitut työsuhteen kriteerit täyttyvät, au pairin ottanut henkilö katsotaan työnantajaksi. Työsuhteessa on noudatettava työlainsäädännön ja työehtosopimusten työntajavelvoitteita muun muassa palkasta, työajoista ja vuosilomista. Sopimuksen nimikkeellä (esimerkiksi au pair -sopimus) ei ole merkitystä sen arvioinnissa, onko kyseessä työsuhte, vaan asia ratkaistaan tosiasiallisten olosuhteiden perusteella. Rajanveto työsuhteen olemassaolosta voi joissakin yksittäistapauksissa olla vaikeaa kriteereitä. Arvio työsuhteen olemassaolosta kussakin yksittäistapauksessa tehdään kokonaisuutensa perusteella.

Ulkomaalaislain (301/2004) mukainen oleskelulupa ei määritä sitä, milloin kyseessä on työsuhte. Ulkomaalaislaissa säädetään maahantulon edellytyksistä ja siihen liittyvistä lupamenettelyistä. Ulkomaalaislaissa ei ole erityisesti au pairia koskevia säännöksiä. Ulkomaalaislaissa tai lain perusteluissa (HE 28/2003 vp) ei määritellä selkeästi sitä, mitä tarkoitetaan käsitteellä au pair ja mitkä ovat au pair -sijoituksen ehdot.

Vaikka Suomi ei ole ratifioinut au pair -sopimusta, on sopimuksen pohjalta syntynyt vakiintunut hallintokäytäntö, jota on sovellettu au pair -sijoitusta koskeviin oleskelulupahakemuksiin. Vastaanottavan perheen ja au pairin on tehtävä kirjallinen sopimus sijoituksen ehdoista. Koska tämän sopimuksen noudattamista ei kuitenkaan valvo mikään virallinen taho, ovat au pairit Suomessakin työntekijöitä suojattomammassa asemassa. Au pairilta vaadittavia edellytyksiä harkittaessa on pyritty ottamaan huomioon myös ihmiskaupan ja naiskaupan

LUONNOS 11.12.2017

torjumiseen tähtäävät YK:n ja Euroopan unionin suositukset. Au pair -asemaan saapuvat henkilöt ovat usein nuoria naisia, ja ilman valvontaa tai etukäteiskontrollia he voivat joutua jopa ihmiskaupan uhreiksi.

Maahanmuuttovirasto on myöntänyt oleskelulupia au pair -aseman perusteella suomen tai ruotsin kieltä taitaville hakijoille. Myönteisten päätösten saaneiden hakijoiden joukossa on myös muita kieliä taitavia henkilöitä, joiden hakemuksista on käynyt selville, että oleskelu Suomessa edesauttaa joko heidän historian, politiikan, viestinnän tms. alan opintojaan tai muuta ammattitaitoa, johon suomalaisen kulttuurin tuntemus tuo lisäarvoa. Kielitaitovaatimuksen lisäksi vakiintuneessa hallintokäytännössä on au pair -sopimuksen mukaisesti edellytetty, että au pair -asemaan tulevalle henkilöllä on oltava mahdollisuus osallistua suomen tai ruotsin kielen kursseille. Vaadittujen edellytysten tarkoituksena on varmistaa au pair -järjestelmän alkuperäisen tarkoituksen eli kulttuurivaihdon toteutuminen sekä mahdollisuuksien mukaan varmistua siitä, ettei au pair päädy perheen kokopäiväiseksi lasten- tai kodinhoitajaksi, jolloin on haettava työntekijän oleskelulupa. Työtunnit ja vapaa-aika on järjestettävä niin, että kursseille osallistuminen on mahdollista ja että au pairille jää riittävästi vapaa-aikaa myös opiskelua varten.

Oleskelulupa myönnetään ulkomaalaislain 45 §:n 1 momentin 4 kohdan eli muun erityisen syyn perusteella. Vakiintuneesti oleskelulupa on myönnetty tilapäisenä yhdeksi vuodeksi.

Maahanmuuttoviraston internet-sivuilla ohjeistetaan, että hakemuksen liitteeksi tulee esittää seuraavat tiedot: sopimus au pairin ja vastaanottavan perheen välillä; todistus yleisestä terveydentilasta (alle 3 kuukautta vanha); todistus siitä, ettei hakijalla ole rikosrekisteriä; työtodistukset aiemmista kotitalous- ja lastenhoitotehtävistä; todistukset aiemmista opinnoista ja kielitaidosta; selvitys etukäteen hankitusta suomen tai ruotsin kielen taidosta; selvitys kiinnostuksesta suomalaisen kulttuuriin (esim. todistus historian tai politiikan opinnoista); selvitys, mistä ja millainen sairaus- ja tapaturmavakuutus otetaan; selvitys suomen tai ruotsin kielen kursseista, joille hakija on ilmoitettu tai ilmoitetaan ja joille on mahdollista osallistua; ja selvitys, miten lasten päivähoito tai koululaisten iltapäivähoito on järjestetty.

Tilastotietoja

Tutkijoiden ja harjoittelijoiden oleskelulupahakemuksiin tehtyjen myönteisten päätösten osuus on perinteisesti ollut hyvin korkea. Hakemukset ja niissä vaadittavat selvitykset ovat yleensä selviä. Opiskelijoiden kohdalla myönteisten päätösten osuus on myös korkea, mutta kielteisten päätösten osuus on hivenen korkea johtuen pääasiassa siitä, että oleskelulupaperuste on suhteellisen helppo täyttää, jolloin hakemuksia tulee vireillekin huomattavasti enemmän ja hakemuksissa tyypillisemmin esitetään virheellisiä tietoja, koska tarkoituksena on yleensä vain maahanpääsy Schengen-alueelle ilman todellista tarkoitusta opiskella. Yleensä ilmiö havaitaan tietyistä maista, joista tapahtuu muutoinkin laitonta maahanmuuttoa, jolloin nämä hakijat tavallaan vääristävät kuvaa opiskelijoiden maahantulosta.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu vireille tulleet tutkijoiden, opiskelijoiden (kaikki opiskelijat, ei pelkästään korkeakouluopiskelijat) ja harjoittelijoiden oleskelulupahakemukset vuosina 2014–2016 sekä tammiheinäkuussa 2017 ja niihin tehtyjen myönteisten päätösten osuus sekä miesten ja naisten osuus (miehet/naiset). Au pair -sijoitusta koskevat oleskelulupahakemustiedot ovat pääosin vuosilta 2016 ja 2017. Vapaaehtoistyöntekijöiden osalta tilastoja ei ole saatavilla.

	2014	2015	2016	1-6/2017
Tutkijat	604 97 % ---	628 97 % 64,9 / 35,1 %	599 98 % 64,4 / 35,6 %	342 99 % 64,0 / 36,0 %

LUONNOS 11.12.2017

Opiskelijat	6 046 95 % ---	6 297 92 % 49,6 / 50,4 %	7 161 91 % 48,5 / 51,5 %	2 303 ¹⁾ 92 % 47,0 / 53,0 %
Harjoittelijat	284 94 % ---	230 95 % 50,9 / 49,1 %	239 96 % 59,2 / 40,8 %	177 99 % 59,9 / 40,1 %
Au pairit	²⁾	77 ³⁾	108 n. 65 %	45 n. 70 % n. 11 % / 89 %

Oleskeluluvan myöntäminen opiskelijan ja tutkijan perheenjäsenelle

Ulkomaalaislain mukaan sekä opiskelijan että tutkijan perheenjäsenelle voidaan myöntää oleskelulupa samojen säännösten mukaan kuin muillekin ulkomaalaisille perheenjäsenille.

Ulkomaalaislain 45 §:n 3 momentin mukaan, kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi. Lain 47 §:n 3 momentin mukaan, kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Tutkijan ja opiskelijan sekä heidän perheenjäsentensä oleskelulupahakemukset voidaan käytännössä käsitellä samanaikaisesti, joten perheenjäsenet voivat saapua Suomeen yhdessä. Vaihtoehtoisesti perheenjäsenille voidaan hakea oleskelulupaa myöhemmin.

Ulkomaalaisen perheenjäsenelle voidaan myöntää oleskelulupa, jos ei ole ulkomaalaislain 36 §:ssä säädettyjä esteitä oleskeluluvan myöntämiselle ja perheenjäsenen toimeentulo on turvattu ulkomaalaislain 39 §:ssä edellytetyllä tavalla. Oleskeluluvan myöntäminen opiskelijan perheenjäsenelle ei edellytä sairausvakuutuksen ottamista.

Ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan oikeus tehdä ansiotyötä on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Näin ollen tutkijan ja opiskelijan perheenjäsenellä on oikeus rajoittamattomaan työntekoon ilman erillistä lupaa.

Etenkin opiskelijoiden kohdalla, jos heillä nuorena iässä vielä on perhettä, perheenyhdistämisen vaikeutena on yleensä riittävän toimeentulon osoittaminen. Tutkijoiden kohdalla puolestaan on tyypillisempää, että perhettä on jo olemassa ja että se muuttaa tutkijan mukana maahan, eikä toimeentulon turvaamisessa ole yleensä samoja vaikeuksia kuin opiskelijoiden kohdalla.

Direktiivissä 2016/801/EU on säännökset ainoastaan tutkijoiden perheenjäsenten osalta, joilla on yhtäläinen oikeus käyttää direktiivin sallimaa liikkumisoikeutta tutkijan mukana toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon. Direktiivissä ei säädetä muiden ryhmien perheenjäsenten maahantulosta, jolloin jatkossa heidän osaltaan sovellettaisiin ulkomaalaislain säännöksiä. Perheenyhdistäminen on siten mahdollista kaikissa ryhmissä, milloin edellytykset sille täyttyvät.

Liikkuminen Euroopan unionin jäsenvaltioissa

¹ On huomattava, että etenkin opiskelijoiden kohdalla suuri osa hakemuksista tulee vireille ja suuri osa päätöksistä tehdään toisella vuosipuoliskolla.

² Maahanmuuttoviraston tilasto-ohjelmasta ei saa vuoden 2014 tilastoja.

³ Maahanmuuttoviraston tilasto-ohjelmasta ei saa tarkkoja tilastoja myönteisten ja kielteisten päätösten jakautumisesta koko vuoden ajalla, koska joinakin kuukausina päätösten lukumäärä on jäänyt alle kuuden kappaleen, jolloin tietosuojasysteemit tarkempia tietoja ei voi näyttää.

Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei ole varsinaista sääntelyä tutkijoiden ja opiskelijoiden liikkumisesta Euroopan unionin alueella. Suomen myöntämä oleskelulupa oikeuttaa Suomessa oleskelun lisäksi liikkumaan Euroopassa (Schengen-alueella) enintään 90 päivää kerrallaan 180 päivän aikajakson aikana, eikä tällöin erillistä oleskelulupaa tai viisumia tarvita. Vastaavasti kolmannen maan kansalainen, jolla on oleskelulupa jossain toisessa jäsenvaltiossa, voi liikkua oleskeluluvan turvin Suomeen mainituksi ajaksi. Yhdeksänkymmenen päivän aikarajoitus koskee yhteenlaskettua oleskelua koko Schengen-alueella, ei vain yhdessä valtiossa. Kun kolmannen maan kansalainen liikkuu toiseen jäsenvaltioon pidemmäksi ajaksi opiskelemaan tai tekemään tutkimustyötä, tulee kyseeseen 90 päivän jälkeen oleskeluluvan hakeminen. Työntekoa koskevat säännökset vaihtelevat jäsenvaltioittain, joten työnteko-oikeutta ei välttämättä ole 90 päivän aikana ainaakaan mihin tahansa työhön. Ulkomaalaisen tulee aina varmistaa työnteko-oikeus sen maahan viranomaisilta, jonne hän liikkuu.

Vuokra-asuntojen asukasvalinnat

Valtion tuella rahoitettujen, aravalainoitettujen tai pitkäaikaisella korkotuella lainoitettujen vuokra-asuntojen asukasvalinnoissa on noudatettava aravarajoituslain (1190/1993) 4 a—4 c §:ää ja vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001, jäljempänä korkotukilaki) 11 a—11 c §:ää sekä valtioneuvoston asetusta asukkaiden valinnasta arava- ja korkotukivuokra-asuntoihin (166/2008). Lyhytaikaisella korkotuella rahoitettujen asuntojen asukasvalinnassa on puolestaan noudatettava vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) 10–11 §:iä sekä valtioneuvoston asetusta vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta (603/2016). Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) on ohjeistanut vuokratalojen omistajia asukasvalintojen tekemisestä antamallaan Arava- ja korkotukivuokra-asuntojen asukasvalintaoppaalla.

Aravarajoituslain 4 §:n 3 momentin, korkotukilain 11 §:n 3 momentin ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n 2 momentin mukaan valtion tuella rahoitettuun vuokra-asuntoon voidaan valita asukkaaksi Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö, jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti. Lisäksi Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa sekä henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella. Asukasvalinnan tavoitteena on siten asuntojen osoittaminen sellaisille henkilöille, joiden oleskelua Suomessa ei ole tarkoitettu lyhytaikaiseksi tai tilapäiseksi. Opiskelijat muodostavat kuitenkin poikkeuksen tästä pääsäännöstä.

2.2 Direktiivin täytäntöönpano muissa unionin jäsenvaltioissa

Direktiivin täytäntöönpanoa on valmisteltu samanaikaisesti kaikissa jäsenvaltioissa ja vertailua on tehty komission kontaktikokouksissa, joissa direktiivin sisällöstä ja tulkinnoista on määrääjain keskusteltu. Ainoastaan vain muutamit jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöä, näin on kertomansa mukaan tehnyt esimerkiksi Saksa ja Hollanti, joskin Hollantikin vielä osittain. Valtaosassa jäsenvaltioita täytäntöönpanotoimet ovat kesken ja ajoittuvat vuoden 2017 loppupuolelle tai vuoden 2018 alkupuolelle. Vielä vuoden 2017 puolella ovat esityksensä parlamentille antamassa Viro, Tsekki, Slovenia, Ruotsi ja Unkari. Liettua on antamassa esityksensä parlamentille keväällä 2018. Kreikalla ei ole vielä luonnosta lainsäädännöksi.

Tavat panna direktiivi täytäntöön vaihtelevat jäsenvaltioissa huomattavasti. Tietoa ei ole siitä, ovatko jotkin jäsenvaltiot panemassa direktiiviä täytäntöön sen vapaaehtoisten osioiden osalta. Oletettavaa on, että näin tekevät jotkin jäsenvaltiot, koska ne direktiivin neuvottelujen aikoina kannattivat niitä. Jäsenvaltioissa vaih-

telee myös se, millaista menettelyä ne aikovat soveltaa Euroopan unionin sisäiseen liikkumiseen, mutta keskusteluissa on tullut selväksi, että osa jäsenvaltioista sallii liikkumisen maahansa täysin vapaasti ilman mitään muodollisuuksia, osassa jäsenvaltioita käytettäisiin, kuten Suomessa, ilmoittamis- ja vastustamismenettelyä, jolloin jäsenvaltiolla säilyy kontrolli sen suhteen, keitä maahan tulee. Osa jäsenvaltioista aikoo käyttää hakemusmenettelyä, vaikka se on vaihtoehtoista mainituille muille menettelyille, kun kyse on tutkijoiden pitkäkestoisesta liikkumisesta.

2.3 Direktiivin ja nykytilan arviointi

2.3.1 Yleistä

Kuten esityksessä on aiempaan tuotu esiin, nyt täytäntöön pantavana olevan uudelleenlaaditun direktiivin 801/2016/EU pohjana ovat kaksi aiempaa direktiiviä, jotka on Suomessa pantu täytäntöön toisen osalta koskien tutkijoita ja toisen osalta koskien opiskelijoita. Voimassa olevassa lainsäädännössä siten on näistä direktiiveistä johtuvaa sääntelyä, ja osa sääntelystä on jäänyt käytännössä soveltamatta, koska kansallista menettelyä on voitu pitää EU-sääntelyn rinnalla käytössä. Seuraavassa osiossa tämä on pidettävä mielessä, kun siinä käydään läpi täytäntöön pantavaa direktiiviä ja sen vaikutuksia lainsäädäntöön.

2.3.2 Direktiivin artikkelit, jotka aiheuttavat muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön

I Luku - Yleiset säännökset

1 artiklassa säädetään direktiivin kohteesta. Artiklan mukaan direktiivissä säädetään edellytyksistä, jotka koskevat kolmansien maiden kansalaisten sekä heidän perheenjäsentensä maahantuloa ja oleskelua jäsenvaltioiden alueella yli 90 päivän ajan tutkimusta, opiskelua, harjoittelua tai eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tehtävää vapaaehtoistyötä varten. Direktiivin velvoittavien osien täytäntöönpano edellyttää jäljempänä yksilöityjen muutosten tekemistä kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklassa säädetään myös edellytyksistä, jotka koskevat tutkijoiden, heidän perheenjäsentensä sekä opiskelijoiden maahantuloa ja oleskelua muissa jäsenvaltioissa kuin siinä jäsenvaltiossa, joka myöntää ensimmäisenä oleskeluluvan direktiivin perusteella, ja heitä koskevista oikeuksista. EU:n sisäistä liikkuvuutta tarkoittava sääntely edellyttää muutosten tekemistä lainsäädäntöön.

2 artiklassa säädetään soveltamisalasta. Direktiiviä sovelletaan kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä tai jotka on päästetty jonkin jäsenvaltion alueelle tutkimusta, opiskelua, harjoittelua tai eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistyötä varten. Artiklan 2 kohta sisältää luettelon niistä kolmansien maiden kansalaisista, joihin direktiiviä ei sovelleta. Kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvät tutkijoita, opiskelijoita ja harjoittelijoita koskevat säännökset poikkeavat osin direktiivin sääntelystä. Kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä erikseen vapaaehtoistyöntekijöistä eikä heille myönnettävistä luvista. Artikla edellyttää lainsäädännön muuttamista.

3 artikla sisältää luettelon direktiivissä käytetyistä määritelmistä. Direktiivin velvoittaviin osiin eli tutkimukseen, opiskeluun, harjoitteluun sekä eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tapahtuvaan vapaaehtoistyöhön liittyvät määritelmät on lisättävä kansalliseen lainsäädäntöön.

II Luku - Maahanpääsy

LUONNOS 11.12.2017

5 artiklassa säädetään maahanpääsyn perusteista. Kolmannen maan kansalaisen maahanpääsyn salliminen edellyttää, että hän täyttää 7 artiklassa säädetyt yleiset edellytykset sekä 8, 11–14 tai 16 artiklassa säädetyt erityisedellytykset. Jäsenvaltiot voivat vaatia, että hakija esittää asiakirjatodisteet kyseisen jäsenvaltion virallisella kielellä tai millä tahansa kyseisen jäsenvaltion määrittämällä unionin virallisella kielellä. Edellytykset täyttävä kolmannen maan kansalainen on oikeutettu lupaan. Kansallista lainsäädäntöä tulee tarkentaa tutkijoiden, opiskelijoiden ja harjoittelijoiden osalta. Kansalliseen lainsäädäntöön ei sisälly erityisiä vapaaehtoistyöntekijöitä koskevia säännöksiä ja direktiivin edellyttämät säännökset on lisättävä lainsäädäntöön.

7 artiklassa säädetään yleisistä edellytyksistä. Artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että hakijan on esitettävä aiottua oleskelua varten huoltajan antama lupa tai vastaava, jos kolmannen maan kansalainen on alaikäinen.

Artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, että hakijan on esitettävä todisteet, että kolmannen maan kansalaisella on sairausvakuutus tai, jos siitä säädetään kansallisessa lainsäädännössä, että hän on hakenut sairausvakuutuksen, joka kattaa kaikki riskit, jotka vakuutus yleensä kattaa kyseisen jäsenvaltion kansalaisten osalta. Vakuutuksen on oltava voimassa aiotun oleskelun keston ajan. Sairausvakuutusedellytyksestä on säädetty ulkomaalaislaissa opiskelijoiden osalta 46 §:ssä ja tutkijadirektiivin (2005/71/EY) mukaisten tutkijoiden osalta 47 d §:n 2 momentin 3 kohdassa. Työharjoittelijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden osalta sairausvakuutusedellytyksestä ei ole säädetty. Kansallista lainsäädäntöä tulee muuttaa.

Artiklan 1 kohdan d alakohta koskee hakemuksen käsittelymaksun suorittamisesta esitettävää tositetta. Vastaava edellytys on lisättävä kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 1 kohdan e alakohta koskee toimeentuloedellytystä. Kolmannen maan kansalaisella tulee olla suunnitellun oleskelun aikana riittävät varat toimeentuloa ja paluumatkaa varten ilman että hänen tarvitsee turvautua kyseisen jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmään. Riittävien varojen arvioinnin on perustuttava tapauksen yksilölliseen tutkimiseen ja siinä on otettava huomioon varat, jotka ovat peräisin muun muassa avustuksista tai apurahaista, voimassa olevasta työsopimuksesta tai sitovasta työtarjouksesta taikka rahallisesta sitoumuksesta, joka on saatu oppilaskorvaukselta, harjoittelijoita vastaanottavalta yksiköltä, vapaaehtoisjärjestöltä, isäntäperheeltä tai muilta välittävältä järjestöltä. Ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään toimeentuloedellytyksestä ja Maahanmuuttovirasto on antanut toimeentulon soveltamisesta ohjeen.

11 artiklassa säädetään opiskelijoita koskevista erityisedellytyksistä. Artiklan 1 kohdassa mainitaan ne edellytykset, jotka hakijan on osoitettava 7 artiklassa säädettyjen yleisten edellytysten lisäksi. Hakijan on osoitettava, että asianomainen kolmannen maan kansalainen on hyväksytty korkeakouluopintoihin, ja jäsenvaltion sitä vaatiessa, että korkeakoulun vaatimat maksut on suoritettu, ja että asianomaisella kolmannen maan kansalaisella on opinnoissa vaadittava riittävä kielitaito sekä riittävät varat opinnoista aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Ulkomaalaislain 46 §:ssä säädetään oleskeluluvan myöntämisestä opiskelun perusteella. Kansallista lainsäädäntöä on kuitenkin tarkennettava direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

13 artiklassa säädetään harjoittelijoita koskevista erityisedellytyksistä. Kohdan 1 mukaan kolmannen maan kansalaisen, joka hakee maahanpääsyä harjoittelijaksi, on täytettävä direktiivin 7 artiklan säädettyjen yleisten edellytysten lisäksi luvan myöntämisen erityisedellytykset. Täytäntöönpano koskee vain työsuhteista harjoittelua.

Hakijan on 1 kohdan a alakohdan mukaan esitettävä harjoittelusopimus, jossa on sovittu harjoittelusta vastaanottavan yksikön kanssa. Jäsenvaltiot voivat vaatia, että toimivaltainen viranomaisella on hyväksynyt tällaisen harjoittelusopimuksen ja että ehdot, joiden perusteella sopimus on tehty, täyttävät asianomaisen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännöissä vahvistetut vaatimukset. Artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että hakijan on esitettävä todisteet korkeakoulututkinnosta, joka on

LUONNOS 11.12.2017

saatu hakemuksen päiväystä edeltäneiden kahden vuoden aikana, tai osallistumisesta opinto-ohjelmaan, joka johtaa korkeakoulututkintoon. Artiklan 1 kohdan a ja b alakohdat edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 2 kohdassa säädetään jäsenvaltioiden mahdollisuudesta vaatia, että harjoittelu vastaa alaltaan ja vaadittavalta osaamistasoltaan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua korkeakoulututkintoa tai opinto-ohjelmaa. Artiklan 3 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat vaatia vastaanottavaa yksikköä todistamaan, että harjoittelulla ei korvata työpaikkaa. Artiklakohtien sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön on tarpeen.

Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltio voi vaatia hakijaa osoittamaan riittävät varat oleskeluajalleen kustannusten kattamiseksi. Direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä on pidetty tarkoituksenmukaisena säätää harjoittelijoiden toimeentuloedellytyksestä, jonka tulee täytyä ansiotuloista.

14 artiklassa säädetään vapaaehtoistyöntekijöitä koskevista erityisedellytyksistä, jotka on täytettävä 7 artiklassa säädettyjen yleisten edellytysten lisäksi. Vapaaehtoistyöntekijöiden osalta direktiivi pannaan kansallisesti täytäntöön vain jäsenvaltioita velvoittavilta osin, eli siltä osin kuin on kyse Euroopan unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvasta vapaaehtoistoiminnasta. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan hakijan on esitettävä sopimus, joka on tehty vapaaehtoistyöohjelmasta vastaavan vastaanottavan yksikön kanssa. Alakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

III Luku - Luvat ja oleskelun kesto

17 artiklassa säädetään luvista. Artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos lupa on oleskeluluvan muodossa, jäsenvaltioiden on käytettävä asetuksen (EY) N:o 1030/2002 (Neuvoston asetus kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta) mukaista lomaketta ja merkittävä oleskelulupa "tutkija", "opiskelija", "vaihto-oppilas", "harjoittelija", "vapaaehtoistyöntekijä" tai "au pair". Artiklan 3 kohdan mukaan tutkijan tai opiskelijan lupaan on tehtävä merkintä ohjelmasta tai sopimuksesta, jonka puitteissa hän tulee unioniin.

18 artiklassa säädetään luvan voimassaoloajasta. Artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan tutkijoille on myönnettävä lupa, joka on voimassa vähintään vuoden tai vastaanottosopimuksen keston ajan, mikäli se on lyhyempi. Lupa on uusittava, jos luvan peruuttamista tai uusimatta jättämistä koskevaa 21 artiklaa ei sovelleta. Artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että liikkuvuustoimenpiteitä sisältävien unionin tai monenvälisten ohjelmien piiriin kuuluville tutkijoille on myönnettävä lupa, jonka kesto on vähintään kaksi vuotta tai yhtä pitkä kuin vastaanottosopimuksen kesto, jos se on lyhyempi. Jos 7 artiklassa säädettyt yleiset edellytykset eivät täyty kyseisten kahden vuoden aikana tai vastaanottosopimuksen keston aikana, sovelletaan tämän kohdan ensimmäistä alakohtaa. Jäsenvaltioilla on oikeus varmistaa, että 21 artiklassa säädetty luvan peruuttamisen perusteet eivät päde. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että opiskelijoille on myönnettävä lupa, joka on voimassa vähintään vuoden tai opintojen keston ajan, mikäli se on lyhyempi. Lupa on uusittava, jos 21 artiklaa ei sovelleta. Kohdan toisen alakohdan mukaan liikkuvuustoimenpiteitä sisältävien unionin tai monenvälisten ohjelmien tai kahden tai useamman korkeakoulun välisten sopimusten piiriin kuuluville opiskelijoille on myönnettävä lupa, jonka kesto on vähintään kaksi vuotta tai yhtä pitkä kuin opintojen kesto, jos se on lyhyempi. Jos 7 artiklassa säädettyt yleiset edellytykset eivät täyty kyseisten kahden vuoden aikana tai opintojen keston aikana, sovelletaan tämän kohdan ensimmäistä alakohtaa. Jäsenvaltioilla on oikeus varmistaa, että 21 artiklassa säädetty luvan peruuttamisen perusteet eivät päde. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

LUONNOS 11.12.2017

Artiklan 6 kohdassa säädetään, että harjoittelijoille on myönnettävä lupa, joka on kestoltaan yhtä pitkä kuin harjoittelusopimus, jos se on lyhyempi kuin kuusi kuukautta, tai enintään kuusi kuukautta. Jos sopimus on kestoltaan pidempi kuin kuusi kuukautta, luvan voimassaolo voi olla kestoltaan yhtä pitkä kuin kyseinen asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukainen ajanjakso. Kohdan toisessa alakohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat päättää sallia luvan uusimisen kerran harjoittelun loppuun saattamiseksi tarvittavaksi ajaksi, jos 21 artiklaa ei sovelleta. Kansallisen lainsäädännön muuttaminen on tarpeen.

Artiklan 7 kohdan mukaan vapaaehtoistyöntekijöille on myönnettävä lupa, joka on kestoltaan yhtä pitkä kuin 14 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetun sopimuksen kesto, jos se on lyhyempi kuin yksi vuosi, tai enintään yksi vuosi. Kansallisen lainsäädännön muuttaminen on tarpeen.

IV Luku - Lupien hylkäämisen, peruuttamisen tai uusimatta jättämisen perusteet

20 artiklassa säädetään hylkäysperusteista. Artiklan 1 kohta koskee ehdottomia hylkäysperusteita. Alakohdan a mukaan hakemus on hylättävä, jos yleiset edellytykset tai tapaukseen sovellettavat erityisedellytykset eivät täyty ja alakohdan b mukaan, jos asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu. Voimassa olevan ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentin mukaan oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen tarkoituksena olevan maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen. Artikla edellyttää näiltä osin kansallisen lainsäädännön tarkentamista.

Artiklan 2 kohta sisältää luettelon harkinnanvaraisista perusteista, joiden perusteella jäsenvaltio voi hylätä hakemuksen. Alakohdat a ja b koskevat tilannetta, jossa vastaanottava yksikkö tai vastaava elin ei ole täyttänyt tiettyjä oikeudellisia velvoitteitaan tai kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytäntöjen mukaisia työehtoja. Alakohta c koskee tilannetta, jossa vastaanottavalle yksikölle tai vastaavalle elimelle on määrätty seuraamuksia pimeän työn tai laittoman työnteon vuoksi. Alakohdan d mukaan hakemus voidaan hylätä, jos vastaanottava yksikkö on perustettu tai toimii pääasiassa tämän direktiivin soveltamisalan piiriin kuuluvien kolmansien maiden kansalaisten maahantulon helpottamista varten. Alakohta e koskee tilannetta, jossa vastaanottavan yksikön yritys on maksukyvytön tai sillä ei ole taloudellista toimintaa ja alakohta f maahantulosäännösten kiertämistä. Artikla edellyttää näiltä osin kansallisen lainsäädännön tarkentamista.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että kaikissa hakemuksen hylkäämisestä tehtävissä päätöksissä on otettava huomioon tapauksen erityiset olosuhteet ja noudatettava suhteellisuusperiaatetta. Voimassa olevassa ulkomaalaislain 5 §:ssä säädetään suhteellisuusperiaatteesta. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön tarkentamista.

21 artiklassa säädetään luvan peruuttamisen tai uusimatta jättämisen perusteista. Artiklan 1 kohdassa on lueteltu tilanteet, joissa jäsenvaltion on peruutettava lupa tai tarvittaessa jätettävä se uusimatta: a) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä yleisiä, erityisiä taikka luvan voimassaoloaika koskevia edellytyksiä; b) esitetyt luvat tai asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin tai ne on väärennetty tai niitä on muutettu taikka; d) kolmannen maan kansalainen on maassa muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka perusteella hänelle on myönnetty lupa oleskeluun. Kansallista lainsäädäntöä on tarkennettava näiltä osin. Ulkomaalaislain 58 §:ssä säädetään oleskeluluvan peruuttamisesta. Ulkomaalaislain 54 §:ssä säädetään uuden määräaikaisen oleskeluluvan myöntämisestä. Artiklan sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön on tarpeen.

Artiklan 2 kohdan a - f alakohdissa säädetään harkinnanvaraisista perusteista, joiden perusteella jäsenvaltio voi peruuttaa luvan tai jättää sen uusimatta. Kohdat a - e vastaavat luvan hylkäämisperusteita, joista on säädetty 20 artiklan 2 kohdan alakohdissa. Sen sijaan f alakohta koskee opiskelijoiden taloudellisen toiminnan aikarajojen noudattamista ja opintojen etenemistä. Harkinnanvaraisten hylkäysperusteiden sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön on tarpeen.

LUONNOS 11.12.2017

Artiklan 6 kohdassa säädetään, että jos jäsenvaltio aikoo perua tai jättää uusimatta opiskelijalle myönnetyn luvan 2 kohdan a, c, d tai e alakohdan mukaisesti eli vastaanottavasta yksiköstä johtuvasta syystä, opiskelijalle on annettava mahdollisuus tehdä hakemus vaihtaakseen korkeakoulua ja sallittava maassa oleskelu, kunnes hakemukseen on tehty päätös. Ulkomaalaislain 58 §:ssä säädetään oleskeluluvan peruuttamisesta. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan opiskelijalla on oikeus vaihtaa opiskelupaikkaa oleskeluluvan mukaisesti ja toisaalta ulkomaalaisella on oikeus odottaa päätöstä hakemukseensa, kun se on vireillä, vaikka siis edellinen oleskelulupa olisi mennyt umpeen.

Artiklan 7 osassa säädetään, että kaikissa hakemusten hylkäämisestä tehtävissä päätöksissä on otettava huomioon erityiset olosuhteet ja suhteellisuusperiaate, rajoittamatta artiklan 1 kohdan soveltamista. Voimassa olevassa ulkomaalaislain 5 §:ssä säädetään suhteellisuusperiaatteesta. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön tarkentamista.

V Luku - Oikeudet

22 artiklassa säädetään yhdenvertaisesta kohtelusta. Artiklan 1 kohdan mukaan tutkijoilla on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun asianomaisen jäsenvaltion kansalaisten kanssa direktiivin 2011/98/EU eli niin sanotun yhdistelmälapadirektiivin 12 artiklan 1 ja 4 kohdan mukaisesti. Kansallista lainsäädäntöä täsmennetään.

Artiklan 2 kohdan a - d alakohdissa säädetään yhdistelmälapadirektiivin mahdollistamiin rajoituksiin viittaamalla, miltä osin jäsenvaltiot voivat rajoittaa tutkijoiden yhdenvertaista kohtelua. Rajoitukset voivat koskea opintotukia ja -lainoja, toimeentulotukea ja -lainaa sekä muita tukia ja lainoja. Oikeutta perhe-etuuksiin voidaan rajoittaa, jos tutkijalle on myönnetty lupa oleskella jäsenvaltion alueella enintään kuuden kuukauden ajan. Yhdenvertainen kohtelu voidaan myös rajoittaa tapauksiin, joissa perheenjäsenen rekisteröity tai tavanomainen asuinpaikka on jäsenvaltion alueella. Lisäksi on mahdollisuus rajoittaa asunnon saantia. Kansallista lainsäädäntöä täsmennetään.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että harjoittelijoilla, vapaaehtoistyöntekijöillä ja au paireilla, joiden katsotaan olevan työsuhteessa asianomaisessa jäsenvaltiossa, samoin kuin opiskelijoilla, on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun jäsenvaltion kansalaisten kanssa yhdistelmälapadirektiivin 12 artiklan 1 ja 4 kohdan mukaisesti mainitun artiklan 2 kohdassa säädetyin rajoituksin. Artiklakohta vastaa kansallista lainsäädäntöä niiden ryhmien osalta, joita direktiivin kansallinen täytäntöönpano koskee.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että harjoittelijoilla, vapaaehtoistyöntekijöillä ja au paireilla, joiden ei katsota olevan työsuhteessa asianomaisessa jäsenvaltiossa, samoin kuin vaihto-oppilailla on kyseisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukainen oikeus yhdenvertaiseen kohteluun yleisesti tarjolla olevien tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan osalta ja tarvittaessa oikeus tutkintojen, todistusten ja muun ammattipätevyyden tunnustamiseen jäsenvaltioiden asiaankuuluvien kansallisten menettelyjen mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat päättää olla myöntämättä heille yhdenvertaista kohtelua asunnon saantia koskevilla menettelyillä ja/tai julkisten työvoimatoimistojen tarjoamissa palveluissa kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Kansallista lainsäädäntöä täsmennetään.

25 artiklassa säädetään tutkijoiden ja opiskelijoiden oleskelusta työnhakua tai yrittäjyyttä varten. Artiklan 1 kohdan mukaan tutkijat ja opiskelijat voivat jäädä jäsenvaltion alueelle vähintään yhdeksäksi kuukaudeksi etsiäkseen työtä tai perustakseen yrityksen, kun tutkimustyö tai opiskelut on saatu päätökseen. Ulkomaalaislain 54 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa opiskelua varten, myönnetään tutkinnon suorittamisen jälkeen uusi tilapäinen oleskelulupa työnhakua varten. Tutkintonsa suorittaneelle myönnetään oleskelulupa yhden kerran enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päättymisestä. Vastaavaa sääntelyä ei ole tutkijoiden osalta. Ulkomaalaislaissa ei myöskään säädetä mahdol-

LUONNOS 11.12.2017

lisuudesta myöntää oleskelulupaa yrittäjyyttä varten. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön tarkentamista.

Artiklan 3 kohdassa säädetään edellytyksistä oleskeluluvan myöntämiselle ja 4 kohdassa hakemuksen hylkäysperusteista. Kansallista lainsäädäntöä on tarkennettava näiltä osin.

Artiklan 6 kohdassa säädetään, että jos korkeakoulutodistusta, todistusta, tai muuta mahdollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa tai tutkimusorganisaation vahvistusta loppuun saamisesta ei ole saatavilla ennen 17 artiklan mukaisesti myönnetyn luvan voimassaolon päättymistä, ja kaikki muut edellytykset täyttyvät, jäsenvaltion on sallittava kolmannen maan kansalaisen oleskella alueellaan, jotta tämä voi toimittaa tällaiset todisteet kansallisen lainsäädännön mukaisen kohtuullisen ajan kuluessa. Kansallista lainsäädäntöä on tarkennettava tältä osin.

26 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltion on myönnettävä perheenjäsenten oleskeluluvat 90 päivän kuluessa siitä päivästä, jolloin täydellinen hakemus tehtiin, jos perheenyhdistämisen edellytykset täyttyvät. Tämä poikkeaa oikeudesta perheenyhdistämiseen annetun neuvoston direktiivin 2003/86/EY 5 artiklan 4 kohdasta, jossa säädetään yhdeksän kuukauden käsittelyajasta. Tutkijan perheenjäsenten hakemukset tulee käsitellä samaan aikaan kuin tutkijan maahantuloa tai pitkäaikaista liikkuvuutta koskeva hakemus, jos hakemukset tehdään samaan aikaan. Perheenjäsenille myönnetään oleskelulupa ainoastaan, jos tutkijalle on myönnetty direktiivin mukainen lupa. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista käsittelyaikaa koskevan velvoitteen osalta.

VI Luku - Liikkuvuus jäsenvaltioiden välillä

27 artiklassa säädetään EU:n sisäisestä liikkuvuudesta. Artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään kolmannen maan kansalaisen oikeudesta liikkua yhteen tai useampaan toiseen jäsenvaltioon opiskelua ja sen ohella työskentelemään tai tutkimuksen tekemistä ja sen ohella opettamista varten, jos ensimmäisen jäsenvaltion hänelle myöntämä oleskelulupa on voimassa. Artiklan 3 kohdan mukaan tutkijan perheenjäsenille on annettava oikeus liikkua tutkijan mukana. Ulkomaalaislain 49 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään toisesta jäsenvaltiosta Suomeen siirtyvän tutkijadirektiivin tarkoittaman tutkijan ja tämän perheenjäsenen oleskeluluvasta. Nyt täytäntöön pantavassa direktiivissä liikkuvuudesta säädetään tutkijoiden ja heidän perheenjäsentensä osalta tarkemmin, joten kansallista lainsäädäntöä on tarpeen muuttaa. Opiskelijoiden osalta EU:n sisäinen liikkuvuus on kokonaan uutta sääntelyä, joka on sisällytettävä kansalliseen lainsäädäntöön.

28 artiklassa säädetään tutkijoiden lyhytaikaisesta liikkuvuudesta. Artiklan 1 kohdan mukaan tutkijalla, jolla on voimassa oleva ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä oleskelulupa, on oikeus oleskella yhdessä tai useammassa toisessa jäsenvaltiossa suorittaakseen osan tutkimuksestaan enintään 180 päivän ajan minkä tahansa 360 päivän jakson aikana jäsenvaltiota kohden edellyttäen, että artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Kansallista lainsäädäntöä on tarpeen muuttaa.

Artiklan 2 kohdan mukaan toinen jäsenvaltio voi vaatia ilmoituksen tekemistä tutkijan aikomuksesta suorittaa osan tutkimuksestaan toisessa jäsenvaltiossa. Kohdassa säädetään myös ilmoittamisen ajankohdasta. Artiklan 3-4 kohdissa puolestaan määritetään, milloin liikkuvuus on mahdollista aloittaa ilmoituksen tekemisen jälkeen. Direktiiviä kansallisesti täytäntöön pantaessa on pidetty tarkoituksenmukaisena ottaa liikkuvuuden osalta käyttöön ilmoitusmenettely.

Artiklan 5 kohdassa säädetään, että ilmoituksen mukana on toimitettava matkustusasiakirja ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva lupa. Artiklan 6 kohdassa säädetään, mitä asiakirjoja ja tietoja jäsenvaltiot voivat halutessaan pyytää ilmoituksen mukana. Kohdassa säädetään osoitetietojen ilmoittamisesta,

LUONNOS 11.12.2017

jota jäsenvaltio voi vaatia, ja kielistä, joilla jäsenvaltio voi vaatia asiakirjat. Artiklakohtat edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 7 kohdan a - c alakohdissa säädetään perusteista, joiden perusteella jäsenvaltio voi vastustaa tutkijan liikkuvuutta alueelleen 30 päivän kuluessa täydellisen ilmoituksen vastaanottamisesta. Artiklan 9 kohdassa säädetään tarkemmin liikkuvuuden vastustamisesta. Kansallista lainsäädäntöä on tarpeen muuttaa näiltä osin.

Artiklan 8 kohdan mukaan tutkijoilta, joita pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle, on evättävä pääsy toisen jäsenvaltion alueelle ja lupa oleskella siellä. Artikla on ehdoton, toisin kuin ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentissa säädetty.

Artiklan 10 kohdassa säädetään asiakirjasta, jonka toinen jäsenvaltio voi myöntää tutkijalle vastustamista varten asetetun määräajan päätyttyä, osoitukseksi oikeudesta oleskella kyseisen jäsenvaltion alueella ja käyttää direktiivissä säädettyjä oikeuksiaan. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

29 artiklassa säädetään tutkijoiden pitkäaikaisesta liikkuvuudesta, josta on kyse, kun tutkijalla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva lupa ja hän aikoo oleskella yhdessä tai useammassa toisessa jäsenvaltiossa yli 180 päivää jäsenvaltiota kohti suorittaakseen siellä osan tutkimuksestaan. Toinen jäsenvaltio voi artiklaa 28 soveltaen sallia tutkijan oleskelun alueellaan ensimmäisen jäsenvaltion myöntämällä luvalla, kuten lyhytaikaisen liikkuvuuden osalta, tai soveltaa 29 artiklan 2-7 kohdassa tarkemmin säädettyä hakemusmenettelyä. Toinen jäsenvaltio voi määrittää pitkäaikaiselle liikkuvuudelle enimmäisajan, jonka on oltava vähintään 360 päivää. Suomi panee direktiivin täytäntöön ottamalla tutkijoiden pitkäaikaisen liikkuvuuden osalta käyttöön artiklan 28 mukaisen ilmoitusmenettelyn, jota sovelletaan myös lyhytaikaiseen liikkuvuuteen.

30 artiklassa säädetään tutkijoiden perheenjäsenten liikkuvuudesta. Artikla aiheuttaa tarpeen muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että perheenjäseniltä, joita pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle, on evättävä pääsy toisen jäsenvaltion alueelle ja oikeutta oleskella siellä. Artikla on ehdoton, toisin kuin ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentissa säädetty.

31 artiklassa säädetään opiskelijoiden liikkuvuudesta. Artiklan 1 kohdan mukaan opiskelijoilla, joilla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva lupa ja jotka kuuluvat liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman tai kahden tai useamman korkeakoulun välisen sopimuksen piiriin, on oltava oikeus maahantuloon ja oleskeluun yhdessä tai useammassa toisessa jäsenvaltiossa suorittaakseen siellä osan opinnoistaan enintään 360 päivän pituisen jakson aikana jäsenvaltiota kohden edellyttäen, että artiklan 2 - 10 kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Opiskelijan, joka ei kuulu liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän sopimuksen piiriin, on tehtävä lupahakemus voidakseen suorittaa osan opinnoista toisen jäsenvaltion korkeakoulussa. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 2 kohdan mukaan toinen jäsenvaltio voi vaatia ilmoituksen tekemistä opiskelijan aikomuksesta suorittaa osan opinnoistaan toisen jäsenvaltion korkeakoulussa. Kohdassa säädetään myös ilmoittamisen ajankohdasta. Artiklan 3-4 kohdissa puolestaan määritetään, milloin liikkuvuus on mahdollista aloittaa ilmoituksen tekemisen jälkeen. Direktiiviä kansallisesti täytäntöön pantaessa on pidetty tarkoituksenmukaisena ottaa liikkuvuuden osalta käyttöön ilmoitusmenettely.

Artiklan 5 kohdassa säädetään, että ilmoituksen mukana on toimitettava matkustusasiakirja ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva lupa. Artiklan 6 kohdassa säädetään siitä, mitä asiakirjoja ja tietoja jäsenvaltiot voivat halutessaan pyytää ilmoituksen mukana. Kohdassa 6 säädetään myös osoitetietojen il-

LUONNOS 11.12.2017

moittamisesta, jota jäsenvaltio voi vaatia, ja kielistä, joilla jäsenvaltio voi vaatia asiakirjat. Artiklakohdat on tarpeen sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 7 kohdan a - c alakohdissa säädetään perusteista, joiden perusteella jäsenvaltio voi vastustaa opiskelijan liikkuvuutta alueelleen 30 päivän kuluessa täydellisen ilmoituksen vastaanottamisesta. Artiklan 9 kohdassa säädetään tarkemmin liikkuvuuden vastustamisesta. Kansallista lainsäädäntöä on tarpeen muuttaa näitä osin.

Artiklan 8 kohdan mukaan opiskelijoilta, joita pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle, on evättävä pääsy toisen jäsenvaltion alueelle ja lupa oleskella siellä. Artikla on ehdoton, toisin kuin ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentissa säädetty.

Artiklan 10 kohdassa säädetään asiakirjasta, jonka toinen jäsenvaltio voi myöntää opiskelijalle vastustamista varten asetetun määräajan päätyttyä, osoitukseksi oikeudesta oleskella kyseisen jäsenvaltion alueella ja käyttää direktiivissä säädettyjä oikeuksiaan. Artiklakohta edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

32 artiklassa säädetään liikkuvuutta koskevista takeista ja seuraamuksista. Artiklan 2 kohdan mukaan ensimmäisen jäsenvaltion on tapauksen mukaan ilmoitettava luvan peruuttamisesta viipymättä toisen jäsenvaltion viranomaisille. Artiklan 3 kohdassa säädetään toisen jäsenvaltion oikeudesta vaatia, että sille ilmoitetaan mahdollisista muutoksista, jotka vaikuttavat edellytyksiin, joiden perustella liikkuvuuden sallittiin toteutua. Artiklakohdat edellyttävät kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 4 kohdassa säädetään menettelystä tilanteessa, jossa tutkija, hänen perheenjäsenensä taikka opiskelija eivät enää täytä liikkuvuuden edellytyksiä. Artiklakohta on sisällytettävä kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 5 kohta koskee maahantulon epäämistä ja liikkuvuuden vastustamista Schengen-säännösten perusteella. Artiklakohta on sisällytettävä kansalliseen lainsäädäntöön.

VII Luku - Menettely ja avoimuus

34 artiklassa säädetään menettelyllisistä takeista ja avoimuudesta. Artiklan 1 - 5 kohdissa säädetään päätösten määräajoista, lisätietojen pyytämisestä, päätösten perusteleminen sekä muutoksenhakuoikeudesta. Artikla edellyttää kansallisen lainsäädännön tarkentamista.

36 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat vaatia ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä maksuja, jotka eivät saa olla suhteettomia tai kohtuuttomia. Artikla edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

VIII Luku - Loppusäännökset

37 artiklassa säädetään yhteispisteiden välisestä yhteistyöstä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yhteispisteitä, jotka tekevät tehokasta yhteistyötä ja vastaavat 28 - 32 artiklan täytäntöön panemiseksi tarvittavien tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta. Artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiot veloitetaan käyttämään kansallisia yhteispisteitä tiedottamiseen a - c alakohtien mukaisista asioista. Artikla edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista.

41 artiklassa säädetään kumoamisesta. Tällä direktiivillä kumotaan direktiivit 2004/114/EY (Neuvoston direktiivi kolmansien maiden kansalaisten opiskelua, opiskelijavaihtoa, palkatonta harjoittelua tai vapaaehtoistyötä varten tapahtuvan maahanpääsyn edellytyksistä) ja 2005/71/EY (Neuvoston direktiivi kolmansien maiden kansalaisten erityisestä maahanpääsymenettelystä tieteellistä tutkimusta varten) 24.5.2018 lähtien. Artikla edellyttää kansallisen lainsäädännön muuttamista vastaavasti.

2.3.3 Direktiivin artiklat, jotka eivät aiheuta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön

I Luku - Yleiset säännökset

1 artiklassa säädetään direktiivin kohteesta. Jäsenvaltioilla on mahdollisuus soveltaa direktiivin säännöksiä vaihto-oppilaisiin, muihin kuin eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun piirissä työskenteleviin vapaaehtoistyöntekijöihin ja au paireihin. Suomi ei ota kansallisesti käyttöön direktiivin vapaavalintaisia osioita.

2 artiklassa säädetään soveltamisalasta. Jäsenvaltiot voivat halutessaan soveltaa direktiiviä kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat maahanpääsyä oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta, muun kuin eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tehtävää vapaaehtoistyötä tai au pairina työskentelyä varten. Direktiivin vapaavalintaisia osioita ei panna kansallisesti täytäntöön.

3 artikla sisältää luettelon direktiivissä käytetyistä määritelmistä. Kansalliseen lainsäädäntöön ei ole tarpeen lisätä direktiivin vapaavalintaisiin osioihin liittyviä määritelmiä: vaihto-oppilas, vapaaehtoistyöohjelma, au pair, oppilaitos, koulutushanke, isäntäperhe ja pitkäaikaista oleskelua varten myönnetty viisumi.

4 artiklan mukaan kansallisesti voidaan säätää suotuisimmista säännöksistä, jotka liittyvät unionin oikeuteen ja erinäisiin kansainvälisiin sopimuksiin. Tätä koskeva erillinen säännös ei ole tarpeellinen.

II Luku - Maahanpääsy

5 artiklassa säädetään maahanpääsyt perusteista. Artiklassa todetaan, että jos jäsenvaltio myöntää oleskelulupia ainoastaan alueellaan, ja kaikki direktiivissä säädetty maahanpääsyt edellytykset täyttyvät, kyseisen jäsenvaltion on myönnettävä kolmannen maan kansalaiselle vaadittu viisumi. Ensimmäistä oleskelulupaa on ulkomaalaislain 60 §:n 1 momentin mukaan haettava pääsääntöisesti ulkomailla ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Artikla ei tältä osin edellytä lainsäädännön muuttamista.

6 artiklan mukaan direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden oikeuteen päättää siitä, kuinka paljon maahan päästetään direktiivin tarkoittamia kolmansien maiden kansalaisia, opiskelijoita lukuun ottamatta, jos kyseinen jäsenvaltio katsoo, että he ovat tai tulevat olemaan työsuhteessa. Suomella ei ole käytössä maahantulijoiden määrää säänteleviä kiintiöitä, eikä niistä ole tarvetta säätää tämän direktiivin täytäntöönpanon johdosta.

7 artiklassa säädetään yleisistä edellytyksistä. Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan kolmannen maan kansalaisen on esitettävä kansallisen lainsäädännön mukainen voimassa oleva matkustusasiakirja ja vaadittaessa viisumihakemus tai voimassa oleva viisumi, tai tarvittaessa voimassa oleva oleskelulupa tai voimassa oleva pitkäaikaista oleskelua varten myönnetty viisumi. Alakohta vastaa ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdissa säädettyä, eikä erillinen sääntely ole tarpeen. Jäsenvaltiot voivat edellyttää että matkustusasiakirjan voimassaoloaika kattaa vähintään aiotun oleskelun keston.

Artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat vaatia, että hakija toimittaa asianomaisen kolmannen maan kansalaisen jäsenvaltion alueella sijaitsevan osoitteen. Artiklakohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat ilmoittaa ohjeellisen määrän, jonka ne katsovat 1 kohdan e alakohdassa tarkoitetuiksi ”riittäviksi varoiksi”. Maahanmuuttovirasto on antanut ohjeen ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetyn toimeentuloedellytyksen soveltamisesta. Artiklakohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

LUONNOS 11.12.2017

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että hakemus tehdään ja käsitellään joko silloin, kun asianomainen kolmannen maan kansalainen oleskelee sen jäsenvaltion ulkopuolella, johon hän on pyrkimässä, tai silloin, kun hän jo oleskelee asianomaisessa jäsenvaltiossa ja hänellä on voimassa oleva oleskelulupa tai pitkäaikaista oleskelua varten myönnetty viisumi. Edellä esitetystä poiketen jäsenvaltio voi hyväksyä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti hakemuksen, kun sitä tehtäessä asianomaisella kolmannen maan kansalaisella ei ole voimassa olevaa oleskelulupaa tai pitkäaikaista oleskelua varten myönnettyä viisumia, mutta hän on laillisesti jäsenvaltion alueella. Ulkomaalaislain 60 §:n 1 momentin mukaan ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ulkomailla ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Pääsäännöstä poiketen ulkomaalaislain 49 § mahdollistaa oleskeluluvan myöntämisen tietyissä tilanteissa ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle. Kansallisen lainsäädännön muuttaminen ei ole tarpeen.

Artiklan 5 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on määritettävä, onko kolmannen maan kansalaisen, vastaanottavan yksikön vai kumman tahansa tehtävä hakemus. Jotta kolmannen maan kansalaiselta voidaan ottaa biometriset tunnisteet ulkomaalaislain 60 d §:ssä säädetyllä tavalla, on hänen jätettävä hakemus itse. Artiklakohta ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 6 kohdassa säädetään, että kolmansien maiden kansalaisia, joita pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle, ei saa päästää maahan. Vastaavanlainen sääntely sisältyy ulkomaalaislain 36 §:ään, mutta se ei ole direktiivin edellyttämällä tavalla ehdotonta sääntelyä.

8 artiklassa säädetään tutkijoita koskevista erityisedellytyksistä. Artiklan 1 kohdan mukaan tutkijan on täytettävä 7 artiklassa säädetyt yleiset edellytykset, minkä lisäksi hänen on esitettävä vastaanottosopimus tai muu sopimus, jos kansallinen lainsäädäntö sitä edellyttää. Artiklakohtaa vastaava sääntely sisältyy ulkomaalaislain 47 d - e §:iin, jotka kumotaan, ja artiklasta säädetään uudessa laissa.

Artiklan 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaan vaatia tutkimusorganisaatiolta kirjallista sitoumusta siitä, että jos tutkija jää laittomasti jäsenvaltion alueelle, kyseinen tutkimusorganisaatio on vastuussa tutkijan oleskelun ja paluun aiheuttamien julkisiin varoihin kohdistuvien kustannusten korvaamisesta. Ulkomaalaislaissa ei ole säädetty tällaisesta sitoumuksesta, eikä säätäminen ole tarpeen tämän direktiivin perusteella.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos jäsenvaltio on ottanut käyttöön tutkimusorganisaatiota koskevan hyväksymismenettelyn, on sen vapautettava hakijat, jotka hyväksytyt tutkimusorganisaatio ottaa vastaan, joidenkin todisteiden esittämisestä. Artiklakohtaan 3 lisääminen kansalliseen lainsäädäntöön ei ole tarpeen, koska artiklan 9 mukaista tutkimusorganisaatioiden hyväksymismenettelyä ei oteta Suomessa käyttöön.

9 artiklassa säädetään tutkimusorganisaatioiden hyväksymisestä. Jäsenvaltiot voivat päättää vahvistaa hyväksymismenettelyn, jota sovelletaan julkisiin ja/tai yksityisiin tutkimusorganisaatioihin, jotka haluavat vastaanottaa tutkijan tässä direktiivissä säädetyt hyväksymismenettelyn nojalla. Artiklan soveltaminen on valinnaista eikä hyväksymismenettelyn käyttöönotto direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä ole tarkoituksenmukaista. Voimassa olevassa ulkomaalaislain 47 a-c §:ssä säädetään tutkijadirektiivin mukaisesta hyväksymismenettelystä, pykälät kumotaan.

10 artiklassa säädetään vastaanottosopimuksesta. Tutkimusorganisaation, joka haluaa vastaanottaa kolmannen maan kansalaisen tutkimusta varten, on allekirjoitettava tämän kanssa vastaanottosopimus. Jäsenvaltiot voivat säätää, että sopimukset, jotka sisältävät artiklan 2 kohdassa ja tarpeen mukaan 3 kohdassa tarkoitetut seikat, vastaavat vastaanottosopimuksia tätä direktiiviä sovellettaessa. Artiklan 2 kohdassa säädetään seikoista, jotka vastaanottosopimuksen on sisällettävä, ja 3 kohdassa seikoista, jotka vastaanottosopimuksen on sisällettävä jäsenvaltion niin vaatiessa. Artiklan 4 kohdassa säädetään edellytyksistä vastaanottosopimuksen

LUONNOS 11.12.2017

allekirjoittamiselle. Vastaanottosopimuksesta säädetään ulkomaalaislain 47 d §:ssä, joka kumotaan ja asiasta säädetään uudessa laissa.

Artiklan 5 kohdassa säädetään, milloin sopimus päättyy automaattisesti. Artiklan 6 kohdassa säädetään velvoitteesta, jonka mukaan tutkimusorganisaation on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle kaikista seikoista, jotka estävät vastaanottosopimuksen täytäntöönpanon. Voimassa olevassa ulkomaalaislain 47 f §:n 1 momentissa säädetään sopimuksen päättymisestä ja 3 momentissa velvollisuudesta ilmoittaa sopimuksen täytäntöönpanon estävistä seikoista.

Artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat halutessaan säätää, että tutkimusorganisaation on kahden kuukauden kuluessa asianomaisen vastaanottosopimuksen voimassaolon päättymisestä toimitettava tätä tarkoitusta varten nimetyille toimivaltaisille viranomaisille vahvistus, että tutkimustoiminta on suoritettu. Ulkomaalaislain 47 f §:n 2 momenttiin sisältyy vastaava sääntely.

Artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat määritellä kansallisessa lainsäädännössään, mitä seurauksia hyväksynnän peruuttamisesta tai uusimatta jättämisestä on voimassa oleville vastaanottosopimuksille ja asianomaisten tutkijoiden luvulle. Ulkomaalaislain 58 a §:ssä on säädetty tutkijadirektiiviin perustuvan oleskeluluvan peruuttamisesta.

11 artiklassa säädetään opiskelijoita koskevista erityisedellytyksistä. Artiklan 2 kohta koskee tilannetta, jossa kolmannen maan kansalaisella on sairausvakuutus korkeakouluun ilmoittautumisen johdosta. Artiklakohta ei sovellu Suomeen.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että jäsenvaltion, joka on ottanut käyttöön korkeakouluja koskevan hyväksymismenettelyn 15 artiklan mukaisesti, on vapautettava hakijat joidenkin asiakirjojen tai todisteiden esittämisestä. Korkeakoulujen hyväksymismenettelyä ei ole otettu Suomessa käyttöön, eikä direktiivi edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista tältä osin.

12 artiklassa säädetään vaihto-oppilaita koskevista erityisedellytyksistä. Vaihto-oppilaita koskeva sääntely on vapaavalintaista eikä sitä sisällytetä kansalliseen lainsäädäntöön direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

13 artiklassa säädetään harjoittelijoita koskevista erityisedellytyksistä. Artiklan 1 kohdan kielitaitoa, toimeentuloa ja majoitusta koskevat d - f alakohdat ovat soveltamisalaltaan valinnaisia, eivätkä edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti edellyttää vastaanotavalta yksiköltä kirjallista sitoumusta siitä, että jos harjoittelija jää laittomasti jäsenvaltion alueelle, vastaanotettava yksikkö on vastuussa harjoittelijan oleskelun ja paluun aiheuttamien julkisiin varoihin kohdistuvien kustannusten korvaamisesta. Artiklakohta on valinnainen eikä tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen ole.

14 artiklassa säädetään vapaaehtoistyöntekijöitä koskevista erityisedellytyksistä, jotka on täytettävä 7 artiklassa säädettyjen yleisten edellytysten lisäksi. Vapaaehtoistyöntekijöiden osalta direktiivi soveltaminen on jäsenvaltioita velvoittavaa vain siltä osin kuin on kyse eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa tehtävästä vapaaehtoistyöstä.

Artiklan 1 kohdan b alakohta on valinnainen ja liittyy majoitukseen. Vastuuvakuutusta koskevan c alakohdan ja hakijan opintoihin kohdistuvan d alakohdan soveltamista ei vaadita eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun osallistuvilta. Alakohtien b, c ja d sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön ei ole tarpeen.

LUONNOS 11.12.2017

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat määrittää vähimmäis- ja enimmäisikärajan kolmannen maan kansalaisille, jotka hakevat maahanpääsyä vapaaehtoistyöntekijäksi, sanotun kuitenkään rajoittamatta eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun mukaisia sääntöjä. Vähimmäis- ja enimmäisikärajan asettamista ei ole pidetty tarpeellisena direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä.

15 artiklassa säädetään korkeakoulujen, oppilaitosten, vapaaehtoistyöohjelmasta vastaavien organisaatioiden tai harjoittelijoita vastaanottavien yksiköiden hyväksymisestä. Artiklan soveltaminen on jäsenvaltioille valinnaista eikä kansallisen lainsäädännön muuttaminen ole tarpeen.

16 artiklassa säädetään au pareja koskevista erityisedellytyksistä. Direktiivin au pareja koskevaa jäsenvaltioille vapaavalintaista sääntelyä ei panna kansallisesti täytäntöön.

III Luku - Luvat ja oleskelun kesto

17 artiklassa säädetään luvista. Artiklan 2 kohta koskee tilannetta, jossa lupa on pitkäaikaista oleskelua varten myönnetyn viisumin muodossa. Artiklan 4 kohta koskee tilanteita, joissa pitkäaikaista liikkuvuutta koskeva lupa myönnetään tutkijalle oleskeluluvan muodossa tai pitkäaikaista oleskelua varten myönnettävän viisumin muodossa. Suomi ei myönnä pitkäaikaisia viisumeja. Direktiivi on tarkoitus panna täytäntöön siten, että tutkijoiden pitkäaikaiseen liikkuvuuteen sovelletaan ilmoitusmenettelyä. Artiklakohtia ei ole tarpeen huomioida kansallisessa lainsäädännössä.

18 artiklassa säädetään luvan voimassaoloajasta. Artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat määrittää, että oleskeluaika opintoja varten ei saa kokonaiskestoltaan olla pidempi kuin niiden kansallisessa lainsäädännössä määritelty opintojen enimmäiskesto. Artiklakohtia ei ole tarpeen sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 4 ja 5 kohdat koskevat vaihto-oppilaille ja au pareille myönnettävien lupien kestoja. Direktiivin soveltaminen on näiden ryhmien osalta valinnaista. Artiklakohtia ei panna kansallisesti täytäntöön.

Artiklan 8 kohdassa säädetään, että jos asianomaisen kolmannen maan kansalaisen matkustusasiakirjan voimassaoloaika on lyhyempi kuin yksi vuosi tai 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa lyhyempi kuin kaksi vuotta, jäsenvaltiot voivat päättää, että luvan voimassaoloaika voi olla enintään yhtä pitkä kuin matkustusasiakirjan voimassaoloaika. Vastaava edellytys sisältyy jo kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 9 kohta koskee pitkäaikaista oleskelua varten myönnettyä viisumia. Kohtaa ei panna kansallisesti täytäntöön, koska pitkäaikainen viisumi ei ole Suomessa käytössä.

19 artiklassa säädetään lisätiedoista, joita jäsenvaltiot voivat antaa paperi- tai sähköisessä muodossa. Artikla ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

IV Luku - Lupien hylkäämisen, peruuttamisen tai uusimatta jättämisen perusteet

20 artiklassa säädetään hylkäysperusteista. Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan hakemus on hylättävä, jos käytössä on hyväksymismenettely, eikä vastaanottava yksikkö ole saanut hyväksyntää. Hyväksymismenettelyä ei oteta Suomessa kansallisesti käyttöön, eikä tarvetta kansallisen lainsäädännön muuttamiseen näiltä osin ole.

Artiklan 3 kohdassa säädetään mahdollisuudesta hylätä hakemus tilanteessa, jossa kolmannen maan kansalainen hakee maahanpääsyä solmiakseen työsuhteen jäsenvaltiossa, jolloin jäsenvaltio voi varmistaa, voitaisiinko kyseiseen toimeen palkata asianomaisen jäsenvaltion tai unionin kansalainen taikka tässä jäsenvaltiossa laillisesti asuva kolmannen maan kansalainen. Artiklakohtia ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

LUONNOS 11.12.2017

21 artiklassa säädetään luvan peruuttamisen tai uusimatta jättämisen perusteista. Artiklan 1 kohdan c alakohdasta koskee tilannetta, jossa vastaanottava yksikkö ei ole saanut hyväksyntää. Suomi ei ota kansallisesti käyttöön hyväksymismenettelyä.

Artiklan 3 kohdassa säädetään, että jos lupa perutaan arvioitaessa 2 kohdan f alakohdassa tarkoitettulla tavalla, että opinnoissa ei ole tapahtunut edistystä, jäsenvaltio voi neuvotella asiasta vastaanottavan yksikön kanssa. Kansallisen lainsäädännön muuttaminen ei ole tältä osin tarpeen.

Artiklan 4 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat peruuttaa luvan tai jättää sen uusimatta yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen perustuvista syistä.

Artiklan 5 kohta mahdollistaa luvan uusimatta jättämisen tilanteessa, jossa kolmannen maan kansalainen hakee uusimista solmiakseen työsuhteen tai jatkaakseen sitä, lukuun ottamatta tutkijoita, jotka jatkavat työsuhdettaan samassa vastaanottavassa yksikössä. Artiklakohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

V Luku - Oikeudet

23 artiklassa säädetään tutkijoiden opetustyöstä. Tutkija voi tutkimustoiminnan ohella opettaa asianomaisen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä säädetyn mukaisesti. Jäsenvaltiot voivat määrätä sallitusta enimmäistuntimäärästä tai -päivistä. Tutkijoiden opetustyöstä ei säädetä ulkomaalaislaissa.

24 artiklassa säädetään opiskelijoiden taloudellisesta toiminnasta. Artiklan 1 kohdassa säädetään, että opiskelijoille on annettava oikeus toimia palkattuina työntekijöinä ja että heille voidaan antaa oikeus harjoittaa taloudellista toimintaa itsenäisinä ammattiharjoittajina. Artiklan 3 kohdan mukaan kukin jäsenvaltio vahvistaa tällaisen toiminnan harjoittamiseen sallitun enimmäisajan, ja sen tulee olla vähintään 15 tuntia viikossa tai vastaava määrä päiviä tai kuukausia vuodessa. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot myöntävät tarvittaessa opiskelijoille ja/tai työnantajille edeltä käsin luvan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 4 kohdassa säädetään opiskelijan työnteko-oikeudesta. Sääntely siirretään uuteen lakiin ja se vastaa direktiivissä edellytettyä.

25 artiklassa säädetään tutkijoiden ja opiskelijoiden oleskelusta työnhakua tai yrittäjyyttä varten. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltio voi päättää vähimmäistason tutkinnosta, joka opiskelijalla on oltava suoritettuna, mutta taso ei saa olla korkeampi kuin eurooppalaisen tutkijoiden viitekehysten taso 7. Kansallisen lainsäädännön muuttaminen ei ole tältä osin tarpeen.

Artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltio voi säätää, että hakemus on tehtävä vähintään 30 päivää ennen aiemmin myönnetyn luvan umpeutumista. Artiklakohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklan 7 kohdan mukaan jäsenvaltio voi vaatia kolmannen maan kansalaista osoittamaan, että hänellä on todellinen mahdollisuus työllistyä tai käynnistää yritystoiminta. Jäsenvaltio voi myös vaatia, että työpaikka, jota kolmannen maan kansalainen hakee tai yritys, jota hän on perustamassa, vastaa tasoltaan tehtyä tutkimusta tai suoritettuja opintoja. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena artiklakohtaan sisällyttämistä kansalliseen lainsäädäntöön.

Artiklan 8 kohdassa säädetään oleskeluluvan peruuttamisesta. Ulkomaalaislain 58 §:n 5 momentin mukaan määräaikainen oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos niitä edellytyksiä, joiden perusteella oleskelulupa myönnettiin, ei enää ole olemassa. Kansallisen lainsäädännön muuttaminen ei ole tältä osin tarpeen.

LUONNOS 11.12.2017

Artiklan 9 kohdan mukaan jäsenvaltio voi soveltaa tätä artiklaa tutkijoihin, heidän perheenjäseniinsä tai opiskelijoihin, jotka oleskelevat tai ovat oleskelleet jäsenvaltiossa oikeutta liikkuvuuteen hyödyntäen. Artiklakohdan sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön ei ole tarpeen.

26 artiklassa säädetään tutkijoiden perheenjäseniin liittyvistä seikoista. Artiklan 1 kohdassa todetaan, että jäsenvaltion on, tässä artiklassa säädetyn poikkeuksin, sovellettava direktiiviä 2003/86/EY (Neuvoston direktiivi, annettu 22 päivänä syyskuuta 2003, oikeudesta perheen yhdistämiseen), jotta tutkijan perheenjäsenet voisivat tulla tutkijan mukana ensimmäiseen jäsenvaltioon tai pitkäaikaista liikkuvuutta koskevissa tilanteissa toiseen jäsenvaltioon. Artiklan 2 kohdan mukaan perheenjäsenen oleskelulupa ei saa riippua tutkijan mahdollisuuksista saada pysyvä oleskeluoikeus, tai siitä, onko oleskelun vähimmäisaika ylittynyt. Artiklan 3 kohdan mukaan kotoutumistimenpiteitä voidaan soveltaa vasta kun asianomaisille henkilöille on myönnetty oleskelulupa. Artiklakohdat eivät aiheuta tarvetta muuttaa kansallista lainsäädäntöä.

Artiklan 5 kohdan mukaan tutkijan perheenjäsenten oleskeluluvat päättyvät pääsääntöisesti tutkijan luvan voimassaolon päättyessä ja jäsenvaltiot voivat edellyttää, että matkustusasiakirjan voimassaoloaika kattaa aiotun oleskelun keston.

Artiklan 6 kohdassa säädetään, että ensimmäinen jäsenvaltio tai pitkäaikaista liikkuvuutta koskevissa tapauksissa toinen jäsenvaltio ei lähtökohtaisesti saa soveltaa perheenjäsenten työmarkkinoille pääsyyn aikarajaa. Ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetään perhesiteen perusteella oleskeluluvan saaneen työnteko-oikeudesta. Kansallisessa lainsäädännössä ei rajoiteta työmarkkinoille pääsyä.

VI Luku - Liikkuvuus jäsenvaltioiden välillä

29 artiklassa säädetään tutkijoiden pitkäaikaisesta liikkuvuudesta. Suomi ei ota käyttöön kohtien 2-7 mukaisia valinnaista hakemusmenettelyä.

30 artiklassa säädetään tutkijoiden perheenjäsenten liikkuvuudesta. Suomi ei ota käyttöön hakemusmenettelyä eikä artiklan 3 kohdan sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön ole näin ollen tarpeen.

32 artiklassa säädetään liikkuvuutta koskevista takeista ja seuraamuksista. Artiklan 1 kohdassa säädetään todisteista, joita toisen jäsenvaltion viranomaisilla on oikeus vaatia todisteena liikkuvuudesta, kun luvan myöntänyt jäsenvaltio ei sovelleta Schengenin säännöstöä täysmääräisesti. Artiklakohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

VII Luku - Menettely ja avoimuus

33 artiklassa säädetään vastaanottaviin yksikköihin ja työnantajiin kohdennettavista seuraamuksista, joista jäsenvaltiot voivat halutessaan säätää. Artiklakohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

35 artiklassa säädetään avoimuudesta ja tiedonsaannista. Jäsenvaltioiden on asetettava hakijoiden saataville tiedot kaikista hakemusta varten tarvittavista asiakirjatodisteista sekä maahantulon että oleskelun edellytyksistä. Artiklakohta ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

VIII Luku - Loppusäännökset

38 artiklassa säädetään tilastoista, jotka jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle. Ensimmäiset tilastot on toimitettava viitevuodesta 2019.

39 artiklassa säädetään komission raportointivelvollisuudesta. Komissio toimittaa säännöllisesti ja ensimmäisen kerran viimeistään 23 päivänä toukokuuta 2023 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin soveltamista jäsenvaltioissa ja tekee tarvittaessa ehdotuksia sen muuttamisesta.

40 artiklassa säädetään direktiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä. Jäsenvaltioiden on pantava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 23 päivänä toukokuuta 2018. Säännökset on viipymättä toimitettava kirjallisina komissiolle. Jäsenvaltioiden säädöksissä on viitattava direktiiviin, kun ne julkaistaan virallisesti. Niissä on myös mainittava, että voimassa olevissa laeissa, asetuksissa ja hallinnollisissa määräyksissä olevat viittaukset tällä direktiivillä kumottuihin direktiiveihin on katsottava viittauksiksi tähän direktiiviin. Direktiivin perusteella tehdyistä keskeisistä muutoksista kansalliseen lainsäädäntöön on toimitettava komissiolle kirjalliset tiedot.

42 artiklassa säädetään direktiivin voimaantulosta. Direktiivi tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Direktiivi julkaistiin virallisessa lehdessä 21.5.2016.

43 artiklassa osoitetaan direktiivi jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen ensisijaisena tavoitteena on panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU siinä säädetyssä määräajassa ja siten kuin sen säännökset on vähintään saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä. Direktiivin 40 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 23 päivänä toukokuuta 2018.

Tavoitteena on lisäksi säätää ulkomaalaislaissa au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta, että direktiivin säännöksiä tältä osin pantaisiin täytäntöön, vaan kyseessä on kansallisesta tarpeesta johtuva sääntelytarve, johon Valtion tarkastusvirasto on kiinnittänyt huomiota tuloksellisuustarkastuskertomuksessaan 3/2016.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU on osittain pakottavaa ja osittain vapaaehtoisesti sovellettavaa EU-sääntelyä. Direktiivin täytäntöönpanoon on siis ryhdyttävä vähintään direktiivin pakollisesti sovellettavien osioiden osalta ja muilta osin jäsenvaltioiden kansalliseen harkintaan on jätetty, pannaanko direktiivi niiltä osin täytäntöön. Kun komissio antoi ehdotuksensa direktiiviksi keväällä 2013 ja kun direktiivin sisällöstä käytiin jäsenmaiden ja EU:n toimielinten välillä neuvotteluja seuraavat kaksi kolme vuotta, Suomen kannaksi lopulta tuli se, että kansallisesti täytäntöön pantavissa on vain direktiivin pakollista soveltamista koskevat osiot. Tällä esityksellä siten pannaan täytäntöön ainoastaan direktiivin tutkijoita, opiskelijoita, työharjoittelijoita ja eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun puitteissa vapaaehtoistyötä tekeviä koskeva sääntely. Täytäntöönpano ei koske direktiivin muita osioita.

Direktiivin täytäntöönpano merkitsee, että direktiivin lukuisista artikloista on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä. Koska kyseessä on maahanmuuttoa koskeva direktiivi, on ensisijaisesti pyrittävä siihen, että sääntely tapahtuu ulkomaalaislaissa. Ulkomaalaislain rakenne ja laajuus huomioon ottaen, sekä ottaen vastaavasti huomioon direktiivin täytäntöönpanon merkitsemä sääntelyn lisäys ja sääntelytekniikka suhteessa voimassa olevan ulkomaalaislain sääntelyyn verrattuna, täytäntöönpano ulkomaalaislaissa ei olisi mahdollis-

ta siten, että lopputulos olisi selkeä. Ulkomaalaislain rakenne ja lukujako ovat sellaiset, ettei sääntely siinä olisi riittävän helposti, loogisesti ja selkeästi tehtävissä. Tällaiseen ratkaisuun eli erillislain säätämiseen on vastaavasti päädytty jo tätä ennen pantaessa täytäntöön direktiivit yrityksen sisällä siirtyvistä asiantuntijoista ja kausityöntekijöistä (HE 80/2017 vp). Täytäntöönpano edellyttää tosin myös sitä, että päällekkäinen, osittain aiempien tutkija- ja opiskelijadirektiivien, sääntely ulkomaalaislaissa kumotaan ja toisaalta, ettei samasta asiasta säädetä uudessa laissa toistamiseen, vaan tällöin viitattaisiin ulkomaalaislain olemassa oleviin sääntöksiin.

Direktiivi sisältää täytäntöön pantavan sääntelyn sisällä vapaaehtoisesti sovellettavia osioita, joiden osalta jäsenvaltiot saavat päättää sääntelyn rajoista. Keskeisimmät valinnaiset osiot koskevat niin sanottuja hyväksymismenettelyjä sekä tutkijoiden ja heidän perheenjäsentensä sekä opiskelijoiden liikkumiseen Euroopan unionin alueella liittyviä menettelyjä.

Direktiivin 9 artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat päättää vahvistaa hyväksymismenettelyn, jota sovelletaan julkisiin ja yksityisiin tutkimusorganisaatioihin, jotka haluavat vastaanottaa tutkijan direktiivissä säädetyn hyväksymismenettelyn nojalla. Hyväksymismenettelystä on säädetty jo aikaisemmin tutkijoita koskevassa direktiivissä 2005/71/EY, minkä johdosta siitä on myös säädetty ulkomaalaislaissa (lain 47 a - c §). Tämä voimassa oleva ulkomaalaislain sääntely on kuitenkin jäänyt Suomessa käytännössä niin sanotusti kuolleeksi kirjaimiksi, sillä kertaakaan ei ole hyväksymismenettelyä käytetty, sillä rinnakkainen kansallinen menettely on katsottu sujuvammaksi. Kaikki ulkomaalaiset tutkijat ovat siten tulleet niin sanotun kansallisen menettelyn nojalla, eikä tutkijoita ole lainkaan tullut aiemman tutkijadirektiivin sääntelyn nojalla. Näin ollen tätä esitystä valmisteleavassa virkamiestyöryhmässä kuin myös kuulemistilaisuuksissa korkeakouluilta ja tutkimuslaitoksilta saadun palautteen johdosta on päädytty lopputulokseen, ettei täytäntöönpanon yhteydessä esitetä hyväksymismenettelyn säätämistä kansallisessa laissa.

Direktiivin VI luvussa säädetään liikkuvuudesta jäsenvaltioiden välillä. Liikkuminen koskee tietyn edellytyksin tutkijoita, tutkijoiden perheenjäseniä ja korkeakouluopiskelijoita. Ideana on, että ensimmäisen jäsenvaltion luvalla voi siirtyä toiseen jäsenvaltioon suorittamaan osan tutkimuksesta tai opinnoista ja palata takaisin ensimmäiseen jäsenvaltioon. Direktiivin 28 artiklassa säädetään tutkijoiden lyhytaikaisesta liikkuvuudesta, johon liittyy ilmoittamis- ja vastustamismenettely. Myös direktiivin 31 artiklassa säädettyyn opiskelijoiden liikkuvuuteen liittyy ilmoittamis- ja vastustamismenettely. Direktiivin 29 artiklassa säädetään tutkijoiden pitkäaikaisesta liikkuvuudesta, jonka pituudeksi määritellään yhdessä tai useammassa toisessa jäsenvaltiossa yli 180 päivän jäsenvaltiota kohden vietettävä aika. Direktiivi säätää, että kansallisesti voidaan määrittää tutkijan pitkäaikaisen liikkuvuuden enimmäisaika, jonka on oltava vähintään 360 päivää. Täytäntöönpanon osalta on päätettävänä myös, millaista menettelyä Suomeen suuntautuvan pitkäaikaisen liikkumisen osalta halutaan noudattaa. Direktiivissä säädetään, että jäsenvaltioiden tulee päättää joko samanlaisesta menettelystä kuin tutkijoiden lyhytaikaisessa liikkuvuudessa käytettävä ilmoittamis- ja vastustamismenettely tai pitkäaikaista liikkuvuutta koskevasta hakemusmenettelystä. Täytäntöönpanossa on päädytty tutkijoiden liikkumisen helpottamisen osalta siihen, että pitkäaikaisen liikkuvuuden enimmäispituudeksi määritellään kaksi vuotta, johon asti pitkäaikaisen liikkumisen osalta noudatetaan samaa menettelyä kuin lyhytaikaisen liikkumisen osalta eli noudatetaan ilmoittamis- ja vastustamismenettelyä. Menettelyt liikkumisen osalta olisivat siten samat kaikkien direktiivin liikkuvuutta kattavien ryhmien eli tutkijoiden, näiden perheenjäsenten ja opiskelijoiden kohdalla. Ratkaisu olisi selkein ja olisi myös tutkijoiden työ ja sen luonne sekä opiskelijoiden opiskelu huomioon ottaen perusteltu.

3.3 Keskeiset ehdotukset

LUONNOS 11.12.2017

Esitys perustuu vaihtoehtojen arvioinnin jälkeen ehdotukseen, että direktiivin täytäntöönpanon johdosta säädettäisiin erillislaki, laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, korkeakouluopiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä. Sen keskeisen sisällön muodostaisivat säännökset oleskelulupien hakemisesta, myöntämisestä, epäamisestä, peruuttamisesta sekä liikkumisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueelta Suomeen. Laki nojautuisi osittain ulkomaalaislain säännöksiin, kuten esimerkiksi maahantulon, maassa oleskelun, maasta poistumisen ja työnteko-oikeuden osalta, eikä näistä olisi perusteltua säätää tässä laissa päällekkäisen sääntelyn välttämiseksi. Tämän ehdotettavan uuden erillislain lupajärjestelmä ja systematiikka sulautuu ulkomaalaislakiin, jolloin tutkijoiden, näiden perheenjäsenten ja opiskelijoiden, harjoittelijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden on mahdollista hakea maassa oleskelunsa aikana muuta oleskelulupaa, josta säädetään ulkomaalaislaissa ja on mahdollista lopulta hakea pysyvää oleskelulupaa edellytysten täytyessä.

Direktiivin kohderyhmänä ovat etenkin tutkijat ja opiskelijat, joita koskee myös Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella tapahtuva liikkuminen. Direktiivin tarkoituksena on helpottaa tutkimustoiminnan suorittamista varten maahanpääsyä hakevien kolmansien maiden kansalaisten maahanpääsyä sellaisen maahanpääsymenettelyn avulla, joka ei ole riippuvainen heidän oikeudellisesta asemastaan suhteessa vastaanottavaan tutkimusorganisaatioon. Ehdotuksessa esitetäänkin, että voimassa olevaan ulkomaalaislakiin perustuva tutkijoiden jakaantuminen jatko-opiskelijoihin ja tutkijoihin poistuu ja tutkijoille myönnetään oikeussuhteesta ja rahoituksesta riippumatta yhdenmukaisesti tutkijan oleskelulupa.

Esitys perustuu myös siihen, että ulkomaalaislaista kumotaan opiskelun perusteella myönnettävä 46 § ja sitä koskeva sääntely siirrettäisiin uuteen lakiin, jolloin kaikkia opiskelijoita koskeva sääntely on yhdessä.

Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan Suomessa tutkinnon suorittaneen opiskelijan on mahdollista hakea ja saada opintojen suorittamisen jälkeen enintään yhden vuoden ajaksi oleskelulupa työnhakua varten. Oleskeluluvalla annetaan Suomessa opiskelleille ulkomaalaisille tilaisuus löytää työpaikka ja jäädä Suomeen. Direktiivin sääntely menee vielä pidemmälle. Sen lisäksi, että valmistuneet opiskelijat, tosin direktiivi koskee vain korkeakouluopiskelijoita, säilyttävät tämän luvan, se tulee koskemaan myös Suomessa tutkijana toiminutta ulkomaalaista, joka on saanut tutkimustyönsä valmiiksi. Direktiivi säätää, että sekä tutkijoille että korkeakouluopiskelijoille myönnettävä oleskelulupa on työnhakua ja yritystoiminnan perustamista varten. Direktiivi edellyttää, että oleskelulupa myönnetään vähintään yhdeksäksi kuukaudeksi, mutta tämä ehdotus lähtee siitä, että oleskelulupa myönnetään yhdeksi vuodeksi. Sääntely tältä osin tehtäisiin uudessa laissa, jotta se olisi selkeintä.

Esityksellä ehdotetaan myös, että ulkomaalaislaissa säädettäisiin au pair -sijoituksen perusteella myönnettävän oleskeluluvan edellytyksistä, koska voimassa olevasta ulkomaalaislaista säännös tältä osin puuttuu.

Esityksessä ehdotetaan myös muutoksia sosiaaliturvaa ja terveydenhuoltoa koskevaan lainsäädäntöön. Näillä lainmuutoksilla toteutettaisiin yhdenvertainen kohtelu sosiaaliturvan alalla, mutta samalla otettaisiin käyttöön direktiivin sallima rajoitus yhdenvertaiseen kohteluun tutkijoiden osalta. Direktiivin mukaan jäsenvaltiolla ei ole velvoitetta maksaa perhe-etuuksia tutkijoille, joiden oleskelu kestää enintään kuusi kuukautta. Terveydenhuollon lainsäädännön muutoksilla direktiivin tarkoittamat tutkijat ja työsuhteessa olevat opiskelijat, työharjoittelijat ja vapaaehtoistoimijat rinnastettaisiin kunnan asukkaisiin, jolloin heillä olisi oikeus julkiisiin terveystalouteihin yhdenvertaisesti kunnan asukkaiden kanssa, vaikka he oleskelsivät maassa tilapäisesti.

Yhdenvertaista kohtelua voidaan direktiivin 22 artiklan mukaan rajoittaa myös rajoittamalla asunnon saantia. Nyt ehdotettavilla tarkennuksilla käytettäisiin mahdollisuutta rajoittaa asunnon saantia valtion tuella rahoitettussa asuntokannassa, jotta myös jatkossa pääperiaatteena olisi se, että asunnon saamiseksi edellytettäisiin vähintään yhden vuoden mittaista oleskelulupaa. Jatkossa oleskelulupia koskevaa lainsäädäntöä sisältyisi

ulkomaalaislain lisäksi myös uuteen ehdotettavaan lakiin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä. Näin ollen olisi perusteltua täydentää aravarajoituslain, korkotukilain sekä vuokratulojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain vähintään yhden vuoden pituisia oleskelulupia koskevia säännöksiä koskemaan ulkomaalaislain lisäksi myös uuden lain mukaisia, vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavia oleskelulupia.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Myöskään verotuksen osalta direktiivin täytäntöönpanolla ei arvioida olevan merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Direktiivissä säädetyt maahanpääsymenettelyt ovat pääosin käytössä aiempiin direktiiveihin ja kansalliseen sääntelyyn perustuen. Direktiivin johdosta säädettävät oleskelulupaperusteet eivät ole sinänsä uusia, joskin niiden osalta oleskelulupahakemuksessa esitettävät selvitykset hieman muuttuvat. Direktiivin säännös yhdenvertaisesta kohtelusta on pääosin pantu täytäntöön niin sanotulla yhdistelmälapadirektiivillä 1.1.2014, joten täytäntöönpano vaatii lähinnä lainsäädännön täsmentämistä.

Direktiivi tuo kansalliseen lainsäädäntöön ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden väliseen käytäntöön menettelyt, miten ensimmäisen jäsenvaltion myöntämällä oleskeluluvalla voi liikkua suorittamaan tutkimusta tai korkeakouluopintoja toisessa jäsenvaltiossa. Voimassa olevien säännösten mukaan lyhytkestoinen liikkuminen on jo ollut mahdollista, mutta työnteke toisen jäsenvaltion oleskeluluvalla ei lähtökohtaisesti ole mahdollista, ellei kyse ole ansiotyöstä, jota saa tehdä enintään kolmen kuukauden ajan ilman oleskelulupaa. Kun otetaan huomioon myös, että direktiivi velvoittaa, että kolmannen maan kansalaisella on sairaskorvaus ja varat toimeentuloa ja paluumatkaa varten, ei kustannuksia odotettaisi syntyvän. Odotettavissa ei ole, että liikkumista ensimmäisestä jäsenvaltiosta Suomeen olisi niin paljon, että sillä olisi suurta kustannusvaikutusta.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Direktiivin täytäntöönpano ei tuo juurikaan uusia tehtäviä Maahanmuuttovirastolle, koska se olisi jatkossakin yksin toimivaltainen käsittelemään oleskelulupa-asioita. Direktiivin säätämistä oleskelulupaperusteista on voimassa olevassa ulkomaalaislaissa sääntelyä, joten kyse ei ole sinänsä myöskään uusista lupaperusteista. Direktiivissä on tutkijoiden, näiden perheenjäsenten ja opiskelijoiden osalta säädetty Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella tapahtuvasta liikkumisesta ja siihen liittyvästä menettelystä. Valittu menettely Suomeen suuntautuvan liikkumisen osalta on ilmoittamismenettely ja siihen liittyvä liikkumisen vastustamismenettely. Menettely on sama, joka tulee olla käytössä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (HE 80/2017 vp), jossa Maahanmuuttovirasto on määritelty toimivaltaiseksi viranomaiseksi liikkumisen osalta. Näin ollen uudella tehtävällä ei arvioida olevan suurta vaikutusta Maahanmuuttoviraston toimintaan. Maahanmuuttoviraston suoritteet on määritelty maksullisiksi ja hinta määräytyy omakustannusperiaatteella. Lainsäädännön vaikutusten Maahanmuuttoviraston toimintaan arvioidaan jäävän merkityksettömiksi.

Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa on sääntelyä tutkimuslaitosten hyväksymismenettelystä. Esitys sisältää ehdotuksen tämän sääntelyn kumoamiseksi ulkomaalaislaista, eikä esityksellä myöskään ehdoteta tästä uudelleen säädettävän, etenkin koska menettelyä ei ole lainkaan käytetty ja koska menettelyn käyttöönotto on direktiivissä jäsenvaltioille valinnainen osio. Tehtävä siten poistuisi opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävistä.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksen perusteella säädetään oleskeluluvista, joista on tähän mennessä säädetty ulkomaalaislaissa. Oleskelulupia koskeva sääntely perustuu jatkossa Euroopan unionin sääntelyyn, jolloin se merkitsee, että jäsenvaltioiden välillä sääntely tulee olemaan yhdenmukaisempaa kuin se aiemmin on ollut. Esityksen keskeisimpiä muutoksia ja vaikutuksia onkin tutkijoiden ja opiskelijoiden mahdollisuus liikkua jäsenvaltioiden välillä, mikä toki helpottaa tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen sekä niiden tutkijoiden ja opiskelijoiden asemaa. Toinen keskeisen vaikutus, joka myös vaikuttaa tutkijoiden ja opiskelijoiden kohdalla, on oleskeluluvan voimassaoloajan pidentäminen yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Esitys ei siten säädä sillä tavalla uusista lupaperusteista, että se merkitsisi juurikaan kasvua, ei ainakaan ole nähtävissä merkittävää kasvua, hakijamääriin.

Ulkomaalaiset opiskelijat ovat voimavara, joka täyttää työvoiman tarvetta Suomessa. Merkittävä osa heistä ei kuitenkaan jää valmistuttuaan Suomeen työskentelemään. Toisaalta on käynyt ilmi, että useimmat opiskelijoista haluaisivat jäädä, mutta työllistymismahdollisuuksia heikentävät puutteellinen kielitaito ja vähäiset työelämäverkostot. Tähän epäkohtaan on kiinnitetty huomiota muun muassa valtion kotouttamisohjelmassa (työ- ja elinkeinoministeriö 2012) ja Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiassa. Esitys tuo opiskelijoille ja tutkijoille paremmat mahdollisuudet jäädä maahan etsimään töitä tai aloittamaan yritystoiminta, jolloin se mahdollistaa osaavan työvoiman tarjonnan työmarkkinoilla ja mahdollistaa tutkimustoiminnan ja opiskelun kautta hankitun liikeidean jalostamisen ja aloittamisen entistä paremmin.

Esityksen ei arvioida juurikaan lisäävän asunnonhakijoiden määrää valtion tukemiin vuokra-asuntoihin.

Esityksellä ei ole vaikutuksia eri sukupuolten kannalta.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sisäministeriö asetti 13 päivänä lokakuuta 2016 lainsäädäntöhankkeen, jossa tavoitteena on koordinoida ja valmistella sekä raportoida direktiivin kansallinen täytäntöönpano sen asettaman määräajan kuluessa. Tehtävänä on selvittää täytäntöönpanon edellyttämät lainsäädäntötarpeet ja valmistella ehdotukset tarvittaviksi lainsäädännön muutoksiksi sekä sovittaa valmisteltavien säännösten kanssa yhteen mahdollisesti itsenäisesti annettavien ja muiden esitysten yhteydessä annettavien säännösten valmistelu.

Valmistelun tukena on toiminut työryhmä, jossa ovat olleet edustettuina sisäministeriön maahanmuutto-osaston lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Maahanmuuttovirasto.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä pyydettiin lausunnot x taholta.

....

6 Riippuvuus muista esityksistä

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, korkeakouluopiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä

Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Lakiin ehdotetaan otettavaksi sen tarkoituksen määrittävä säännös. Lain tarkoituksena on panna täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutus-hanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU.

2 §. Soveltamisala. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalasta. Säännös perustuu direktiivin 2 artiklaan ja kansalliseen tarkentavaan sääntelyyn. Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin kolmannen maan kansalaisiin, jotka ovat tutkijoita, opiskelijoita, työharjoittelijoita tai Euroopan unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten. Direktiivissä käytetään käsitettä eurooppalainen vapaaehtoispalvelu (EVS). Euroopan unionissa on parhaillaan käsittelyssä asetusehdotus Euroopan solidaarisuusjoukoista, joka on yksi unionin vapaaehtoispalvelumalli ja vastaa sisällöltään pitkälti Erasmus+/EVS-ohjelmaa vapaaehtoistoiminnan alalla. Asetus hyväksyttäneen vuoden 2018 alkupuoliskolla.

Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat muilta osin päättää, soveltavatko ne direktiivin muita osioita. Lain soveltamisalan ulkopuolelle ehdotetaan jätettäväksi direktiivin vapaaehtoista soveltamista koskevat osiot, jolloin soveltamisalaan ei oteta palkatonta harjoittelua, muuta kuin Euroopan unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa, oppilasvaihto-ohjelmaa ja koulutushanketta sekä au pair -sijoitusta koskevaa direktiivin sääntelyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin direktiivin mukaisesta luettelosta niistä kohderyhmistä, joihin direktiiviä ja ehdotettavaa lakia ei sovellettaisi. Lakia ei sovellettaisi kohderyhmiin, jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka saavat neuvoston direktiivin 2001/55/EY mukaista tilapäistä suojelua jossain jäsenvaltiossa, jotka tulevat direktiivin 2014/66/EU nojalla työsuhteisiksi harjoittelijoiksi yrityksen sisäisen siirron yhteydessä eikä niihin, joille on myönnetty oikeus maahantuloon erittäin pätevän työntekijän asemassa direktiivin 2009/50/EY mukaisesti. Lakia ei sovellettaisi kolmansien maiden kansalaisiin, jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionissa käyttäneiden unionin kansalaisten perheenjäseniä, eikä niihin joilla on unionin ja sen jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiin sopimuksiin perustuva oikeus samanlaiseen vapaaseen liikkuvuuteen kuin unionin kansalaisilla. Lakia ei sovellettaisi myöskään niihin, joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä.

3 §. Suhde ulkomaalaislakiin. Pykälässä säädettäisiin ehdotettavan lain suhteesta ulkomaalaislakiin. Ulkomaalaislaki sisältää maahanmuuttoa koskevan perussääntelyn, josta ei ehdoteta säädettävän uudelleen. Kolmannen maan kansalaisiin sovellettaisiin ulkomaalaislain yleisiä maahantuloon ja maasta lähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon liittyviä säännöksiä sikäli kuin tässä laissa ei toisin säädetä. Tällaisia säännöksiä ovat

esimerkiksi maahantulon edellytykset, vaatimukset matkustusasiakirjoista, oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset, toimeentuloedellytys, oleskelulupakorttia koskevat säännökset sekä maasta poistamista koskevat säännökset.

4 §. Määritelmät. Pykälässä säädettäisiin laissa käytettävien keskeisten käsitteiden määritelmistä. Määritelmät ovat osin samanlaisia kuin direktiivin 3 artiklassa ja osin kirjoitettu vastaamaan paremmin kansallisen lain tarpeita.

Kolmannen maan kansalainen. Kolmannen maan kansalaisia ovat muut kuin unionin kansalaiset ja heihin rinnastettavat. Unionin kansalaisiin rinnastettavia ovat Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaiset.

Tutkija. Tutkijalla tarkoitetaan kolmannen maan kansalaista, jolla on tohtorintutkinto tai tohtoriohjelmaan pääsyn mahdollistava ylempi korkeakoulututkinto, ja jonka tutkimusorganisaatio valitsee ja jolle on myönnetty oikeus päästä Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle suorittamaan sellaista tutkimustoimintaa, johon tavallisesti edellytetään tällaista tutkintoa. Tutkijan määritelmä olisi siten soveltamisalaltaan laaja, jolloin ratkaisevaa oleskelulupaharkinnan kannalta on tutkijan työhön liittyvät seikat, mutta ei tutkijan toimeentuloon eli rahoituksen lähteeseen liittyvät seikat.

Opiskelija. Opiskelijalla tarkoitetaan kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty korkeakouluun ja jolle on myönnetty oikeus päästä Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle osallistumaan päätoimisesti kokopäiväiseen opinto-ohjelmaan, joka johtaa korkeakoulututkintoon, ja kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun ja jolle on myönnetty oikeus osallistua opinto-ohjelmaan, joka johtaa ammattiin tai tutkintoon; kyseeseen voivat tulla myös tällaisiin koulutuksiin valmentavat opinnot tai pakollinen harjoittelujakso. Sääntelytavalla pitäydytään toisaalta opiskelijan määritelmässä siten kuin se on määritelty direktiivissä, mutta muilta osin opiskelija on pyritty määrittämään siten kuin kansallinen sääntely ja sitä seurannut soveltamiskäytäntö ovat voimassa olevan lain perusteella olleet.

Työharjoittelija. Harjoittelijalla tarkoitetaan kolmannen maan kansalaista, jolla on korkeakoulututkinto tai joka osallistuu kolmannessa maassa korkeakoulututkintoon johtavaan opinto-ohjelmaan, ja jolle on myönnetty oikeus päästä Suomeen osallistumaan työsuhteiseen harjoitteluohjelmaan, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä.

Vapaaehtoistyöntekijä. Vapaaehtoistyöntekijällä tarkoitetaan kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa Euroopan unionin vapaaehtoishojelmien puitteissa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistyöntekijällä tarkoitettaisiin henkilöä, joka ei ole työsuhteessa.

Tutkimus. Tutkimuksella tarkoitetaan järjestelmällisesti harjoitettavaa luovaa toimintaa, jonka tavoitteena on esimerkiksi ihmistä, kulttuuria ja yhteiskuntaa koskevan tiedon lisääminen ja tämän tiedon käyttäminen uusien sovellusten kehittämiseen.

Tutkimusorganisaatio. Tutkimusorganisaatiolla tarkoitetaan julkista tai yksityistä organisaatiota, joka tekee tutkimusta.

Korkeakoulu. Korkeakoulun määritelmä vastaisi Suomen kansallisia tarpeita, minkä vuoksi se määriteltäisiin direktiivissä olevasta määritelmästä hieman toisella tavalla, mutta kuitenkin kattaen direktiivin tarkoituksen.

Vastaanottava yksikkö. Vastaanottavalla yksiköllä tarkoitetaan tutkimusorganisaatiota, korkeakoulua, oppilaitosta, vapaaehtoishojelmasta vastaavaa organisaatiota tai harjoittelijoita vastaanottavaa yksikköä, jonka toimintaan kolmannen maan kansalainen osallistuu ja joka sijaitsee Suomessa. Direktiivin määritelmän mukaan yksikön oikeudellisella muodolla ei ole merkitystä, joten kyseeseen voi tulla esimerkiksi osakeyhtiö, säätiö tai julkisoikeudellinen yhteisö.

LUONNOS 11.12.2017

Työnteko. Työnteolla tarkoitetaan työnantajan lukuun tai tämän johdolla taikka valvonnan alaisena harjoitettua toimintaa, jossa on kyse kansallisen lainsäädännön tai sovellettavien työehtosopimusten sääntelemästä tai vakiintuneen käytännön mukaisesta työstä.

Työnantaja. Työnantajalla tarkoitetaan sellaista luonnollista henkilöä tai oikeussubjektia, jonka lukuun ja johdon sekä valvonnan alaisena työnteoko ryhdytään harjoittamaan.

Ensimmäinen jäsenvaltio. Ensimmäisellä jäsenvaltiolla tarkoitetaan sitä Euroopan unionin jäsenvaltiota, joka ensimmäisenä myöntää kolmannen maan kansalaiselle luvan.

Toinen jäsenvaltio. Toisella jäsenvaltiolla tarkoitetaan mitä tahansa muuta Euroopan unionin jäsenvaltiota kuin ensimmäistä jäsenvaltiota.

Liikkuvuustoimenpiteitä sisältävä unionin tai monenvälinen ohjelma. Tällä määritelmällä tarkoitetaan Euroopan unionin tai sen jäsenvaltioiden rahoittamia ohjelmia, joilla edistetään kolmansien maiden kansalaisten liikkuvuutta unionissa tai ohjelmiin osallistuvissa jäsenvaltioissa.

Lupa. Luvalla tarkoitetaan oleskelulupaa, joka on myönnetty asetuksen (EY) N:o 1030/2002 mukaista yhte-näistä kaavaa käyttäen ja jonka nojalla luvanhaltija voi oleskella laillisesti jäsenvaltion alueella.

Perheenjäsen. Perheenjäsenellä tarkoitetaan neuvoston direktiivin 2003/86/EY 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä kolmansien maiden kansalaisia.

5 §. *Oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi oleskeluluvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, jotka kolmannen maan kansalaisen tulee täyttää ja jotka ovat yhteisiä edellytyksiä kaikille laissa säädetuille oleskelulupaperusteille sekä oleskeluluvan uusimiselle. Näiden yleisten edellytysten lisäksi kolmannen maan kansalaisen tulee täyttää hakemansa oleskeluluvan myöntämisen edellytykset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalaisen tulee täyttää maahantulon edellytykset ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa säädetyn mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kolmannen maan kansalaisella tulee olla voimassa oleva vaadittava rajanylitykseen oikeuttava matkustusasiakirja, hänellä on maahantulon hetkellä voimassa oleva viisumi tai oleskelulupa, eikä häntä ei ole määrätty maahantulokieltoon.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin tilanteesta, jossa kolmannen maan kansalainen on alaikäinen. Kolmannen maan kansalaisella tulisi tällöin olla maahantuloa varten huoltajansa antama kirjallinen lupa tai jos huoltajaa ei ole tai tämän luvan saaminen ei poikkeuksellisesti olisi mahdollista, oman kotimaansa asianomaisen viranomaisen ja lainsäädännön mukainen lupa maahantulolle.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalaisella luotettavan ja vakavaraisen yhtiön tai laitoksen myöntämä sairausvakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset ja on voimassa aiotun oleskelun keston ajan.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että oleskelulupahakemuksen käsittelymaksu tulee olla suoritettuna ennen oleskeluluvan myöntämistä ja tästä on esitettävä tosite oleskelulupahakemuksen yhteydessä.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalaisen tulee esittää, että hänellä on aikomansa oleskelun koko keston ajan riittävät varat toimeentuloaan ja paluumatkaansa varten. Riittävien varojen ja paluumatkan vaatimien kustannusten taso määritetään Maahanmuuttoviraston ohjeessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaista ei pidetä uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

6 §. *Tutkimusorganisaation kanssa tehtävä sopimus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi direktiivin 10 artiklasta, joka on otsikoitu vastaanottosopimukseksi. Kuitenkin ehdotetaan, että pykälässä ja muualla laissa käytettäisiin yksinomaan sanaa "sopimus", joka on juridinen käsite ja kattava yleistermi ja joka siten vastaisi myös direktiivin tarkoittamaa vastaanottosopimusta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tutkijan ja tutkimusorganisaation välillä on tehtävä sopimus, kun tutkimusorganisaatio haluaa vastaanottaa tutkijan tutkimuksen tekemistä varten. Käytännössä sopimuksen on oltava kirjallinen. Jotta tutkimusorganisaatio voi tehdä sopimuksen, sen on tullut hyväksyä tutkimushanke. Hyväksyminen edellyttää, että tutkimusorganisaatio ensin tarkistaa tutkimushankkeen tavoitteen, arvioi sen keston, tarkistaa sen toteutukseen tarvittavien varojen saatavuuden sekä tarkistaa kolmannen maan kansallaisen tutkijan pätevyyden. Tehty sopimus olisi oleskelulupahakemuksen keskeisin edellytys, koska se osoittaisi, että tutkimusorganisaatio on varmistunut tarpeestaan saada tutkija työskentelemään tutkimushankkeeseensa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä tietoja sopimuksen tulisi vähintään sisältää. Sen 1 kohdassa säädettäisiin, että sopimuksessa olisi mainittava tutkimustoiminnan tai tutkimusalan nimi tai tarkoitus. Tämä on oleellinen tieto sen määrittämiseksi, että kyse on tutkijasta. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että sopimuksessa tutkija sitoutuu saattamaan tutkimustoimintansa päätökseen ja vastaavasti tutkimusorganisaatio sitoutuu vastaanottamaan tutkijan tätä tarkoitusta varten. Lähtökohtaisesti tämä voidaan osoittaa sopimuksen allekirjoituksin, mikä merkitsee, että molemmat osapuolet ovat sopimuksen hyväksyneet ja siihen sitoutuvat.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että sopimuksessa olisi mainittava tutkimustoiminnan alkamis- ja päättymispäivä tai tutkimuksen tekemisen arvioitu kesto. Jos päivämääriä ei pystytä ilmaisemaan, arvioitu kesto tulee pyrkiä määrittelemään mahdollisimman tarkasti, jotta oleskeluluvan kesto voidaan päättää.

Pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että sopimuksessa on mainittava tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde. Oikeussuhde määrittää, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia osapuolilla on, ja samalla se määrittää, millaista selvitystä esimerkiksi tutkijan toimeentulosta tulee oleskelulupahakemuksen yhteydessä esittää. Jos oikeussuhde on muu kuin työsuhde, tutkijan tutkimustoiminnan suorittamisesta saama rahoitus voi olla esimerkiksi apuraha, stipendi tai muu vastaavanlainen rahoitus. Jos oikeussuhde on työsuhde, 5 kohdassa säädettäisiin selvyyden vuoksi, että tällöin sopimuksessa tulee olla sovittuna asiaankuuluvat työehdot, jotka noudattavat Suomessa voimassa olevia työsuhdetta koskevia säännöksiä ja sovellettavaa työehtosopimusta.

Pykälän 2 momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että tutkimusorganisaation ja tutkijan välisessä sopimuksessa olisi tuotava esiin tutkijan aikomus liikkua Suomen myöntämällä oleskeluluvalla toiseen jäsenvaltioon suorittamaan tutkimustaan, jos liikkuminen on tuolloin jo tiedossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkimusorganisaation ja tutkijan välisen sopimuksen päättymisestä. Direktiivin 10 artiklan 5 kohdan mukaan sopimus päättyy automaattisesti, jos kolmannen maan kansalaista ei päästetä maahan tai jos tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde päättyy. Artiklan 6 kohdassa säädetään, että tutkimusorganisaation on ilmoitettava mahdollisimman nopeasti asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle kaikista seikoista, jotka estävät sopimuksen täytäntöönpanon. Tutkimusorganisaatiolla olisi laaja velvoite ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle kaikista seikoista, jotka estävät sopimuksen täytäntöönpanon.

7 §. *Oleskeluluvan myöntäminen tieteellistä tutkimusta varten.* Pykälässä säädettäisiin tutkijalle myönnettävästä oleskeluluvasta. Keskeistä on, riippumatta siitä millainen tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde on, että tutkijalle myönnetään tämän lainkohdan perusteella oleskelulupa, eikä enää ulkomalaislain perusteella. Säännöksellä olisi nykytilaa muuttava vaikutus siten, että tutkijoiden luokittelu oleskelulupaharkinnassa oikeussuhteen ja siihen liittyvän rahoituksen perusteella tutkijoiksi ja jatko-opiskelijoiksi lakkaa. Säännöksen myötä kaikille tutkijoille myönnetään sama oleskelulupa.

Oleskeluluvan myöntäminen perustuisi 1 momentin mukaan tutkimusorganisaation ja tutkijan välillä tehtyyn sopimukseen, josta säädetään 6 §:ssä, ja siinä esitettyihin seikkoihin.

Toinen keskeinen seikka lupaharkinnassa olisi 2 momentin säännös siitä, että tutkijan toimeentulon tulee olla turvattu koko sen ajan, jolle oleskelulupaa haetaan, ja tulee olla varat paluukustannuksia varten. Toimeentuloedellytys asetuisi sen mukaan, mikä on tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde. Jos oikeussuhde on työsuhde, toimeentuloedellytys tulisi täyttää Suomen työlainsäädäntöön ja sovellettavaan työehtosopimukseen liittyvien vaatimusten perusteella siten, että riittävä toimeentulo tulisi ansiotyöstä saatavalla tulolla. Jos kyse on muusta kuin työsuhteesta, toimeentuloa arvioitaisiin ulkomaalaislain 39 §:n perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tutkijalle myönnettävän oleskeluluvan lajista ja voimassaoloajasta. Oleskelulupa myönnettäisiin jatkuvana (A) riippumatta siitä, miten pitkäksi ajaksi lupa myönnetään. Luvan myöntäminen jatkuvana olisi perusteltua ottaen huomioon tutkijat direktiivin osaavana ja koulutettuna kohderyhmänä. Myönnettävän oleskeluluvan pituudeksi säädettäisiin kaksi vuotta. Tämä olisi lähtökohtana myönnettäessä tutkijalle oleskelulupa kaikissa tilanteissa, eikä siten tehtäisi direktiivin 18 artiklan 1 kohdan tarkoittamaa jakoa eripituisiin, vähintään yhden tai vähintään kahden vuoden oleskelulupiin. Jos tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen sopimus olisi tehty lyhyemmälle ajalle, oleskelulupa myönnettäisiin tällöin kahta vuotta lyhyemmälle ajalle eli ajalle, jonka sopimus on voimassa.

8 §. Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten. Pykälässä säädettäisiin sekä direktiivin 11 artiklan tarkoittamista korkeakouluopiskelijoista että muista opiskelijoista, joista nyt säädetään voimassa olevassa ulkomaalaislain 46 §:ssä. Pykälään siten koottaisiin kaikki ne tilanteet, joissa oleskelulupa opiskelun perusteella voidaan myöntää. Tästä seuraisi, että oleskeluluvan myöntämisestä opiskelun perusteella ei enää säädettäisi ulkomaalaislaissa.

Pykälän 1 momentissa jaettaisiin oleskeluluvan myöntäminen direktiiviin tarkoittamiin korkeakouluopintoihin ja muihin opintoihin. Jako olisi perusteltua tehdä direktiivin raportointivelvoitteen johdosta ja toisaalta siksi, että Euroopan unionin sisäistä liikkumista koskeva sääntely koskee direktiivin mukaan vain korkeakouluopiskelijoita.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että oleskelulupa voitaisiin myöntää kolmannen maan kansalaiselle, joka on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan korkeakouluun. Korkeakoulun osalta edellytettäisiin käytännössä, että se toimii ja sijaitsee Suomessa ja että se on Suomen korkeakoulujärjestelmän mukainen korkeakoulu, jolla on oikeus järjestää korkeakoululainsäädännön mukaista tutkintoon johtavaa ja muuta koulutusta, ja jonka myöntämät tutkinnot antavat muodollisen pätevyyden esimerkiksi viranhaussa. Oleskeluluvan myöntäminen korkeakouluopintoja varten edellyttäisi lisäksi, että kolmannen maan kansalainen on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut. Tyypillisin tällainen maksu olisi yliopisto-opiskelijoita koskeva lukukausimaksuvelvollisuus tietyissä tilanteissa. Keskeistä on, että yliopisto määrittää, miten ja missä aikataulussa lukukausimaksu on suoritettava. Keskeistä on myös, että Maahanmuuttovirastolla on tiedossa, onko tämä edellytys oleskeluluvan myöntämisen kannalta täytetty siten kuin yliopisto edellyttää ja että kolmannen maan kansalainen on hyväksytty yliopiston opiskelijaksi ilman ehdollisuuksia.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin ulkomaalaislain 46 §:stä siirtyvät muut tilanteet, joiden perusteella oleskeluluvan myöntäminen opiskelun perusteella olisi mahdollista. Tämä kohta sisältäisi muut kuin korkeakouluopinnot. Kolmannen maan kansalaisen tulee olla hyväksytty oppilaitoksen opiskelijaksi ja oppilaitoksen tulee sijaita Suomessa. Opintojen tulee johtaa tutkintoon tai ammattiin taikka, jos siihen on perusteltu syy, oleskelulupa voidaan myöntää myös muihin opintoihin. Lain soveltamisala tältä osin säilyisi samana kuin voimassa olevassa laissa sillä täsmennyksellä, että oppilaitoksen tulee olla Suomen koulutusjärjestelmän mukainen oppilaitos, jolla on lainsäädäntöön perustuva oikeus järjestää koulutusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimeentulovaatimuksesta siten, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulon tulee olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Kolmannen maan kansalaisen toimeentulon tulee siten olla turvattu koko sen ajan, jolle oleskelulupaa haetaan, ja tulee olla varat paluukustannuksia varten.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös opiskelijan vakuutusedellytyksestä samalla tavalla kuin se on voimassa olevassa ulkomaalaislaissa. Laissa ei kuitenkaan enää säädettäisi, että kyseessä tulisi olla luotettavan

ja vakavaraisen yhtiön tai laitoksen myöntämä vakuutus, koska Maahanmuuttoviraston on käytännössä mahdotonta varmistaa vakuutuksen myöntäneen yhtiön tai laitoksen luotettavuutta ja vakavaraisuutta. Maahanmuuttovirasto sen sijaan arvioisi hakemuksessa esitettävän vakuutuksen aitoutta ja luotettavuutta. Kotikuntalain mukaan vähintään kaksi vuotta Suomessa opiskelleet ulkomaalaiset saavat yleensä kotikunnan Suomessa. Tämän takia yli kaksi vuotta kestäviä opintoja varten Suomeen tulevilta opiskelijoilta ei olisi tarkoituksenmukaista vaatia sellaista vakuutusta, jonka kattamat palvelut opiskelija joka tapauksessa saa, koska hänellä on kotikunta. Siten vähintään kahdeksi vuodeksi Suomeen tulevilta opiskelijoilta edellytettäisiin vakuutus, joka kattaisi ensisijaisesti lääkekustannukset. Käytännössä yksityiset vakuutukset kuitenkin kattavat lääkärinpalkkioita sekä hoidon ja tutkimuksen kustannuksia, mikä vastaisi Suomen sairausvakuutuksen käytäntöä. Voimassa olevan ulkomaalaislain 46 §:n tarkoittamalta opiskelijalta edellytetyn vakuutuksen kattavuus on porrastettu. Vakuutuksen on edellytetty kattavan sairaanhoidon kustannukset 100 000 euroon saakka, jos kyse on alle kahden vuoden opiskelusta Suomessa, jolloin opiskelijalla ei ole kotikuntaa eikä pääsyä julkisiin terveyspalveluihin samoin ehdoin kuin kunnan asukkailla. Jos opiskelun arvioidaan kestävän vähintään kaksi vuotta, opiskelija saa kotikunnan ja oleskeluluvan edellytyksenä oleva vakuutus on tarkoitettu kattamaan lääkekustannukset 30 000 euroon saakka. Vakuutusten euromäärät ovat vuoden 2007 kustannustason mukaisia. Kuntien peruspalveluindeksillä tarkistetut euromäärät vuoden 2017 kustannustasossa olisivat 122 000 euroa ja 36 600 euroa. Sen vuoksi ehdotetun lain 8 §:n mukaisten vakuutusten tulisi kattaa kustannukset 120 000 euroon saakka, jos kyse on alle kahden vuoden opiskelusta Suomessa, ja 40 000 euroon saakka, jos kyse on vähintään kahden vuoden opiskelusta.

Pykälän 3 momentin mukaan oleskelulupa myönnettäisiin tilapäisenä (B) enintään kahdeksi vuodeksi, kun tällä hetkellä voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan oleskelulupa opiskelua varten myönnetään yhdeksi vuodeksi kerrallaan. Direktiivin 18 artiklan 2 kohdassa säädetään, että liikkuvuustoimenpiteitä sisältävien unionin tai monenvälisten ohjelmien tai kahden tai useamman korkeakoulun välisten sopimusten piiriin kuuluville opiskelijoille on myönnettävä lupa, jonka kesto on vähintään kaksi vuotta, ja muissa tapauksissa oleskeluluvan keston on oltava vähintään yksi vuosi. Oleskeluluvan myöntämisen mahdollisuus kaikille opiskelijoille samanpituisena olisi yhdenvertaisuuden vuoksi perusteltua ja perusteltua myös siksi, että pitempi luvan voimassaoloaika harventaisi kolmannen maan kansalaisen asiointitarvetta oleskelulupa-asioissa, jolloin se myös vähemmän kuormittaisi Maahanmuuttoviraston työtä, ja myös helpottaisi kolmannen maan kansalaisen liikkumista Schengen-alueella ja kotimaahansa. Jos kolmannen maan kansalaisen opinnot siten kestäisivät opintojen aikataulun mukaan vähintään kaksi vuotta ja jos kolmannen maan kansalaisella on toimeentulo turvattu koko tälle ajalle, lupa voitaisiin myöntää kahdeksi vuodeksi. Jos toimeentuloa ei ole koko kahden vuoden ajalle tai opinnot kestävät alle kaksi vuotta, oleskelulupa voitaisiin kuitenkin myöntää lyhyemmälle ajalle. Poikkeama kahden vuoden oleskeluluvan pituudesta tulee perustella.

9 §. Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelua varten. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työharjoittelun perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Pykälän 1 momentissa oleskeluluvan myöntäminen jaettaisiin kolmeen eri tilanteeseen. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin direktiivissä säädetystä työharjoittelusta ja 2-3 kohdassa säädettäisiin työharjoittelusta, jota koskeva sääntely siirrettäisiin ulkomaalaislain 5 luvusta tähän pykälään. Tästä seuraisi, että kaikki työharjoittelun perusteella myönnettävät oleskelulupaperusteet olisivat tässä yhdessä pykälässä, mikä olisi omiaan pitämään asian selkeänä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin direktiivin 13 artiklan tarkoittamasta työharjoittelusta, kun kolmannen maan kansalainen on suorittanut korkeakoulututkinnon, jonka suorittamisesta on oleskelulupahakemuksen vireille tulon hetkellä kulunut enintään kaksi vuotta, tai kolmannen maan kansalainen osallistuu opinto-ohjelmaan, joka johtaa korkeakoulututkintoon. Kahden vuoden aikaraja on ehdoton ja koskee korkeakoulututkinnon suorittamista, eikä siitä voi poiketa, kun harjoittelu tapahtuu tutkinnon suorittamisen jälkeen. Työharjoittelun perusteella voidaan oleskelulupa myöntää myös tilanteessa, jossa kolmannen maan kansalainen ei ole vielä suorittanut korkeakoulututkintoa ja työharjoittelu liittyy opintoihin. Tällöin hakemuksessa on esitettävä selvitys siitä, miten työharjoittelu liittyy suoritettaviin opintoihin.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin voimassa olevan ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 11 kohdassa säädetystä työharjoittelusta. Näin ollen tässä kohdassa säädettäisiin työharjoittelusta, joka sisältyy valtioiden väliin sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin voimassa olevan ulkomaalaislain 77 §:n 1 momentin 12 kohdassa säädetystä työharjoittelusta. Näin ollen tässä kohdassa säädettäisiin työharjoittelusta, kun kolmannen maan kansalainen opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun työharjoittelun ala vastaa kolmannen maan kansalaisen opintoja tai tutkintoa, mutta kyse ei kuitenkaan olisi 1 kohdan tarkoittamasta tilanteesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimeentuloedellytyksestä. Työharjoittelijan toimeentulon tulee olla turvattu koko sen ajan, jolle oleskelulupaa haetaan, ja lisäksi tulee olla varat paluukustannuksia varten. Kun kyse on työsuhteessa tapahtuvasta harjoittelusta, toimeentuloedellytys tulisi täyttää Suomen työlainsäädäntöön ja sovellettavaan työehtosopimukseen liittyvien vaatimusten perusteella siten, että riittävä toimeentulo tulisi ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi 3 momentin mukaan lisäksi, että työharjoittelulla ei saa korvata työpaikkaa ja että vastaanottavan yksikön on esitettävä tästä todistus. Todistus esitetään oleskelulupahakemuksessa. Harjoittelu perustuu kirjalliseen sopimukseen, jonka vastaanottava yksikkö ja kolmannen maan kansalainen tekevät. Momentissa säädettäisiin, mitä sopimuksen on sisällettävä. Sopimuksessa olisi oltava kuvaus harjoitteluohjelmasta sisältäen koulutuksen tavoitteen tai oppimissisällön, harjoittelun keston, sijoittamis- ja valvontaolosuhteet, harjoitteluun käytettävän ajan, vastaanottavan yksikön ja harjoittelijan välisen oikeussuhteen määrittelyn sekä selvityksen siitä, miten harjoittelun ala ja osaamistaso vastaavat kolmannen maan kansalaisen tutkintoa tai opintoja. Koska kyseessä olisi aina työsuhteessa tapahtuva harjoittelu, olisi harjoittelusopimuksen ehtojen noudatettava sitä, mitä työsuhdetta koskevissa säännöksissä ja sovellettavassa työehtosopimuksessa on todettu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että oleskelulupa voitaisiin myöntää enintään 18 kuukaudeksi. Oleskeluluvan pituus olisi direktiivin 18 artiklan 6 kohdassa säädettyyn kuuden kuukauden keston verrattuna huomattavasti pidempi. Tämä olisi kuitenkin perusteltua sen vuoksi, että voimassa olevan ulkomaalaislain työharjoittelua koskevat oleskeluluvat voidaan myöntää vastaavalle ajalle, eikä työharjoittelun keston pituutta ole tarkoituksenmukaista lyhentää. Uusi oleskelulupa työharjoittelun perusteella voitaisiin myöntää vain, jos työharjoittelu ei ole kestänyt 18 kuukautta, joka olisi työharjoittelun enimmäiskesto kokonaisuudessaan, koska harjoittelu on luonteeltaan tilapäistä.

10 §. *Oleskeluluvan myöntämisen vapaaehtoistoimintaa varten.* Pykälässä säädettäisiin vapaaehtoistoiminnan perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei ole vastaavaa lupaperustetta, joten kyseessä olisi uusi lupaperuste. Vapaaehtoistoimintaa varten myönnettävä oleskelulupa olisi kuitenkin myönnettävissä vain erityistilanteissa.

Direktiivissä käytetään käsitettä eurooppalainen vapaaehtoispalvelu (EVS). Euroopan unionissa on parhailaan käsittelyssä asetusehdotus Euroopan solidaarisuusjoukoista, joka on yksi unionin vapaaehtoispalvelumalli ja vastaa sisällöltään pitkälti Erasmus+/EVS-ohjelmaa vapaaehtoistoiminnan alalla. Asetus hyväksyttyneen vuoden 2018 alkupuoliskolla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että vapaaehtoistoimintaa varten voitaisiin myöntää oleskelulupa, kun kyse on Euroopan unionin vapaaehtoisohjelmien puitteissa tehtävästä vapaaehtoistoiminnasta. Kyseessä on Euroopan unionin vapaaehtoisohjelmiin perustuva vapaaehtoistoiminta, jossa kolmannen maan kansalainen vapaaehtoistyöntekijä on iältään 17-30 -vuotias ja vapaaehtoistoiminnan kesto on pääsääntöisesti 2-12 kuukautta. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttäisi luvan myöntämisen yleisten edellytysten täyttämisen lisäksi sen, että kolmannen maan kansalainen on tehnyt vapaaehtoistoiminnasta vastaavan vastaanottavan yksikön kanssa sopimuksen. Sopimuksen on sisällettävä kuvaus vapaaehtoisohjelmasta, vapaaehtoistoiminnan kestosta, sijainnista ja valvontaolosuhteista, siihen käytettävästä ajasta sekä varat, joilla katetaan kolmannen maan kansalaisen toimeentulo- ja majoituskulut sekä kolmannen maan kansalaiselle annettavan taskurahan määrä. Lisäksi sopimuksessa on oltava tarvittaessa maininta koulutuksesta, jolla tarkoitettaisiin myös valmennusta ja tukea, jota kolmannen maan kansalaiselle annetaan vapaaehtoistyön suorittamista varten.

LUONNOS 11.12.2017

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimeentuloedellytyksestä. Toimeentulon tulee olla turvattu koko sen ajan, jolle oleskelulupaa haetaan, ja lisäksi tulee olla varat paluukustannuksia varten. Toimeentulon osalta noudatettaisiin, mitä ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin oleskeluluvan pituudesta. Oleskelulupa voitaisiin myöntää enintään yhdeksi vuodeksi ja se myönnettäisiin tilapäisenä, koska kyseessä on selkeästi tilapäinen peruste maassa oleskelulle.

11 §. Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yrittäjyyttä varten. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin jatko-oleskeluluvasta tilanteessa, jossa opiskelija on suorittanut tutkinnon tai tutkija on suorittanut tutkimustoimintansa loppuun. Myönnettävän oleskeluluvan tarkoitus on mahdollistaa kolmannen maan kansalaisen jääminen maahan tilanteessa, jossa hänellä ei ole työpaikkaa tai yritystoimintaa, joka jo olisi oma perustansa jatko-oleskeluluvalle. Ajatuksena on, että kolmannen maan kansalaiselle, joka on suorittanut tutkinnon tai tehnyt tutkimustyön Suomessa, annetaan aikaa löytää työpaikka tai perustaa yritys. Voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan tällä hetkellä vain tutkinnon suorittaneen kolmannen maan kansalaisen, jolla on ollut oleskelulupa opiskelun perusteella, on mahdollista hakea oleskelulupa työnhakua varten. Direktiivin 25 artiklan mukaisesti sekä opiskelun että tutkimuksen perusteella maassa oleskeluluvilla oleskelleille kolmannen maan kansalaisille annetaan mahdollisuus jäädä maahan sekä työnhakua että yrityksen perustamista varten. Vaikka direktiivi säättää vain korkeakouluopiskelijoista, esityksessä esitetään, että Suomessa kaikki tutkinnon suorittaneet opiskelijat voisivat hakea tätä oleskelulupaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että kolmannen maan kansalaisen toimeentulo on turvattu ja varat paluukustannuksia varten on varattu. Toimeentulon osalta sovellettaisiin, mitä ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että oleskelulupa myönnetään enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päättymisestä. Lupa myönnettäisiin vain yhden kerran, jolloin luvan pituus olisi lähtökohtaisesti yksi vuosi, mutta voisi siis olla lyhyempikin, jos esimerkiksi selvitystä turvatusta toimeentulosta ei voisi esittää koko vuodeksi tai jos lupaa yksinkertaisesti vain haetaan lyhyemmälle ajalle. Oleskeluluvan laji olisi sama kuin edellisessä oleskeluluvassa, jolloin tutkijan jatkuva oleskelulupa ei vaihtuisi tilapäiseksi. Käytännössä tämän pykälän tarkoittama oleskelulupa olisi opiskelijalla tilapäinen ja tutkijalla jatkuva.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin direktiivin 25 artiklan 6 kohdasta. Käytännössä tämä tarkoittaa tilannetta, että kolmannen maan kansalaisen tulee hakea pykälän tarkoittamaa oleskelulupaa ennen kuin hänen tutkijan tai opiskelijan oleskelulupansa on mennyt umpeen, vaikka häneltä puuttuu asiakirja tai vahvistus suoritettuihin opintoihin tai tutkimuksesta. Hakemus on siten tältä osin puutteellinen, mutta hakemus kuitenkin sisältää kaiken muun selvityksen. Kun hakemus on vireillä, kolmannen maan kansalaisella on oikeus oleskella maassa. Käytännössä mainitun asiakirjan tai vahvistuksen odottaminen, joka saattaa kestää pisimmillään jopa kuusi kuukautta, on pois ajasta, jolle myönnettävä oleskelulupa myönnetään, koska tätä pykälää tarkoittava oleskelulupa myönnetään edellisen oleskeluluvan päättymisestä lähtien.

12 §. Hakemuksen hylkäysperusteet. Pykälässä säädettäisiin oleskelulupahakemuksen hylkäämisestä eli kielteisen päätöksen tekemisestä hakemukseen. Ehdotettava pykälä perustuu direktiivin 20 artiklaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ehdottomista hylkäysperusteista tilanteissa, joissa hakemus ei täytä 5 tai 7 - 10 §:ssä säädetyn oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä tai jos hakemuksessa on esitetty asiakirja tai asiakirjoja, jotka on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennety tai niitä on muutettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hylkäämisperusteista, joihin liittyy tapauskohtaista harkintaa. Momentissa olisi 6-kohtainen lista eri tilanteista, joissa vastaanottavan yksikön toiminnassa esiintyy tai on esiintynyt epäkohtia, jotka voivat olla eriasteisia ja korjattavissa olevia. Kolmannen maan kansalaisen kannalta olisi kohtuutonta, jos oleskelulupahakemus tulisi kaikissa tilanteissa hylätä, koska kyse on hänestä riippumattomista seikoista. Viimeisessä kuudennessa kohdassa tosin olisi tilanne, jossa kolmannen maan kansalaisen itsensä toimintaan kohdistuisi epäilyjä, onko hänellä todellista tarkoitusta tulla maahan juuri sillä perusteella,

LUONNOS 11.12.2017

jolla hän hakee oleskelulupaa. Viimeinen kohta käytännössä vastaisi sitä, mitä ulkomaalaislain 36 §:ssä säädetään maahantulosäännösten kiertämisestä ja sitä vastaavaa oikeuskäytäntöä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hakemuksen hylkäysperusteet, kun kyse on työnhakua ja yrittäjyyttä koskevasta ehdotettavan lain 11 §:n mukaisesta hakemuksesta. Direktiivin 25 artiklan 4 kohta säätää tätä hakemustyyppiä koskien omista hylkäysperusteista hieman eri tavalla kuin direktiivin varsinaisessa hakemuksen hylkäysperusteita koskevassa 20 artiklassa. Lisäksi direktiivin mukaan hakemuksen hylkäämistä koskeva päätöksenteko on kokonaisuudessaan harkinnanvaraista, vaikka se sisältää elementtejä, jotka 20 artiklan mukaan ovat ehdottomia. Näin ollen ehdotettavan 3 momentin mukaan työnhakua ja yrittäjyyttä koskeva jatko-oleskelulupahakemus voitaisiin hylätä, jos 11 §:ssä säädetty oleskeluluvan myöntämisen edellytykset eivät täyty, kolmannen maan kansalainen ei enää täytä maahantulon ja maassa oleskelun edellytyksiä tai osoittautuisi, että esitetyt asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetyt tai niitä on muutettu, taikka kolmannen maan kansalaista pidettäisiin uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että 2 ja 3 momentin perusteella tapahtuvassa päätösharkinnassa olisi noudatettava kokonaisharkintaa ja suhteellisuusperiaatetta.

13 §. Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen. Pykälästä säädettäisiin tilanteista, joissa myönnetty oleskelulupa peruutettaisiin tai uutta eli jatko-oleskelulupaa ei myönnettäisi. Säännös perustuu direktiivin 21 artiklaan.

Pykälän 1 momentti olisi samansisältöinen kuin 12 §:n 1 momentti sillä lisäyksellä, että se koskisi kaikkia ehdotettavan lain oleskelulupaperusteita, ja että momentin 3 kohdan mukaan olisi ilmennyt, että kolmannen maan kansalainen oleskelee maassa muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka perusteella hänelle on myönnetty oleskelulupa.

Pykälän 2 momentin 1-5 kohdat olisivat samat kuin 12 §:n 1-5 kohdat. Momentin 6 kohta koskisi opiskelijaa, jonka opinnot eivät edisty riittävällä tavalla tai hän tekee enemmän töitä kuin se on sallittua. Momentin 7 kohdassa puolestaan säädettäisiin, että kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opiskelijan osalta poikkeuksesta, joka perustuu direktiivin 21 artiklan 6 kohtaan. Jos oleskelulupa voitaisiin peruuttaa tai jättää uusimatta vastaanottavasta yksiköstä johtuvista syistä, joita olisivat 2 momentin 1 ja 3-5 kohdat, opiskelijalle kuitenkin tulee antaa tilaisuus vaihtaa oppilaitosta, jotta hän voisi opiskella opintonsa loppuun.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin samalla tavalla kuin 12 §:n 3 momentissa, että 2 ja 3 momentin perusteella tapahtuvassa päätösharkinnassa olisi noudatettava kokonaisharkintaa ja suhteellisuusperiaatetta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin direktiivin 32 artiklan 2 kohdasta. Maahanmuuttoviraston olisi viipymättä ilmoitettava sen toisen jäsenvaltion viranomaisille kolmannen maan kansalaisen oleskeluluvan peruuttamisesta, johon kolmannen maan kansalainen on liikkunut. Ehdotettavan lain 26 § tulisi sovellettavaksi kolmannen maan kansalaisen Suomeen palaamisen osalta.

14 §. Oleskelulupakorttiin tehtävä merkintä. Pykälässä säädettäisiin oleskelulupakorttiin tehtävistä merkinnöistä, kun myönnetään direktiivin tarkoittama oleskelulupa. Pykälän 1 momentin mukaan oleskelulupakorttiin merkitään, onko kyseessä tutkijalle, opiskelijalle, työharjoittelijalle vai vapaaehtoistyöntekijälle myönnetty oleskelulupa. Merkintä tulee tehdä, koska direktiivin 17 artiklassa niin säädetään. Siinä myös säädetään, että jäsenvaltioiden on käytettävä asetuksen (EY) N:o 1030/2002 mukaista lomaketta ja merkittävä oleskelulupakorttiin ”tutkija”, ”opiskelija”, ”työharjoittelija” tai ”vapaaehtoistyöntekijä”.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkijan ja opiskelijan osalta siitä, että oleskelulupaan on tehtävä merkintä ohjelmasta tai sopimuksesta, johon Euroopan sisäinen liikkuminen perustuu.

LUONNOS 11.12.2017

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että jos tutkijan kohdalla on kyse pitkäaikaisesta liikkumisesta, oleskelulupakorttiin tehdään siitä merkintä sanoin "tutkijan liikkuvuus".

15 §. *Opiskelijan työnteko-oikeus.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan työnteko-oikeudesta. Sääntely siirrettiin tähän ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 4 kohdasta, jolloin kaikilla opiskelijoilla olisi jatkossakin lähtökohtaisesti samansisältöinen työnteko-oikeus kuin se nyt voimassa olevan ulkomaalaislain mukaan on. Ehdotettava sääntely täyttäisi direktiivin 24 artiklan vaatimukset, eikä työnteko-oikeuden laajuutta olisi tässä yhteydessä syytä muuttaa.

16 §. *Oikeus aloittaa työnteko ja yritystoiminta.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan ulkomaalaislain 80 §:n 4 - 6 momentista, joka sääntely siirrettiin tähän lakiin. Ehdotettava sääntelyä sovellettaisiin sekä opiskelijoihin että tutkijoihin, koska direktiivin 25 artikla säätelee tutkijoiden ja opiskelijoiden oleskelusta työnhakua ja yrittäjyyttä varten. Ehdotettava sääntely olisi opiskelijoiden kohdalla direktiivin soveltamisalaa laajempi koskien kaikenlaisia opintoja suorittavia, eikä yksinomaan korkeakouluopiskelijoita.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalainen, jolle on myönnetty 11 §:n mukainen oleskelulupa työnhakua ja yrittäjyyttä varten, saa aloittaa työntöön, kun työpaikka löytyy, ja saa aloittaa yritystoiminnan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kolmannen maan kansalainen, joka on opintojen tai tutkimuksen tekemisen aikana työskennellyt tai aloittanut yritystoiminnan, saa jatkaa työntekoa tai yritystoimintaa edelleen, vaikka opinnot päättyvät tai tutkimustoiminta loppuu. Edellytyksenä oikeuden jatkumiselle on, että jatko-oleskelulupahakemus tehdään ennen kuin edellinen oleskelulupa menee umpeen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että 11 §:n mukaisen oleskeluluvan jälkeiseen työntöön ja yrittäjyyden perusteella haettavaan jatko-oleskelulupa-asiaan sovellettaisiin ulkomaalaislain säännöksiä. Kuitenkin jos kolmannen maan kansalainen hakisi tutkijan tai työharjoittelijan oleskelulupaa, sovellettaisiin tätä lakia. Jatko-oleskelulupahakemukseen tehtävä kielteinen päätös merkitsisi, että työntekoa ja yritystoimintaa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla. Sääntely vastaisi voimassa olevan ulkomaalaislain sääntelyä.

17 §. *Tutkijan perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus.* Pykälässä säädettäisiin tutkijan perheenjäsenen oleskeluluvan myöntämisestä ja siihen liittyvästä menettelystä. Direktiivin 26 artiklassa säädetään yksinomaan tutkijan perheenjäsenistä ja direktiivin Euroopan unionin sisäistä liikkuvuutta koskeva sääntely koskee vain tutkijoiden perheenjäseniä.

Pykälän 1 momentin mukaan tutkijan perheenjäsenelle myönnettäisiin perhesiteen perusteella oleskelulupa enintään siihen saakka kuin perheenkokoajan oma oleskelulupa on voimassa. Perheenjäsenen määritelmä olisi sama kuin ulkomaalaislain 37 §:ssä säädetty perheenjäsenen määritelmä. Perheenjäsenelle myönnettävän oleskeluluvan laji olisi sama kuin perheenkokoajan oleskeluluvassa. Perheenjäsenen oleskeluluvan voimassaoloajasta säädettäisiin ulkomaalaislain 53 §:n 2 momentin mukaisesti, että perheenjäsenelle myönnettävä oleskelulupa ei saisi olla pidempi kuin perheenkokoajan eli tutkijan oleskeluluvan voimassaoloaika. Sääntelystä johtuisi kokonaisuudessaan, että muiden tämän lain tarkoittamien kolmansien maiden kansalaisten perheenjäsenten oleskelulupaharkinta tapahtuisi ulkomaalaislain perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimeentuloedellytyksestä siten, että perheenjäsenä varten tulee olla riittävät varat, joilla katetaan oleskelu- ja paluukustannukset. Toimeentulo tulisi olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että perheenjäsenellä olisi oikeus tehdä ansiotyötä ulkomaalaislain säännösten mukaisesti. Ulkomaalaislain 78 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan työnteko-oikeus on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella.

LIKKUMINEN EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN ALUEELLA

LUONNOS 11.12.2017

18 §. Tutkijan liikkuminen. Pykälässä säädettäisiin jossakin toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tutkijan oleskeluluvan saaneen kolmannen maan kansalaisen oikeudesta liikkua Suomeen, oleskella ja työskennellä Suomessa, kun kyse on tutkijan tutkimustyön osan suorittamisesta Suomessa sijaitsevassa tutkimusorganisaatiossa. Tutkijan liikkuminen jaetaan direktiivin 28 ja 29 artiklan mukaisesti lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen liikkumiseen. Lyhytaikaisesta liikkumisesta olisi 1 kohdan mukaan kyse, kun tutkija suorittaa osan tutkimuksestaan Suomessa enintään 180 päivän ajan minkä tahansa 360 päivän jakson aikana. Pitkäaikaisesta liikkumisesta olisi 2 kohdan mukaan kyse, kun kesto on yli 180 päivää, mutta kuitenkin enintään kaksi vuotta. Jos tiedossa olisi, että liikkumisen kesto ylittää kaksi vuotta, tai kaksi vuotta tulee liikkumisen aikana täyteen, kyse ei olisi enää liikkumisesta toisen jäsenvaltion luvalla, vaan tällöin maassaoleskelu- ja työnteke-oikeus perustuisi Suomen myöntämään oleskelulupaan, josta säädettäisiin 7 §:ssä.

19 §. Tutkijan perheenjäsenen liikkuminen. Pykälässä säädettäisiin tutkijan perheenjäsenen oikeus maahantuloon ja oleskeluun Suomessa tutkijan mukana. Perheenjäsenellä olisi oikeus liikkua Suomeen samaan aikaan tutkijan kanssa tai tämän jälkeen ja edellyttäen, että perheenjäsenellä on voimassa oleva oleskelulupa. Liikkumisen tulee täyttää sitä koskevat edellytykset.

20 §. Opiskelijan liikkuminen. Pykälässä säädettäisiin opiskelijan, jolla on jonkin toisen Euroopan unionin jäsenvaltion myöntämä oleskelulupa, liikkumisesta Suomeen. Pykälän 1 momentin mukaan liikkumisoikeus olisi vain opiskelijalla, joka kuuluu liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän Euroopan unionin tai monenvälisen ohjelman tai kahden tai useamman korkeakoulun välisen sopimuksen piiriin, ja kun kyse on korkeakouluopintojen osan suorittamisesta Suomessa. Liikkuminen olisi ajallisesti rajattu enintään 360 päiväksi, mihin saakka liikkuminen on mahdollista toisen jäsenvaltion oleskeluluvalla. Jos liikkuminen kestäisi yli 360 päivää, tulisi kolmannen maan kansalaisen hakea ja saada 8 §:n tarkoittama oleskelulupa. Momentissa säädettäisiin myös, että Suomeen liikkuneella opiskelijalla olisi 15 §:n mukainen työnteke-oikeus samalla tavoin kuin se on Suomessa opiskelevilla kolmannen maan kansalaisilla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että jos opiskelijan liikkuminen ei perustu 1 momentissa mainittuihin seikkoihin, tulee opiskelijan opiskellakseen Suomessa hakea ja saada 8 §:n tarkoittama oleskelulupa.

21 §. Velvollisuus ilmoittaa liikkumisesta Suomeen. Pykälässä säädettäisiin liikkumisoikeuteen liittyvästä menettelystä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tutkijan ja opiskelijan olisi ilmoitettava omasta aikomuksestaan ja tutkijan olisi ilmoitettava myös perheenjäsenensä aikomuksesta liikkua Suomeen. Ilmoittaminen tapahtuisi sähköisesti ja se olisi tehtävä Maahanmuuttovirastolle, jolla olisi 25 §:ssä säädetty 30 päivän määräaika vastustaa liikkumista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, milloin ilmoittaminen voi tapahtua. Momentin 1 kohdan mukaan ilmoittaminen voisi tapahtua ennen tutkijan tai opiskelijan saapumista ensimmäiseen jäsenvaltioon oleskeluluvan hakemisajankohtana, kun liikkuminen Suomeen on siinä vaiheessa jo suunniteltu. Momentin 2 kohdan mukaan ilmoittaminen voisi tapahtua sen jälkeen kun ensimmäinen jäsenvaltio on sallinut tutkijan tai opiskelijan maahanpääsyn, heti kun aiottu liikkuminen Suomeen on tiedossa.

22 §. Ilmoituksen sisältö. Pykälässä säädettäisiin, mitä tietoja toisesta jäsenvaltiosta Suomeen liikkuvan tutkijan, tämän perheenjäsenen ja opiskelijan osalta on ilmoitettava. Ehdotettavaan pykälään on koottu direktiivin 28, 30 ja 31 artikloista, mitä niissä on säädetty ilmoituksesta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tutkijan osalta ilmoitettavista tiedoista ja asiakirjoista. Ilmoitettavia asioita olisivat 1 kohdan mukaan tiedot matkustusasiakirjasta ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämästä oleskeluluvasta, jonka tulee kattaa koko liikkumista koskeva ajanjakso, 2 kohdan mukaan Suomessa sijaitsevan tutkimusorganisaation kanssa tehty sopimus, 3 kohdan mukaan liikkumisen kesto ja ajankohta, 4 kohdan mukaan todisteet sairausvakuutuksesta ja 5 kohdan mukaan selvitys riittävästä toimeentulotasosta, jotta hän tulee omin varoin toimeen Suomessa, sekä riittävät varat mahdollista ensimmäiseen jäsenvaltioon paluuta varten.

LUONNOS 11.12.2017

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkijan mukana liikkuvan perheenjäsenen osalta ilmoitettavat asiat, jotka olisivat samat kuin 1 momentin 1 ja 3-5 kohdat tutkijan itsensä kohdalla, minkä lisäksi olisi ilmoitettava todisteet siitä, että perheenjäsen on oleskellut ensimmäisessä jäsenvaltiossa tutkijan perheenjäsenenä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin opiskelijan osalta ilmoitettavista asioista. Ilmoitettavat asiat olisivat samat kuin 1 momentin 1 ja 3-5 kohdat, joiden lisäksi olisi ilmoitettava, että opiskelija suorittaa osan opinnoista toisessa jäsenvaltiossa liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman tai kahden tai useamman korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa, hänet on hyväksytty korkeakouluun Suomessa ja että hän on maksanut korkeakoulun vaatimat maksut.

23 §. Liikkumisen vastustaminen. Pykälässä säädettäisiin liikkumisen vastustamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan Maahanmuuttovirastolla olisi mahdollisuus vastustaa liikkumista 30 päivän kuluessa siitä, kun täydellinen liikkumista koskeva ilmoitus on sille tehty. Momentissa olisi 5-kohtainen lista perusteista, joihin nojautuen Maahanmuuttovirasto voisi vastustaa liikkumista. Momentin 1 kohdan mukaan vastustaminen perustuisi siihen, ettei tutkija tai opiskelija ole ilmoittanut liikkumista koskevassa ilmoituksessaan niitä tietoja, jotka tulee ilmoittaa. Momentin 2 kohdan mukaan vastustaminen perustuisi siihen seikkaan, että esitetyt asiakirjat paljastuisivat vilpillisin keinoin hankituiksi, väärennetyiksi tai muutetuiksi. Momentin 3 kohdan mukaan vastustaminen perustuisi 12 §:n 2 momentin hakemuksen hylkäämisen perusteisiin, jos ne tulisivat sovellettavaksi liikkumisen yhteydessä. Momentin 4 kohdan peruste olisi, että 18 tai 20 §:ssä säädetty liikkumisen enimmäiskesto on täyttynyt. Momentin 5 kohdan peruste olisi se, että kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tutkijan perheenjäsenen liikkumisen vastustamisesta, jonka tulisi tapahtua 30 päivän kuluessa siitä, kun täydellinen liikkumista koskeva ilmoitus on Maahanmuuttovirastolle tehty. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että vastustaminen perustuisi siihen, että liikkumista koskevassa ilmoituksessa ei ole toimitettu niitä tietoja, jotka 22 §:n 2 momentissa edellytetään ilmoitettavaksi. Momentin 2 kohdan peruste olisi, että tutkijan liikkumisen enimmäiskesto olisi täynnä, jolloin perheenjäsenenkään ei ole enää mahdollista seurata tutkijaa. Momentin 3 kohdan mukaan vastustaminen perustuisi siihen seikkaan, että esitetyt asiakirjat paljastuisivat vilpillisin keinoin hankituiksi, väärennetyiksi tai muutetuiksi. Momentin 4 kohdan peruste olisi se, että perheenjäsentä pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että Maahanmuuttovirasto antaa kolmannen maan kansalaiselle todistuksen, jos tämän liikkumista Suomeen ei vastusteta. Todistus osoittaisi, että kolmannen maan kansalaisella on oikeus oleskella maassa. Todistus annettaisiin, koska ulkomaalaisella ei muutoin olisi mitään Suomen antamaa asiakirjaa, joka osoittaisi hänen oleskeluoikeutensa maassa tutkijana, tutkijan perheenjäsenenä tai opiskelijana. Todistus helpottaisi kolmannen maan kansalaisen asiointia muun muassa viranomaisessa.

24 §. Ilmoitus liikkumisen vastustamisesta. Pykälässä säädettäisiin Maahanmuuttoviraston velvollisuudesta ilmoittaa liikkumisen vastustamisesta. Ilmoittaminen tulisi tapahtua heti, kun vastustamisen peruste tulee käsille. Ilmoitus tulee tehdä ensimmäisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle ja ilmoituksen tekijälle eli tutkijalle tai opiskelijalle itselleen.

Liikkuvuuden vastustamista koskeva ilmoitus ei olisi päätös, josta voisi valittaa, koska uuden liikkumista koskevan ilmoituksen tekeminen on mahdollista vaikka heti uudelleen, eikä vastustamisella olisi suoraa vaikutusta ensimmäisen jäsenvaltion kolmannen maan kansalaiselle myöntämään lupaan ja sen voimassaoloon. Vastustamista koskevalla ilmoituksella voitaisiin selvittää ne epäkohdat tai muut syyt, jotka ovat olleet vastustamisen perusteina, ja annettaisiin siten tilaisuus korjata liikkumista koskevat tiedot vastaamaan Suomen vaatimuksia. Vastustamisen jälkeen tehtävällä uudella ilmoituksella voitaisiin todennäköisesti useimmiten täyttää edellytykset liikkumiselle Suomeen.

25 §. Liikkumisen vastustamisen vaikutus. Pykälässä säädettäisiin liikkumisen vastustamisen vaikutuksesta liikkujaan.

LUONNOS 11.12.2017

Pykälän 1 kohdassa säädettäisiin, että jos liikkuminen Suomeen ei ole vielä tapahtunut ja Maahanmuuttovirasto vastustaa liikkumista, tutkija, tämän perheenjäsen tai opiskelija ei saa liikkua Suomeen.

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin, että jos liikkuminen on tapahtunut eli tutkija, tämän perheenjäsen tai opiskelija jo oleskelee Suomessa ja Maahanmuuttovirasto vasta siinä vaiheessa vastustaa liikkumista, niin tutkijan, tämän perheenjäsenen tai opiskelijan olisi lopetettava välittömästi kaikki toimintansa Suomessa ja heidän olisi poistuttava maasta.

26 §. Maahantulo liikkumista koskevan ilmoituksen jälkeen. Pykälässä säädettäisiin tutkijan, tämän perheenjäsenen ja opiskelijan maahantulosta sen jälkeen, kun ilmoitus liikkumisesta on tehty.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa ilmoitus liikkumisesta on tehty jo ennen kuin tutkija tai opiskelija on saapunut ensimmäiseen jäsenvaltioon ja liikkumista koskeva aikomus ilmenee ensimmäiselle jäsenvaltiolle tehdyssä oleskelulupahakemuksessa. Tällöin jos Maahanmuuttovirasto ei vastusta liikkumista sille asetetussa 30 päivän määräajassa, niin tutkija, tämän perheenjäsen tai opiskelija voi saapua Suomeen milloin tahansa sen jälkeen, kun ensimmäinen jäsenvaltio on myöntänyt oleskeluluvan, joka on edelleen voimassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tutkija tai opiskelija oleskelee ensimmäisen jäsenvaltion oleskeluluvalla ensimmäisessä jäsenvaltiossa ja aikomus liikkua Suomeen tulee siellä oleskelun aikana tietoon. Tutkija ja tämän perheenjäsen voivat liikkua tällöin Suomeen heti sen jälkeen, kun he ovat tehneet liikkumista koskevan ilmoituksen Maahanmuuttovirastolle. Heidän ei tarvitse odottaa Maahanmuuttoviraston vastausta ilmoitukseen, vaan he voivat liikkua heti ilmoituksen tekemisen jälkeen välittömästi tai milloin tahansa sen jälkeen luvan voimassaoloaikana. Liikkuminen ei kuitenkaan ole mahdollista, jos ennen sitä Maahanmuuttovirasto ehtii ilmoittaa vastustavansa liikkumista. Sen sijaan opiskelijan tulee odottaa, vastaako Maahanmuuttovirasto liikkumista. Jos Maahanmuuttovirasto ei vastusta opiskelijan liikkumista, opiskelija voi saapua Suomeen, ja vastaavasti vastustaminen tämän oikeuden estää. Direktiivin 28 artiklan 4 kohta ja 31 artiklan 4 kohta selittävät tämän eron tutkijan ja opiskelijan välillä.

27 §. Paluu Suomeen liikkumisen jälkeen. Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa tutkija, tämän perheenjäsen tai opiskelija on käyttänyt liikkumisoikeuttaan Suomesta toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, jossa liikkumisoikeuden nojalla oleskelu ei enää olisi kuitenkaan mahdollista. Tilanne johtuisi siitä, että liikkumisen edellytykset eivät enää täyttyisi, Suomen myöntämä oleskelulupa ei olisi enää voimassa tai oleskelulupa olisi peruutettu liikkumisen aikana. Tällöin kolmannen maan kansalaisella olisi kuitenkin oikeus palata takaisin Suomeen ilman muodollisuuksia ja viipymättä. Suomeen palaamiselta ei voitaisi edellyttää viisumia tai oleskelulupaa.

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

28 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälässä säädettäisiin, että Maahanmuuttovirasto olisi toimivaltainen tässä laissa tarkoitettujen oleskelulupahakemusten käsittelyyn ja päätösten tekemiseen. Maahanmuuttovirasto olisi toimivaltainen myös tekemään ilmoituksen siitä, että se vastustaa tutkijan, tämän perheenjäsenen tai opiskelijan liikkumista Suomeen. Samoin Maahanmuuttoviraston olisi viipymättä ilmoitettava toisen Euroopan unionin jäsenvaltion viranomaiselle, jos sinne liikkuneen kolmannen maan kansalaisen Suomen myöntämä oleskelulupa on peruutettu.

29 §. Päätös hakemukseen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi direktiivin 34 artiklasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Maahanmuuttoviraston on tehtävä kirjallinen ja perusteltu päätös oleskelulupahakemukseen ja se olisi annettava tiedoksi hakijalle 90 päivän kuluessa siitä, kun hakija on esittänyt täydellisen hakemuksen. Määräaika koskisi kaikki tämän lain nojalla tehtäviä päätöksiä. Ajan kulumisen alkaisi siitä, kun hakija on esittänyt asianmukaisesti täytetyn hakemuksen, joka sisältää kaikki hakemuksen ratkaisemiseksi vaadittavat selvitykset.

LUONNOS 11.12.2017

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos hakemus tai sen selvitykset ovat puutteelliset, asian käsittelyn kesto koskevan 1 momentissa säädetyn määräajan kulumisen keskeytyy ja Maahanmuuttoviraston on kehoitettava hakijaa täydentämään hakemustaan kohtuullisessa määräajassa. Määräajan kulumisen jatkuu uudelleen, kun hakemus on täydellinen. Hakemuksen täydentämistä koskevan menettelyn osalta sovelletaan hallintolain (434/2003) säännöksiä. Jos pyydettyjä lisätietoja tai asiakirjoja ei olisi määräajassa toimitettu, Maahanmuuttovirasto voi hylätä hakemuksen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Maahanmuuttovirastolle velvollisuus käsitellä tutkijan perheenjäsenen oleskelulupahakemus samaan aikaan tutkijan oleskelulupahakemuksen käsittelyn kanssa sikäli kuin hakemukset on tehty samaan aikaan.

30 §. Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävän maksun suorittaminen. Pykälässä säädettäisiin direktiivin 36 artiklasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että oleskelulupahakemuksen ja ilmoituksen käsittelystä peritään maksu, joka olisi oltava suoritettuna, jotta hakemuksen tai ilmoituksen käsittelyä voitaisiin jatkaa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tosite maksun suorittamisesta on esitettävä hakemuksen ja ilmoituksen liitteenä. Pykälän 3 momentin mukaan, jos maksua ei suoritettaisi kohtuullisessa ajassa, hakemus raukeaa ja ilmoitukseen annettava vastaus olisi kielteinen.

31 §. Yhteyspiste. Pykälässä säädettäisiin direktiivin 37 artiklasta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on nimettävä yhteyspisteitä, jotka tekevät tehokasta yhteistyötä ja vastaavat liikkumisen täytäntöön panemiseksi tarvittavien tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta. Suomen yhteyspisteenä toimisi Maahanmuuttovirasto.

32 §. Valitus. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta Maahanmuuttoviraston päätöksiin, joita virasto tämän lain nojalla tekee. Maahanmuuttoviraston ilmoitus liikkumisen vastustamisesta ei ole päätös, josta voi hakea muutosta. Päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Tämä periaate ilmenee hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valituslupamenettelystä korkeimpaan hallinto-oikeuteen ja 3 momentissa Maahanmuuttoviraston oikeudesta valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä. Säännökset ovat vastaavat kuin ulkomaalaislaissa.

Valitusmenettelyyn sovelletaan ulkomaalaislain säännöksiä sikäli kuin siellä on säädetty ulkomaalaisasioiden käsittelyyn hallintolaista ja hallintolainkäyttölaista poikkeavia erityissäännöksiä.

33 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

45 §. Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle. Pykälää muutettaisiin poistamalla sen 1 momentista 3 kohta, jonka perusteella myönnetään oleskelulupa opiskelua varten. Opiskelun perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta esitetään säädettäväksi omassa laissa, joten peruste olisi poistettava tästä pykälästä. Muutos tehtäisiin koko pykälän muutoksena, jolloin voimassa olevan pykälän 1 momentin 4 kohdasta tulee 3 kohta.

46 §. Oleskeluluvan myöntäminen au pair -sijoitusta varten. Lain 46 § ehdotettaisiin kumottavaksi ja säädettäväksi uusi 46 §, joka koskisi oleskeluluvan myöntämistä au pair -sijoitusta varten. Voimassa olevassa ulkomaalaislaissa ei ole tätä koskevaa sääntelyä ja asia on nähty epäkohdaksi. On syytä huomata, että au pair -sijoitus ei ole työsuhde. Jos se olisi työsuhde, kyseessä olisi työntekijän oleskelulupaa koskevasta hakemusasista, jolloin ulkomaalaislain 5 luvun säännökset tulisivat sovellettavaksi. Säännös ehdotetaan sijoitettavaksi tällä lailla kumottavan 46 §:n tilalle.

LUONNOS 11.12.2017

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että au pair -sijoitusta koskeva oleskelulupa myönnettäisiin aina tilapäisenä, jolloin oleskeluluvan myöntämistä koskeva säädösperusta olisi 45 §:n 1 momentin 3 kohta. Kyseessä olisi oleskelulupa, jonka tarkoituksena on tutustuttaa kolmannen maan kansalainen Suomen kulttuuriin ja elämään tavalla, jossa kolmannen maan kansalainen tulee isäntäperheeseen ikään kuin sen jäseneksi, jolloin hän osallistuu isäntäperheen arkeen tekemällä kevyttä kotitalous- ja lastenhoitotyötä samalla tavalla kuin perheenjäsenet tekevät. Tarkoituksena ei siten ole, että sijoitus kestäisi yhtä vuotta pidempään, koska au pair -sijoitus ei ole tarkoitettu tehtäväksi, jossa voisi niin sanotusti tehdä työuraa. Oleskeluluvan myöntämisen tarve olisi ulkomaalaisen tutustuminen suomalaiseen kulttuuriin, eikä isäntäperheen tarve saada kodin- tai lastenhoitaja.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, jotka oleskeluluvan myöntämiseksi tulisi täyttää. Au pairilta edellytettäisiin nuorta ikää. Ulkomaalaisen tulisi olla oleskelulupahakemuksen vireille tulon hetkellä vähintään 17-vuotias, eikä hän saa olla vielä täyttänyt 31 vuotta. Iästä ei voisi tehdä poikkeusta, koska kyseessä on nuoren ulkomaalaisen tutustuminen Suomeen.

Momentin 1 kohdassa säädettäisiin, ettei ulkomaalainen saa olla aiemmin toiminut au pairina. Tämä koskisi toimimista au pairina niin Suomessa kuin ulkomailla. Edellytyksen tarkoituksena olisi varmistaa, ettei ulkomaalainen tekisi niin sanotusti uraa au pairina. Jos ulkomaalainen olisi jo aiemmin toiminut au pairina, ei oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä olisi.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että ulkomaalaisen tulisi esittää selvitys aiemmista opinnoistaan, suomalaisen kulttuurin harrastuneisuudestaan eli oma motiivi, miksi hän haluaa tulla Suomeen au pairiksi. Näyttönä ei kelpaisi pelkästään itseopiskeluun perustuva materiaali, vaan näytön pitäisi perustua muualta saatuun tietoon ja taitoon, koska näyttö pitää esittää todistuksin.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin, että ulkomaalaisella tulisi olla aikaisempaa kokemusta lasten- ja kodinhoitosta. Riittämätöntä olisi ainoastaan omassa tai sukulaisen taikka ystävän perheessä tapahtunut lasten- tai kodinhoito. Kokemus tulisi osoittaa koulutus- ja työtodistuksin.

Momentin 4 kohdassa säädettäisiin, että ulkomaalainen ei saisi olla sukua isäntäperheen jäsenille. Ulkomaalainen saisi olla kotoisin samasta maasta kuin isäntäperheen jäsen tai jäsenet, mutta sukulaisuus olisi este oleskeluluvan myöntämiseksi. Sukulaisuus voisi merkitä, että au pair -sijoituksen tarkoitus hämärtyisi, kyseessä olisi enemmänkin perhesiteeseen ja yhteisen perhe-elämän viettämiseen viittaavat seikat taikka varsinaisesti muusta maahantulon perusteesta kuin au pair -sijoituksesta. Au pair -sijoitus lähtee ajatuksena ulkomaalaisen itsensä tarpeesta, jolloin isäntäperheellä ei voisi olla sellaista subjektiivista valinta-oikeutta, että vain sukulainen tulisi kyseeseen. Ulkomaalaisen oma tarve on tutustua au pair -sijoituksen aikana suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan, jolloin isäntäperheen tulisi valikoitua tavallaan satunnaisesti.

Momentin 5 kohdan mukaan säädettäisiin, että au pair -sijoitukseen tulevalle tulisi olla turva sairauden ja tapaturman varalta. Au pair -sijoitus ei lähtökohtaisesti ole työsuhte, jolloin sijoituksessa ei ole työnantajaa, joka takaisi työterveyshuollon kautta suojan. Isäntäperheen tulisi siten käytännössä ottaa au pairille sairaus- ja tapaturmavakuutus, joka kattaa au pairin koko aiotun oleskelun keston ajan, jotta au pair ei jäisi ilman suojaa, jos hän sairastuisi tai joutuisi tapaturmaan.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin, että ulkomaalaisen tulisi esittää todistus terveydentilastaan ja että todistus ei saisi olla kolmea kuukautta vanhempi. Todistuksen pitäisi sisältää selvitys yleisimmistä vakavista tartuntataudeista. Koska au pair asuisi isäntäperheessä, jossa todennäköisesti myös olisi pieniä lapsia, olisi tärkeää, että au pair olisi terve.

Momentin 7 kohdan mukaan edellytettäisiin, että ulkomaalaisen tulisi esittää rikosrekisteriote, ettei hän ole syyllistynyt rikoksiin. Au pair toimisi isäntäperheen lapsia hoitaen, jolloin lasten turva ja etu vaatii, että au pairilla ei ole sellaista rikostaustaa, joka saattaisi lapset vaaraan.

Momentin 8 kohdassa säädettäisiin, että isäntäperheen ja au pairin välillä tehdään sopimus au pair -sijoituksesta. Sopimus on liitettävä oleskelulupahakemukseen muiden selvitysten ohessa. Sopimus olisi siten

LUONNOS 11.12.2017

aina kirjallinen, koska sopimus sisältää ehtoja, jotka ovat oleellisia au pairin itsensä kannalta ja toisaalta oleskeluluvan myöntämisen kannalta. Sopimuksella ja au pair -sijoituksen tosiasiallisilla olosuhteilla olisi merkitystä arvioitaessa ja verrattaessa au pair -sijoitusta työsuhteen tunnusmerkkeihin.

Kohdan a alakohdassa säädettäisiin, että sopimuksessa määritetään au pairin asuminen isäntäperheessä, oikeudet ja velvollisuudet sijoituksen aikana, toimeentulo ja muut mahdolliset etuudet, jotka isäntäperhe au pairille antaa. Isäntäperheen tulisi järjestää au pairille oma huone, eikä olisi au pair -sijoituksen perusteiden mukaista, että au pair asuisi muualla kuin isäntäperheen kotona. Toimeentulo perustuisi isäntäperheen antaman ylläpidon ohella taskurahaan, jonka suuruuden Maahanmuuttovirasto määrittää vuosittain. Tällä hetkellä taskuraha on suuruudeltaan vähintään 280 euroa kuukaudessa. Jos isäntäperhe antaa muita etuisuuksia, kuten esimerkiksi oma huone tai matkakorvauksia, niistäkin tulisi olla sovittu.

Kohdan b alakohdassa säädettäisiin, että sopimuksessa määritetään au pairin tehtävät ja niihin käytettävä 30 tunnin enimmäistuntimäärä viikossa. Au pair on perheenjäsenen rinnastettava jäsen isäntäperheessä, jolloin hänen tehtävänsäkin olisi sen mukaiset. Au pair -sijoitus tarkoittaisi kevyitä kodin- ja lastenhoitotehtäviä isäntäperheessä samalla tavalla kuin isäntäperheen omat lapset tekisivät. Sopimuksessa olisi määritettävä kellonajoin, milloin au pairin on oltava käytettävissä, ja että yöaikana ei tehtäviä saisi olla.

Kohdan c alakohdassa säädettäisiin, että sopimuksessa on määriteltävä au pairin vapaa-ajat ja vapaapäivät. Edellisessä alakohdassa säädetty enimmäistuntimäärä merkitsee, että au pairille tulee jäädä omaa aikaa ja aikaa opiskella. Au pairilla tulisi olla viikossa vähintään yksi vapaapäivä ja vähintään joka toinen viikko kaksi perättäistä päivää vapaata.

Kohdan d alakohdassa säädettäisiin, että sopimusvaiheessa olisi selvillä, mille kursseille au pairin olisi Suomessa oleskelunsa aikana osallistumassa. Jotta au pair -sijoituksen tarkoitus toteutuisi, tulisi kurssien olla suomen tai ruotsin kielikurssi tai muu kurssi, joka perehdyttäisi au pairia suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oleskeluluvan pituudesta. Au pair -sijoituksen perusteella myönnettäisiin oleskelulupa vain kerran ja se myönnettäisiin enintään yhdeksi vuodeksi. Säännös olisi rakenteeltaan viittaus lain 53 §:n 1 momentin pääsääntöön, jossa säädetään ensimmäisen oleskeluluvan pituudesta.

47 §. *Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi koko pykälän muutoksena siten, että sen 1 momentin 4 kohta poistetaan, koska tutkijoista esitetään säädettäväksi omassa laissaan.

47 a - f §. Pykälät ehdotetaan kumottavaksi, koska nyt täytäntöön pantavana oleva direktiivi EU/801/2016 säätää samoista asioista.

49 §. *Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle.* Pykälän 1 momentin 4 kohta ehdotetaan kumottavaksi.

54 §. *Jatkoluvan myöntäminen.* Pykälää muutettaisiin siten, että siitä poistetaan 4 momentti, koska siitä säädettäisiin ehdotettavassa uudessa laissa. Muutos tehtäisiin koko pykälän muutoksena.

55 §. *Jatkoluvan pituus.* Pykälän muutettaisiin siten, että siitä poistetaan 4 momentti, koska siitä säädettäisiin ehdotettavassa uudessa laissa. Muutos tehtäisiin koko pykälän muutoksena.

58 a §. *Tutkijadirektiiviin perustuvan oleskeluluvan peruuttaminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi.

77 §. *Muu oleskelulupa ansiotyötä varten.* Pykälä muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin säännökset tutkijan ja työharjoittelun osalta.

LUONNOS 11.12.2017

78 §. *Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla.* Pykälää muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin 3 momentin 4 kohta, joka koskee opiskelijan työnteko-oikeutta, josta ehdotetaan säädettävän uudessa laissa.

79 §. *Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa.* Pykälää muutettaisiin siten, että sen 1 momentin 6 kohta poistettaisiin.

80 §. *Työnteko-oikeuden kesto.* Pykälää muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin 4-6 momentit, koska niistä säädettäisiin uudessa laissa.

Laki lapsilisälain 1 a §:n muuttamisesta

1 a §. *Oikeus lapsilisään työnteon perusteella.* Pykälään ehdotettavalla muutoksella pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/801 mahdollistama rajausta yhdenvertaiseen kohteluun sosiaaliturvan alalla. Sosiaaliturvalla tarkoitetaan asetuksen 883/2004 soveltamisalan mukaisesti sosiaaliturvaa, muun muassa perhe-etuuksia. Direktiivin mukaan jäsenvaltio voi olla myöntämättä perhe-etuuksia tutkijoille, joille on myönnetty oleskelulupa oleskella kyseisen jäsenvaltion alueella enintään kuuden kuukauden ajan. Pykälään kirjattaisiin tämä rajausta.

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

3 §. *Hoitomuodon valinta.* Pykälässä muutettaisiin 2 momentti siten, että tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/801 mahdollistama rajausta yhdenvertaiseen kohteluun sosiaaliturvan alalla pantaisiin täytäntöön. Sosiaaliturvalla tarkoitetaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltamisalan mukaista sosiaaliturvaa, muun muassa kotihoidon tuen hoitorahaa ja hoitolisää. Direktiivin mukaan jäsenvaltio voi olla myöntämättä perhe-etuuksia tutkijoille, joille on myönnetty oleskelulupa oleskella kyseisen jäsenvaltion alueella enintään kuuden kuukauden ajan. Momenttiin kirjattaisiin tämä rajausta.

Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

14 §. Pykälään ehdotettavalla muutoksella pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/801 edellyttämä yhdenvertainen kohtelu terveydenhuollossa. Direktiivin velvoittaa yhdenvertaiseen kohteluun oman maan kansalaisten kanssa muun muassa sosiaaliturvan alalla. Sosiaaliturvalla tarkoitetaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltamisalan mukaista sosiaaliturvaa eli muun muassa julkisia terveyspalveluja.

Tämän vuoksi kansanterveyslain 14 § muutettaisiin siten, että kansanterveyslaisissa kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin direktiivin tarkoittamat tutkijat sekä työsuhteessa olevat opiskelijat, harjoittelijat ja vapaaehtoistoimijat. Muutos on tarpeen, jotta myös tilapäisesti maassa oleskelevat edellä mainitut tutkijat ja työntekijät olisivat oikeutettuja kunnallisiin terveydenhuoltopalveluihin samoin perustein kuin kotikuntalaisen mukaiset kunnan asukkaat.

Laki erikoissairaanhoidon lain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Pykälään ehdotettavalla muutoksella pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolman-

LUONNOS 11.12.2017

sien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/801 edellyttämä yhdenvertainen kohtelu terveydenhuollossa. Direktiivi velvoittaa yhdenvertaiseen kohteluun oman maan kansalaisten kanssa muun muassa sosiaaliturvan alalla. Sosiaaliturvalla tarkoitetaan asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltamisalan mukaista sosiaaliturvaa eli muun muassa julkisia terveystalvuuja, mukaan lukien erikoissairaanhoido.

Tämän vuoksi erikoissairaanhoidolain 3 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että erikoissairaanhoidolaissa kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin direktiivin tarkoittamat tutkijat sekä työsuhteessa olevat opiskelijat, harjoittelijat ja vapaaehtoistoimijat. Muutos on tarpeen, jotta myös tilapäisesti maassa oleskelevat edellä mainitut tutkijat ja työntekijät olisivat oikeutettuja erikoissairaanhoidon palveluihin samoin perustein kuin kotikuntalaiset mukaiset kunnan asukkaat.

Laki aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta

4 §. Asuinkäyttö ja asukkaat. Aravarajoituslain 4 §:n 3 momentin 2 kohta siirrettäisiin 3 kohdaksi ja 3 kohta siirrettäisiin 2 kohdaksi. Momentin 2 kohtaa selkeytettäisiin niin, että siihen lisättäisiin uuden lain nimike, sillä jatkossa kaikki opiskelijoiden oleskeluluvat myönnettäisiin tämän lain nojalla. Opiskelijoiden osalta oikeustila vastaisi kuitenkin aiempaa, eli opiskelijoilta ei vaadittaisi vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttavaa oleskelulupaa. Lisäksi 3 kohtaa täydennettäisiin siten, että siihen lisättäisiin viittaus uuteen säädettävään lakiin ja sen mukaisesti vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttaviin, muun kuin opiskelun perusteella myönnettäviin oleskelulupiin.

Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

11 §. Asuinkäyttö ja asukkaat. Lain 11 §:n 3 momenttia täydennettäisiin samalla tavoin kuin edellä on selostettu täydennettäväksi aravarajoituslain 4 §:n 3 momenttia.

Laki vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

10 §. Asuinkäyttö ja asukkaat. Vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n 2 momenttia täydennettäisiin samalla tavoin kuin edellä on selostettu täydennettäväksi aravarajoituslain 4 §:n 3 momenttia ja vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n 3 momenttia.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan... Voimaantulon tulisi olla kuitenkin ennen 23 toukokuuta 2018, koska se on direktiivin asettama takaraja täytäntöönpanolle kansallisessa lainsäädännössä.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämijärjestys

Ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan lailla. Säännöksen esitöiden mukaan sen lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisella ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan (HE 309/1993 vp, PeVL 23/1998 vp). Perustuslaista ei siksi johdu suoranaisesti erityisiä sisältövaatimuksia kyseiselle lainsäädännölle. Lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan kuitenkin johtaa syrjinnän ja mielivallan kiellot samoin

LUONNOS 11.12.2017

kuin vaatimus maahan pääsyssä ja maassa oleskelussa sovellettavien perusteiden ja päätöksentekomenettelyjen sääntelemisestä siten, että oikeusturva toteutuu (PeVL 16/2000 vp).

Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia (PeVL 64/2010 vp). Ulkomaalaisen maahantulon edellytykset ja oleskeluluvan reunaehdot riippuvat jo voimassa olevassa laissa maahantulooperusteesta. Oleskeluoikeutta koskevien tarkempien säännösten määräytyminen maassa oleskelun perusteen mukaan on myös Euroopan unionin maahanmuuttodirektiiveissä hyväksytty lähtökohta.

Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki, joka perustuu toisaalta direktiivin sääntelyyn ja toisaalta ulkomaalaislaista siirrettävään sääntelyyn. Ulkomaalaislain yleistä sääntelyä noudatettaisiin yleisiltä osiltaan edelleen, eikä siitä säädettäisi uudelleen. Täytäntöönpantava direktiivi 801/2016/EU sisältää keskeiseltä osaltaan edellytykset, joiden perusteella oleskelulupa voidaan myöntää, Euroopan unionin sisäistä liikkumista koskevat säännökset, lupien epäämistä ja peruuttamista koskevat säännökset ja myös säännökset yhdenvertaisesta kohtelusta. Direktiivi pakottaa poistamaan kansallisesta lainsäädännöstä direktiivin kanssa päällekkäisen sääntelyn, minkä vuoksi ulkomaalaislakiin tehdään muutoksia.

Esitys ei sisällä säännöksiä direktiivin tarkoittamien kolmansien maiden kansalaisten maastapoistamisesta. Ulkomaalaislain 9 luvun säännökset maastapoistamisesta ja sen täytäntöönpanosta soveltuvat lain tarkoitamiin henkilöihin sellaisenaan.

Esitys sisältää myös ehdotuksen siitä, että ulkomaalaislakiin lisätään säännös au pair -sijoituksen perusteella myönnettävästä oleskeluluvasta. Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty edellytyksistä, joiden perusteella tämä oleskelulupa voidaan myöntää. Kolmannen maan kansalaisen asema siten paranee, kun toisaalta yleiset edellytykset oleskeluluvan myöntämiselle tulevat lakiin.

Esitys ei sisällä muutosehdotuksia, jotka ovat perusoikeuksien kannalta merkittäviä, ja se voidaan käsitellä perustuslain 72 §:n mukaisessa tavallisessa käsittelyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

Laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 § Lain tarkoitus

Tällä lailla pannaan täytäntöön tutkimusta, opiskelua, harjoittelua, vapaaehtoistyötä, oppilasvaihto-ohjelmaa tai koulutushanketta ja au pairina työskentelyä varten tapahtuvan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2016/801/EU (*direktiivi 2016/801/EU*).

2 § Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kolmansien maiden kansalaisiin, jotka hakevat pääsyä tai jotka on päästetty jonkin jäsenvaltion alueelle yli 90 päivän ajaksi tutkimusta, opiskelua, työharjoittelua tai Euroopan unionin vapaaehtoishjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten.

Tätä lakia ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin:

1) jotka hakevat kansainvälistä suojelua tai jotka saavat Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU mukaista kansainvälistä suojelua tai jotka saavat neuvoston direktiivin 2001/55/EY mukaista tilapäistä suojelua jossain jäsenvaltiossa;

2) joiden karkottamista on lykätty tosiseikkoihin perustuvista tai oikeudellisista syistä;

3) jotka ovat oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionissa käyttäneiden unionin kansalaisten perheenjäseniä;

4) jotka ovat saaneet neuvoston direktiivin 2003/109/EY mukaisen pitkään oleskelleen henkilön aseman jossain jäsenvaltiossa;

5) joilla itsellään ja joiden perheenjäsenillä on kansalaisuudestaan riippumatta joko unionin, sen jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten tai unionin ja kolmansien maiden välillä tehtyjen sopimusten nojalla samanlainen oikeus vapaaseen liikkuvuuteen kuin unionin kansalaisilla;

6) jotka tulevat Euroopan unioniin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/66/EU nojalla työsuhteisiksi harjoittelijoiksi yrityksen sisäisen siirron yhteydessä;

7) joille on myönnetty oikeus maahantuloon erittäin pätevän työntekijän asemassa neuvoston direktiivin 2009/50/EY mukaisesti.

3 § Suhde ulkomaalaislakiin

Tässä laissa säädettyjen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloon, maastalähtöön, oleskeluun ja työntekoon sovelletaan ulkomaalaislain (301/2004) säännöksiä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

4 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kolmannen maan kansalaisella* muun maan kuin Euroopan unionin jäsenvaltion tai Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaista;

2) *tutkijalla* kolmannen maan kansalaista, jolla on tohtorintutkinto tai tohtoriohjelmaan pääsyn mahdollistava ylempi korkeakoulututkinto ja jonka tutkimusorganisaatio valitsee ja jolle on myönnetty oikeus päästä Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle suorittamaan sellaista tutkimustoimintaa, johon tavallisesti edellytetään tällaista tutkintoa;

LUONNOS 11.12.2017

3) *opiskelijalla* kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty korkeakouluun ja jolle on myönnetty oikeus päästä Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle osallistumaan päätoimisesti kokopäiväiseen opinto-ohjelmaan, joka johtaa korkeakoulututkintoon, ja kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun ja jolle on myönnetty oikeus osallistua opinto-ohjelmaan, joka johtaa ammattiin tai tutkintoon; kyseeseen voivat tulla myös tällaisiin koulutuksiin valmentavat opinnot tai pakollinen harjoittelujakso;

4) *työharjoittelijalla* kolmannen maan kansalaista, jolla on korkeakoulututkinto tai joka osallistuu kolmannessa maassa korkeakoulututkintoon johtavaan opinto-ohjelmaan, ja jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa työsuhteiseen harjoitteluohjelmaan, jonka tavoitteena on saada tietoa ja kokemusta ammatillisessa toimintaympäristössä;

5) *vapaaehtoistyöntekijällä* kolmannen maan kansalaista, jolle on myönnetty oikeus päästä osallistumaan Suomessa Euroopan unionin vapaaehtoishjelmien puitteissa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan ja joka ei ole työsuhteessa;

6) *tutkimuksella* järjestelmällisesti harjoitettavaa luovaa toimintaa, jonka tavoitteena on esimerkiksi ihmistä, kulttuuria ja yhteiskuntaa koskevan tiedon lisääminen ja tämän tiedon käyttäminen uusien sovellusten kehittämiseen;

7) *tutkimusorganisaatiolla* julkista tai yksityistä organisaatiota, joka tekee tutkimusta;

8) *korkeakoululla* oppilaitoksia, jotka toimivat ja sijaitsevat Suomessa ja jotka ovat Suomen korkeakoulujärjestelmän mukaisia korkeakouluja, joilla on oikeus järjestää korkeakoululainsäädännön mukaista tutkintoon johtavaa tai muuta koulutusta ja joiden myöntämät tutkinnot antavat muodollisen pätevyyden esimerkiksi viranhaussa;

9) *vastaanottavalla yksiköllä* tutkimusorganisaatiota, korkeakoulua, oppilaitosta, vapaaehtoistoiminnasta vastaavaa organisaatiota tai harjoittelijoita vastaanottavaa yksikköä, jonka toimintaan kolmannen maan kansalainen osallistuu ja joka sijaitsee Suomessa, riippumatta yksikön oikeusmuodosta;

10) *työnteolla* työnantajan lukuun tai tämän johdolla taikka valvonnan alaisena harjoitettua toimintaa, jossa on kyse kansallisen lainsäädännön ja sovellettavan työehtosopimuksen sääntelemästä tai vakiintuneen käytännön mukaisesta työstä;

11) *työnantajalla* sellaista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka lukuun ja johdon sekä valvonnan alaisena työntekoa ryhdytään harjoittamaan;

12) *ensimmäisellä jäsenvaltiolla* sitä Euroopan unionin jäsenvaltiota, joka ensimmäisenä myöntää kolmannen maan kansalaiselle luvan;

13) *toisella jäsenvaltiolla* mitä tahansa muuta Euroopan unionin jäsenvaltiota kuin ensimmäistä jäsenvaltiota;

14) *liikkuvuustoimenpiteitä sisältävillä unionin tai monenvälisillä ohjelmilla* Euroopan unionin tai sen jäsenvaltioiden rahoittamia ohjelmia, joilla edistetään kolmansien maiden kansalaisten liikkuvuutta unionissa tai ohjelmiin osallistuvissa jäsenvaltioissa;

15) *luvalla* oleskelulupaa, joka on myönnetty asetuksen (EY) N:o 1030/2002 mukaista yhtenäistä kaavaa käyttäen ja jonka nojalla luvanhaltija voi oleskella laillisesti jäsenvaltion alueella;

16) *perheenjäsenellä* neuvoston direktiivin 2003/86/EY 4 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä kolmansien maiden kansalaisia.

5 § Oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset

Tässä laissa tarkoitetun oleskeluluvan myöntäminen edellyttää jäljempänä säädetyn lisäksi, että kolmannen maan kansalaisella on:

- 1) ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohdassa säädetty edellytykset maahantulolle;
- 2) huoltajan lupa tai jos sitä ei ole saatavilla, asianomaisen viranomaisen antama muu selvitys, jos kolmannen maan kansalainen on alaikäinen;
- 3) sairausvakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset ja on voimassa aiotun oleskelun keston ajan;
- 4) oleskelulupahakemuksen tai liikkumista koskevan ilmoituksen käsittelymaksun suorittamista koskeva tosite esitetään oleskelulupahakemuksen tai ilmoituksen liitteenä;
- 5) aiotun oleskelun keston aikana riittävät varat toimeentuloa ja paluumatkaa varten.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että kolmannen maan kansalaista ei pidetä uhkana yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle taikka kansanterveydelle.

6 § Tutkimusorganisaation kanssa tehtävä sopimus

Tutkimusorganisaation, joka haluaa vastaanottaa tutkijan tutkimuksen tekemistä varten, on tehtävä hänen kanssaan sopimus. Tutkimusorganisaatio voi tehdä sopimuksen, jos se on hyväksynyt tutkimushankkeen tarkistettuaan ensin tutkimushankkeen tavoitteen, arvioidun keston ja toteutukseen tarvittavien varojen saataavuuden sekä kolmannen maan kansalaisen tutkijan pätevyyden.

Sopimuksen on sisällettävä seuraavat tiedot:

- 1) tutkimustoiminnan tai tutkimusalan nimi tai tarkoitus;
- 2) tutkija sitoutuu saattamaan tutkimustoimintansa päätökseen ja tutkimusorganisaatio sitoutuu vastaanotamaan tutkijan tätä tarkoitusta varten;
- 3) tutkimustoiminnan alkamis- ja päättymispäivä tai sen arvioitu kesto;
- 4) tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde;
- 5) jos kyseessä on työsuhde, työehdot, jotka ovat voimassa olevien säännösten ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaisia;
- 6) tiedot yhteen tai useampaan toiseen jäsenvaltioon suuntautuvaa liikkumista koskevista aikeista, jos liikkumisesta on tietoa haettaessa oleskelulupaa Suomeen.

Sopimus päättyy automaattisesti, jos tutkijaa ei päästetä maahan tai jos tutkimusorganisaation ja tutkijan välinen oikeussuhde päättyy. Tutkimusorganisaation on viipymättä ilmoitettava Maahanmuuttovirastolle kaikista muistakin seikoista, jotka estävät sopimuksen täytäntöönpanon.

7 § Oleskeluluvan myöntäminen tieteellistä tutkimusta varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään tutkijan oleskelulupa tieteellisen tutkimuksen tekemistä varten, jos hän on tehnyt tutkimusorganisaation kanssa 6 §:ssä tarkoitetun sopimuksen.

Toimeentulon tulee olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään tai, jos kyseessä on työsuhde, ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Oleskelulupa myönnetään jatkuvana oleskelulupana kahdeksi vuodeksi tai enintään sopimuksen voimassaoloajaksi, jos sopimus on voimassa alle kaksi vuotta.

8 § Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa opiskelua varten, jos kolmannen maan kansalainen on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa sijaitsevaan:

- 1) korkeakouluun ja hän on suorittanut korkeakoulun vaatimat maksut; tai
- 2) muuhun oppilaitokseen, jos opiskelu johtaa tutkintoon tai ammattiin taikka, jos oleskeluluvan myöntämiselle on perusteltu syy, myös muihin opintoihin.

Toimeentulon tulee olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi, että kolmannen maan kansalaisella on vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset. Jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä kahdeksi vuodeksi tai enintään opintojen keston ajaksi, jos opinnot kestävät alle kaksi vuotta.

9 § Oleskeluluvan myöntäminen työharjoittelua varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa työharjoittelua varten, jos:

- 1) oleskeluluvan hakemisen hetkellä on kulunut korkeintaan kaksi vuotta korkeakoulututkinnon suorittamisesta tai kolmannen maan kansalainen osallistuu opinto-ohjelmaan, joka johtaa korkeakoulututkintoon;
- 2) työharjoittelu sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan; tai
- 3) kolmannen maan kansalainen on 18–30-vuotias ja suorittaa työharjoittelun, kun hän opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun työharjoittelun ala vastaa kolmannen maan kansalaisen opintoja tai tutkintoa.

Toimeentulon tulee olla turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää lisäksi vastaanottavan yksikön todistusta siitä, että harjoittelulla ei korvata työpaikkaa. Kolmannen maan kansalaisen on esitettävä vastaanottavan yksikön kanssa tekemänsä

LUONNOS 11.12.2017

harjoittelusopimus, jonka ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja sovellettavan työehtosopimuksen mukaisia ja joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus harjoitteluohjelmasta, mukaan lukien harjoittelun koulutustavoite tai oppimissisältö;
- 2) harjoittelun kesto;
- 3) harjoittelun sijoittamis- ja valvontaolosuhteet;
- 4) harjoitteluun käytettävä aika;
- 5) harjoittelijan ja vastaanottavan yksikön välinen oikeussuhde.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään 18 kuukaudeksi, joka on harjoittelun enimmäiskesto.

10 § Oleskeluluvan myöntäminen vapaaehtoistoimintaa varten

Kolmannen maan kansalaiselle myönnetään oleskelulupa Euroopan unionin vapaaehtoishjelmien puitteissa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa varten, jos hän on tehnyt vapaaehtoistoiminnasta vastaavan vastaanottavan yksikön kanssa sopimuksen, joka sisältää seuraavat tiedot:

- 1) kuvaus vapaaehtoistyöohjelmasta;
- 2) vapaaehtoistyön kesto;
- 3) vapaaehtoistyön sijainti ja valvontaolosuhteet;
- 4) vapaaehtoistyöhön käytettävä aika;
- 5) varat, joilla katetaan kolmannen maan kansalaisen toimeentulo- ja majoituskulut, sekä koko oleskelun ajan taskurahana annettava vähimmäismäärä;
- 6) tarvittaessa koulutus, jota kolmannen maan kansalaiselle annetaan vapaaehtoistoiminnan suorittamista varten.

Toimeentulon tulee olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi.

11 § Oleskeluluvan myöntäminen työnhakua ja yrittäjyyttä varten

Kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty oleskelulupa 7 tai 8 §:n perusteella, myönnetään tutkimustoiminnan loppuunsaattamisen tai tutkinnon suorittamisen jälkeen oleskelulupa työnhakua tai yrityksen perustamista varten.

Toimeentulon tulee olla turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päättymisestä. Oleskelulupa myönnetään kuitenkin jatkuvana, jos edellinen oleskelulupa on ollut jatkuva.

Jos korkeakoulututkintotodistusta, todistusta tai muuta muodollista pätevyyttä osoittavaa asiakirjaa tai tutkimusorganisaation vahvistusta tutkimustoiminnan loppuun saamisesta ei ole saatavilla ennen 7 tai 8 §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassaolon päättymistä ja kaikki muut oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät, kolmannen maan kansalainen saa oleskella maassa kohtuullisen ajan tällaisen asiakirjan tai vahvistuksen toimittamista varten.

12 § Hakemuksen hylkäysperusteet

Hakemus on hylättävä, jos:

- 1) 5 tai 7-10 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täyty; tai
- 2) esitetyt asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu.

Hakemus voidaan hylätä, jos:

- 1) vastaanottava yksikkö ei ole täyttänyt sosiaaliturvaan, verotukseen, työntekijöiden oikeuksiin tai työehtoihin liittyviä oikeudellisia velvoitteitaan;
- 2) vastaanottava yksikkö ei täytä lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytäntöjen mukaisia edellytyksiä;
- 3) vastaanottavalle yksikölle on määrätty seuraamuksia pimeän työn tai laittoman työnteon teettämisen vuoksi;
- 4) vastaanottava yksikkö on perustettu tai toimii pääasiassa tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden tai vapaaehtoistyöntekijöiden maahantulon helpottamista varten;
- 5) vastaanottavan yksikön yritys on haettu konkurssiin tai sillä ei ole mitään taloudellista toimintaa; tai
- 6) voidaan osoittaa, että kolmannen maan kansalainen tulee maahan muista kuin niistä syistä, joiden vuoksi hän hakee maahanpääsyä.

Edellä 11 §:ssä tarkoitettua oleskelulupaa koskeva hakemus voidaan hylätä, jos:

- 1) 11 §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty;
- 2) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä maahantulon ja maassa oleskelun edellytyksiä; tai
- 3) 1 momentin 2 tai 3 kohta tulisi sovellettavaksi.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyissä tapauksissa on otettava huomioon tapauksen erityiset olosuhteet kokonaisuudessaan ja noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

13 § Oleskeluluvan peruuttaminen tai uusimatta jättäminen

Edellä 7-11 §:n perusteella myönnetty oleskelulupa on peruutettava tai jätettävä uusimatta, jos:

- 1) kolmannen maan kansalainen ei enää täytä 5 §:n 1 momentissa tai 7-11 §:ssä säädettyjä edellytyksiä;
- 2) esitetyt oleskeluluvat tai asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, se on väärennetty tai sitä on muutettu; tai
- 3) kolmannen maan kansalainen oleskelee maassa muuta kuin sitä tarkoitusta varten, jonka perusteella hänelle on myönnetty oleskelulupa.

Oleskelulupa voidaan peruuttaa tai jättää uusimatta, jos:

- 1) vastaanottava yksikkö ei ole täyttänyt sosiaaliturvaan, verotukseen, työntekijöiden oikeuksiin tai työehtoihin liittyviä oikeudellisia velvoitteitaan;
- 2) vastaanottava yksikkö ei täytä lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytäntöjen mukaisia edellytyksiä;
- 3) vastaanottavalle yksikölle on määrätty seuraamuksia pimeän työn tai laittoman työnteon teettämisen vuoksi;
- 4) vastaanottava yksikkö on perustettu tai toimii pääasiassa tutkijoiden, opiskelijoiden, työharjoittelijoiden tai vapaaehtoistyöntekijöiden maahantulon helpottamista varten;
- 5) vastaanottavan yksikön yritys on haettu konkurssiin tai sillä ei ole mitään taloudellista toimintaa;
- 6) opiskelija ei noudata taloudellisen toiminnan harjoittamista koskevia aikarajoja tai hänen opiskelunsa ei edisty riittävällä tavalla; tai
- 7) kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Jos opiskelijan oleskelulupa voitaisiin peruuttaa tai jättää uusimatta 2 momentin 1 tai 3-5 kohdan perusteella, opiskelija saa jatkaa voimassa olevan oleskelulupansa mukaisia opintojaan toisessa oppilaitoksessa tai tehdä uuden hakemuksen siinä tarkoituksessa, että toinen oppilaitos ottaa hänet vastaan vastaavan opinto-ohjelman suorittamiseksi, jotta hän voi saattaa opintonsa päätökseen.

Edellä 2 ja 3 momentissa säädettyissä tapauksissa on otettava huomioon tapauksen erityiset olosuhteet kokonaisuudessaan ja noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

Maahanmuuttoviraston on viipymättä ilmoitettava myöntämänsä oleskeluluvan peruuttamisesta sille Euroopan unionin jäsenvaltiolle, johon kolmannen maan kansalainen on direktiivin 2016/801/EU perusteella liikkunut.

14 § Oleskelulupakorttiin tehtävä merkintä

Oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkija", "opiskelija", "harjoittelija" tai "vapaaehtoistyöntekijä" sen mukaan, millä perusteella oleskelulupa myönnetään.

Jos tutkijalle tai opiskelijalle myönnetään oleskelulupa sen perusteella, että hän tulee unioniin liikkumistoimenpiteitä sisältävän tietyn unionin ohjelman tai monenvälisen ohjelman puitteissa taikka kahden tai useamman hyväksytyyn korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa, oleskelulupakorttiin on tehtävä merkintä tästä ohjelmasta tai sopimuksesta.

Jos tutkijalle myönnetään oleskelulupa pitkäaikaista liikkumista varten, oleskelulupakorttiin tehdään merkintä "tutkijoiden liikkuvuus".

15 § Opiskelijan työnteko-oikeus

Kolmannen maan kansalaisella, jolle on myönnetty oleskelulupa 8 §:n perusteella, on työnteko-oikeus seuraavasti:

- 1) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;

2) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai

3) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta.

16 § Oikeus aloittaa työnteko ja yritystoiminta

Kolmannen maan kansalainen, jolle on myönnetty 11 §:ssä säädetty oleskelulupa, saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon tai saa aloittaa yritystoiminnan.

Kolmannen maan kansalainen, joka on saattanut tutkimustoiminnan loppuun tai on suorittanut tutkinnon, saa jatkaa aiemman oleskeluluvan nojalla tekemäänsä työtä tai yritystoimintaa taikka aloittaa uuden, jos uusi oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman 7 tai 8 §:n perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa.

Työnteon ja yritystoiminnan perusteella haettavan jatko-oleskeluluvan osalta sovelletaan ulkomaalaislain säännöksiä, paitsi jos kyse on 7 tai 9 §:n perusteella haettavasta oleskeluluvasta. Jos jatko-oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, työntekoa tai yritystoimintaa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haetaan muutosta valittamalla.

17 § Tutkijan perheenjäsenen oleskelu- ja työnteko-oikeus

Oleskeluluvan 7 tai 11 §:n nojalla saaneen kolmannen maan kansalaisen tutkijan perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella tämän lain nojalla. Oleskeluluvan voimassaoloaika ei saa olla pidempi kuin tutkijan oleskeluluvan voimassaoloaika.

Toimeentulon on oltava turvattu siten kuin ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetään.

Perheenjäsenellä on oikeus tehdä ansiotyötä ulkomaalaislain säännösten mukaisesti.

LIKKUMINEN EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN ALUEELLA

18 § Tutkijan liikkuminen

Tutkijalla, joka on saanut ensimmäisessä jäsenvaltiossa tutkijan oleskeluluvan, on oikeus oleskella ja työskennellä Suomessa suorittaakseen osan tutkimuksestaan jossakin tutkimusorganisaatiossa, jos liikkumiselle jäljempänä säädetty edellytykset täyttyvät, seuraavasti:

1) enintään 180 päivän ajan minkä tahansa 360 päivän jakson aikana (*lyhytaikainen liikkuminen*);

2) yli 180 päivän ajan, mutta kuitenkin enintään kaksi vuotta (*pitkäaikainen liikkuminen*).

19 § Tutkijan perheenjäsenen liikkuminen

Tutkijan perheenjäsenellä, jolla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva oleskelulupa, on oikeus maahantuloon ja oleskeluun Suomessa tutkijan mukana, jos liikkumiselle jäljempänä säädetty edellytykset täyttyvät.

20 § Opiskelijan liikkuminen

Opiskelijalla, jolla on ensimmäisen jäsenvaltion myöntämä voimassa oleva lupa ja jotka kuuluvat liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän Euroopan unionin tai monenvälisen ohjelman tai kahden tai useamman korkeakoulun välisen sopimuksen piiriin, on oikeus maahantuloon ja oleskeluun enintään 360 päiväksi suorittaakseen osan korkeakouluopinnoistaan Suomessa. Opiskelijalla on työnteko-oikeus 14 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Opiskelijan, joka ei täytä I momentissa säädettyjä liikkumisen edellytyksiä, on haettava 7 §:ssä säädetty oleskelulupa opiskelua varten, jotta hän voi suorittaa osan opinnoistaan Suomessa sijaitsevassa korkeakoulussa.

21 § Velvollisuus ilmoittaa liikkumisesta Suomeen

Tutkijan ja opiskelijan on ilmoitettava Maahanmuuttovirastolle ja ensimmäisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle tutkijan aikomuksesta suorittaa osa tutkimuksesta ja opiskelijan aikomuksesta suorittaa osa opinnoista Suomessa. Tutkijan on ilmoitettava vastaavasti perheenjäsenensä liikkumisesta.

Ilmoittaminen voi tapahtua:

- 1) ennen tutkijan tai opiskelijan saapumista ensimmäiseen jäsenvaltioon oleskeluluvan hakemisajankohtana, kun liikkuminen Suomeen on siinä vaiheessa jo suunniteltu; tai
- 2) sen jälkeen kun ensimmäinen jäsenvaltio on sallinut tutkijan tai opiskelijan maahanpääsyn, heti kun aiottu liikkuminen Suomeen on tiedossa.

22 § Ilmoituksen sisältö

Tutkijan osalta on 21 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen mukana toimitettava seuraavat tiedot tai asiakirjat:

- 1) jäljennös voimassa olevasta matkustusasiakirjasta ja ensimmäisen jäsenvaltion myöntämästä luvasta, joka kattaa liikkumisen ajanjakson;
- 2) Suomessa sijaitsevan tutkimusorganisaation kanssa tehty sopimus;
- 3) liikkumisen suunniteltu kesto ja ajankohta, jos niitä ei ole mainittu sopimuksessa tai muussa asiakirjassa;
- 4) todisteet siitä, että tutkijalla on sairausvakuutus kaikkien niiden riskien varalta, joiden osalta Suomen kansalaiset on yleensä vakuutettu;
- 5) todisteet siitä, että tutkijalla on riittävät varat oleskeluajalleen toimeentuloaan varten ilman että hänen tarvitsee turvautua Suomen sosiaalihuoltojärjestelmään sekä riittävät varat ensimmäiseen jäsenvaltioon suuntautuvaa paluumatkaa varten, jos tutkija ei täytä liikkumisen edellytyksiä;
- 6) tosite liikkumista koskevan ilmoitusmaksun suorittamisesta.

Tutkijan mukana liikkuvan perheenjäsenen osalta on ilmoitettava 1 momentin 1 ja 3-6 kohdan mukaiset tiedot tai asiakirjat sekä todisteet siitä, että perheenjäsen on oleskellut ensimmäisessä jäsenvaltiossa tutkijan perheenjäsenenä.

Opiskelijan osalta on toimitettava ilmoituksen mukana 1 momentin 1 ja 3-6 kohdan mukaiset tiedot tai asiakirjat sekä todisteet siitä, että opiskelija:

- 1) suorittaa osan opinnoista toisessa jäsenvaltiossa liikkuvuustoimenpiteitä sisältävän unionin tai monenvälisen ohjelman tai kahden tai useamman korkeakoulun välisen sopimuksen puitteissa;
- 2) on hyväksytty korkeakouluun Suomessa;
- 3) on maksanut korkeakoulun vaatimat maksut.

23 § Liikkumisen vastustaminen

Maahanmuuttovirasto voi vastustaa tutkijan ja opiskelijan liikkumista Suomeen 30 päivän kuluessa täydellisen ilmoituksen vastaanottamisesta, jos:

- 1) ilmoituksen mukana ei ole toimitettu 22 §:n 1 tai 3 momentin mukaisia tietoja;
- 2) esitetyt asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu;
- 3) jokin 12 §:n 2 momentissa säädetystä perusteesta tulisi sovellettavaksi;
- 4) 18 tai 20 §:ssä säädetty oleskelun enimmäiskesto on täyttynyt; tai
- 5) kolmannen maan kansalaista pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Maahanmuuttovirasto voi 1 momentissa säädettyssä määräajassa vastustaa tutkijan perheenjäsenen liikkumista, jos:

- 1) 22 §:n 2 momentin mukaiset edellytykset eivät täyty;
- 2) tutkijan 18 §:ssä säädetty oleskelun enimmäiskesto on täyttynyt;
- 3) esitetyt asiakirjat on hankittu vilpillisin keinoin, ne on väärennetty tai niitä on muutettu; tai
- 4) tutkijan perheenjäsentä pidetään uhkana yleiselle järjestykselle, turvallisuudelle tai kansanterveydelle.

Jos Maahanmuuttovirasto ei vastusta liikkumista, se antaa kolmannen maan kansalaiselle todistuksen, joka osoittaa kolmannen maan kansalaisen oikeuden oleskella Suomessa.

24 § Ilmoitus liikkumisen vastustamisesta

Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava viipymättä ensimmäisen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille ja ilmoituksen tekijälle siitä, että se vastustaa kyseessä olevan tutkijan, tämän perheenjäsenen tai opiskelijan liikkumista Suomeen.

25 § Liikkumisen vastustamisen vaikutus

Jos Maahanmuuttovirasto vastustaa liikkumista 23 §:n mukaisesti ja liikkuminen:

- 1) ei ole vielä toteutunut, tutkijalle ei myönnetä oikeutta suorittaa osa tutkimuksestaan ja opiskelijalle ei oikeutta suorittaa osa opinnoistaan Suomessa, eikä perheenjäsenelle oikeutta saapua Suomeen;
- 2) on jo toteutunut, tutkijan ja tämän perheenjäsenen tai opiskelijan on lopetettava välittömästi kaikki toimintansa Suomessa ja poistuttava maasta.

26 § Maahantulo liikkumista koskevan ilmoituksen jälkeen

Jos ilmoitus liikkumisesta on tehty 21 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisesti ja jos Maahanmuuttovirasto ei ole ilmoittanut ensimmäiselle jäsenvaltiolle vastustavansa liikkumista 23 §:n mukaisesti, tutkijan luvan ja tutkijan perheenjäsenen luvan tai opiskelijan luvan ensimmäisessä jäsenvaltiossa saanut kolmannen maan kansalainen voi saapua Suomeen milloin tahansa luvan voimassaoloaikana.

Jos ilmoitus on tehty 21 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti, tutkijan luvan ja tutkijan perheenjäsenen luvan ensimmäisessä jäsenvaltiossa saanut kolmannen maan kansalainen voi saapua Suomeen ilmoittamisen jälkeen välittömästi tai milloin tahansa sen jälkeen luvan voimassaoloaikana, ja jos Maahanmuuttovirasto ei ole ilmoittanut ensimmäiselle jäsenvaltiolle vastustavansa opiskelijan liikkumista 23 §:n mukaisesti, opiskelijan luvan ensimmäisessä jäsenvaltiossa saanut kolmannen maan kansalainen voi saapua Suomeen milloin tahansa luvan voimassaoloaikana.

27 § Paluu Suomeen liikkumisen jälkeen

Jos tutkija, tämän perheenjäsen tai opiskelija on liikkunut toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon, mutta ei enää täytä siellä liikkumisen edellytyksiä tai Suomen myöntämä oleskelulupa ei ole enää voimassa taikka jos oleskelulupa on peruutettu liikkumisen aikana, kolmannen maan kansalaisella on toisen jäsenvaltion tekemän pyynnön jälkeen oikeus palata Suomeen ilman muodollisuuksia ja viipymättä.

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

28 § Toimivaltainen viranomainen

Maahanmuuttovirasto vastaanottaa oleskelulupahakemuksen ja päättää sen hylkäämisestä sekä oleskeluluvan myöntämisestä, peruuttamista ja uusimatta jättämisestä. Maahanmuuttovirasto vastaanottaa liikkumista koskevia ilmoituksia ja voi vastustaa liikkumista Suomeen.

29 § Päätös hakemukseen

Päätös oleskelulupahakemukseen on tehtävä kirjallisesti ja perusteltava sekä annettava tiedoksi hakijalle mahdollisimman pian ja viimeistään 90 päivän kuluttua siitä, kun hakija on esittänyt asianmukaisesti täytetyn hakemuksen, joka sisältää kaikki hakemuksen ratkaisemiseksi vaadittavat selvitykset.

Jos oleskelulupahakemuksessa esitetyt tiedot tai asiakirjat ovat puutteelliset, Maahanmuuttoviraston on ilmoitettava hakijalle kohtuullisen ajan kuluessa, mitä lisätietoja vaaditaan ja asetettava niiden toimittamista varten kohtuullinen määräaika. Edellä 1 momentissa säädetyn määräajan kulumisen keskeytyy, kunnes vaaditut lisätiedot on saatu. Jos lisätietoja tai asiakirjoja ei ole toimitettu määräajassa, hakemus voidaan hylätä.

Tutkijan perheenjäsenen oleskelulupahakemus on käsiteltävä samaan aikaan kuin tutkijan hakemus, jos hakemukset tehdään samaan aikaan.

30 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävän maksun suorittaminen

LUONNOS 11.12.2017

Tämän lain nojalla tehdyn oleskelulupahakemuksen ja liikkumista koskevan ilmoituksen käsittelyn jatkaminen sen vireille tulon jälkeen edellyttää, että käsittelystä perittävä maksu on suoritettu.

Käsittelymaksun suorittamista koskeva tosite esitetään hakemuksen tai ilmoituksen liitteenä.

Oleskelulupahakemus raukeaa ja liikkumista ensimmäisestä jäsenvaltiosta Suomeen vastustetaan, jos maksua ei suoriteta kohtuullisessa ajassa.

31 § Yhteyspiste

Maahanmuuttovirasto toimii direktiivin 2016/801/EU 37 artiklassa tarkoitettuna yhteyspisteenä, joka tekee yhteistyötä muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden yhteyspisteiden kanssa ja vastaa tässä laissa säädettyjen liikkumista koskevien tietojen vastaanottamisesta ja toimittamisesta.

32 § Valitus

Tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tämän lain nojalla tehtyä päätöstä, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Maahanmuuttovirastolla on oikeus valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla Maahanmuuttoviraston päätös on kumottu tai sitä on muutettu.

33 § Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 46 §, 47 a - f §, 49 §:n 1 momentin 4 kohta, 55 §:n 4 momentti, 58 a §, 78 §:n 3 momentin 4 kohta, 79 §:n 1 momentin 6 kohta ja 80 §:n 4-6 momentti, sellaisina kuin...
muutetaan 45, 47, 54 ja 77 §, sellaisina kuin...
lisätään lakiin tällä lailla kumotun 46 §:n tilalle uusi 46 § seuraavasti:

45 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) tilapäistä työntekoa varten;
- 2) tilapäistä elinkeinonharjoittamista varten; *taikka*
- 3) jos on muu erityinen syy luvan myöntämiselle.

Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Tilapäistä elinkeinon harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi.

46 §

Oleskeluluvan myöntäminen au pair -sijoitusta varten

Ulkomaalaiselle, joka on hakemuksen tekoaikana 17–30 -vuotias, myönnetään 45 §:n 1 momentin 3 kohdan mukainen tilapäinen oleskelulupa au pair -sijoituksen perusteella, jos ulkomaalainen:

- 1) ei ole aiemmin toiminut au pairina;
- 2) omaa perustiedot suomen tai ruotsin kielestä sekä suomalaisesta kulttuurista;
- 3) esittää työtodistukset aiemmista kotitalous- ja lastenhoitotehtävistään;
- 4) ei ole sukua isäntäperheen jäsenelle;
- 5) on sairaus- ja tapaturmavakuutettu koko oleskelun keston ajan;
- 6) esittää alle kolme kuukautta vanhan todistuksen terveydentilastaan, jonka tulee sisältää selvitys yleisimmistä vakavista tartuntataudeista;
- 7) esittää todistuksen, ettei hänellä ole rikosrekisteriä;
- 8) on tehnyt isäntäperheen kanssa kirjallisen sopimuksen, jossa on sovittu seuraavat asiat:
 - a) asuminen isäntäperheessä, oikeudet ja velvollisuudet au pairina, mukaan lukien toimeentulo ja muut mahdolliset etuudet;
 - b) tehtävät ja niihin käytettävä 30 tunnin enimmäistuntimäärä viikossa;
 - c) vapaa-ajat ja vapaapäivät;
 - d) kurssit, joille au pair osallistuu.

Oleskeluluvan pituudesta säädetään 53 §:n 1 momentissa.

LUONNOS 11.12.2017

47 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) jos ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;
- 2) jatkuvaluonteista työntekoa varten; *taikka*
- 3) jatkuvaluonteista yritystoimintaa varten.

Jatkuvaluonteista työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Jatkuvaluonteista yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään yrittäjän oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Kun ulkomaalaiselle on myönnetty 10 luvun mukainen oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja hän on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen 1 momentin 1 kohdan nojalla ei edellytä, että ulkomaalaisen tai hänen perheenjäsenensä toimeentulo on turvattu.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkennut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

49 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

- 1) ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;
- 2) ulkomaalainen on jo ennen Suomeen saapumistaan asunut vähintään kaksi vuotta yhdessä Suomessa asuvan aviopuolisonsa kanssa tai elänyt jatkuvasti vähintään kaksi vuotta yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa Suomessa asuvan henkilön kanssa;
- 3) työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämättä jättäminen Suomesta haettuna olisi ulkomaalaisen tai työnantajan kannalta perusteetonta;

(4 kohta kumotaan)

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdeksantoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unionin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodostettu ennen Suomeen tuloa; *taikka*

- 5) oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana samoin perustein kuin vastaava lupa ulkomailta haettuna.

LUONNOS 11.12.2017

Edellä 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan vastaavasti myös samaa sukupuolta olevien rekisteröityihin parisuhteisiin sekä jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävien samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin.

54 §

Jatkoluvan myöntäminen

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen olemassa.

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jollei esille tulleiden seikkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edelleen voimassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin perusteella työntekoa tai elinkeinon harjoittamista varten, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 51 §:n nojalla maasta poistamisen estymisen vuoksi, ihmiskaupan uhrille, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, ja 52 d §:ssä tarkoitetulle laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jatkuva oleskelulupa, jos olosuhteet, joiden perusteella edellinen määräaikainen lupa myönnettiin, ovat edelleen voimassa.

Edellä 52 d §:ssä tarkoitetulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetyn tilapäisen oleskeluluvan voimassaoloa jatketaan siihen asti kunnes hänelle on maksettu hänelle kuuluvat, perityksi saadut palkkasaatavat.

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella. Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen tai että hänen henkilökohtainen tilanteensa on erityisen vaikea puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi ja luvan epäminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi.

Edellä 54 §:n 3 ja 5 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, kun oleskeluluvan peruste muuttuu tilapäisestä jatkuvaksi, oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituutta koskevan 53 §:n säännöksiä.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika ei kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenkokoajan määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika.

(4 momentti kumotaan)

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

LUONNOS 11.12.2017

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

- 1) toimii yrityksen yli- tai keskijohdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä;
 - 2) toimii urheilijana, valmentajana tai urheilutuomarina, kun toiminta on ammattimaista;
 - 3) toimii uskonnollisen tai aatteellisen yhteisön palveluksessa;
 - 4) toimii ammattimaisesti ~~tiiteen~~, kulttuurin tai taiteen alalla ravintolamuusikoita lukuun ottamatta;
 - 5) toimii kansainvälisessä järjestössä tai valtioiden väliseen viralliseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä;
 - 6) toimii ammattimaisesti joukkoviestinnän alalla, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;
 - 7) tutkii markkinoita, valmistelee yrityksen sijoittautumista Suomeen, neuvottelee tilauksista, hankkii tilauksia tai valvoo tehtyjen tilausten toimeenpanoa tai toimii muissa vastaavissa tehtävissä, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;
 - 8) *on suorittanut Suomessa tutkinnon ja maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus on työnteko;*
 - 9) toimii kutsun tai sopimuksen nojalla vierailevana opettajana, luennoitsijana, kouluttajana, konsulttina tai ~~tutkijana~~, jos työ kestää enintään yhden vuoden;
 - 10) tekee yksittäisen ulkomailta maahan tuodun tai maasta ulkomaille vietävän koneen, laitteen, tuotantolinjan tai asiantuntijajärjestelmän toimitussopimukseen sisältyvän työn, jos työ kestää enintään kuusi kuukautta;
 - 11) suorittaa työn *tai työharjoittelun*, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan, jos työ tai harjoittelu kestää enintään 18 kuukautta, ~~tai joka tapahtuu korkeakoulututkinnon suorittaneen ulkomaalaisen enintään vuoden kestävässä siirtolupa-yrityksen sisällä; tai~~
 - ~~12) on 18–30-vuotias ja suorittaa työharjoittelun, kun hän opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun harjoittelun ala vastaa ulkomaalaisen opintoja tai tutkintoa, jos työharjoittelu kestää enintään 18 kuukautta.~~
- Jos työnteko ylittää 1 momentin 9–12 kohdassa säädetyt aikarajat, ulkomaalaisen on haettava työntekijän oleskelulupaa.
- Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

78 §

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty työntekijän oleskelulupa, on työnteko-oikeus 74 §:ssä määritellyin rajauksin.

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty muu oleskelulupa ansiotyötä varten, on luvan perusteen mukainen työnteko-oikeus. Myös muulla perusteella myönnetyn oleskeluluvan haltijalla on oikeus tehdä 77 §:n 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettua työtä.

Työnteko-oikeus on lisäksi ulkomaalaisella:

- 1) jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, 56 a §:n mukainen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työntöön tai ammatinharjoittamisen perusteella;
- 2) jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella;
- 3) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;
- 4) *jonka oleskelulupa on myönnetty opiskelua varten, jos:*

LUONNOS 11.12.2017

- ~~a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;~~
~~b) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai~~
~~c) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta;~~
- 5) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 52 a tai 52 d §:n perusteella;
 - 6) jonka oleskelulupa on myönnetty maasta poistumisen estymisen vuoksi 51 §:n perusteella;
 - 7) jolle ulkoasiainministeriö on myöntänyt oleskeluluvan edustuston rakennus-, korjaus- tai huoltotyön tekemistä varten.

Tähän pykälään perustuvasta työnteko-oikeudesta on 3 momentin 7 kohdassa tarkoitettua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen.

79 §

Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa

Oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on ulkomaalaisella, joka:

- 1) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla tulkiksi, opettajaksi, asiantuntijaksi tai urheilutuomariksi enintään kolmeksi kuukaudeksi;
- 2) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla ammattitaiteilijaksi tai urheilijaksi, mukaan lukien avustava, huoltava ja valmentava henkilökunta, enintään kolmeksi kuukaudeksi;
- 3) työskentelee merimiehenä joko kauppa-alusluetteloön merkityllä aluksella tai, tultuaan palvelukseen muualla kuin Suomessa, aluksella, joka pääasiassa liikennöi ulkomaisten satamien välillä;
- 4) tulee marjojen, hedelmien, erikoiskasvien, juuresten tai vihannesten poimintaan tai korjuuseen taikka turkistarhatyöhön enintään kolmeksi kuukaudeksi;
- 5) tulee suorittamaan toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen vakituksena työntekijänä palvelujen tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työntekoon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa;
- ~~6) tulee Suomeen tutkijaksi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa solmitun tutkijadirektiivin mukaisen vastaanottosopimuksen perusteella tutkijadirektiivissä tarkoitettun tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten enintään kolmeksi kuukaudeksi.~~

Ulkomaalaisella on kansainvälistä suojelua haettuaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

- 1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta;
 - 2) kun hän on oleskellut maassa kuusi kuukautta.
- Kun työnantajalla tai toimeksiantajalla ei ole toimipaikkaa Suomessa, ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:
- 1) tuote-esittelijänä tai elokuvatyöntekijänä enintään kolme kuukautta;
 - 2) ulkomaisessa omistuksessa tai hallinnassa olevan moottoriajoneuvon henkilökuntaan kuuluvana, kun ulkomaalainen kuljettaa ajoneuvoa, jonka rajan ylittävä kuljetus viedään määräpaikkaan tai haetaan lähtöpisteestä, taikka kun liikennöinti Suomessa liittyy säännölliseen reittiliikenteeseen paikkakuntien välillä, joista ainakin yksi sijaitsee ulkomailla, eikä ulkomaalaisella ole asuinpaikkaa Suomessa;
 - 3) ulkomailta Suomeen suuntautuvan seuramatkan matkanjohtajana.

Työnteko-oikeuden kesto

Jos samaa työnantajaa tai ammattialaa koskeva työntekijän jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan mukaista työntekoa, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muussa tapauksessa aikaisemman luvan mukainen työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaolon päättyessä. Uuden oleskeluluvan mukainen työnteko-oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu muuhun oleskelulupaan kuin työntekijän oleskelulupaan ja jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, työnteko-oikeus jatkuu aikaisemman luvan mukaisena, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Jos ulkomaalaisen oleskelulupa on myönnetty 77 §:n 1 momentin 9–12 kohdan nojalla, työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaoloajan päättyessä.

~~Jos 54 §:n 4 momentissa tai 77 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa jatko-oleskelulupahakemus työntekoa tai työnhakua varten on tehty aikaisemman opiskelua varten 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan nojalla tekemäänsä työtä tai aloittaa uuden työnteon.~~

~~—Jos jatko-oleskelulupahakemus työntekoa varten on tehty aikaisemman 54 §:n 4 momentin perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon.~~

~~—Jos 4 tai 5 momentissa tarkoitettuun jatko-oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, työntekoa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haetaan muutosta valittamalla.~~

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu viisumiin tai viisumivapauteen, oikeus kestää enintään 79 §:ssä säädetyn ajan. Oleskeluluvan hakeminen viisumin tai viisumivapauden voimassa ollessa ei pidennä työnteko-oikeuden kestoja. Työnteko-oikeus päättyy sen estämättä, mitä 79 §:ssä säädetään, kun henkilön käännättämistä koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Jos työnteko-oikeus perustuu oleskelulupaan ja henkilö karkotetaan, työnteko-oikeus päättyy, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Laki lapsilisälain 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lapsilisälain (796/1992) 1 a §, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

1 a §

Oikeus lapsilisään työnteon perusteella

Lapsilisää maksetaan tämän lain mukaisesti myös asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3 b §:ssä tarkoitetun ja 3 c §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisen oleskelulupavaatimuksen täyttävän työntekijän mukana seuraavasta lapsesta. Lapsilisää ei kuitenkaan makseta, jos työntekijän työnteko-oikeus perustuu ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 3 momentin 4 kohtaan tai 79 §:ään tai jos työntekijällä on lupa työskennellä Suomessa enintään kuuden kuukauden ajan. Lapsilisää ei makseta myöskään, jos työntekijällä on lupa työskennellä enintään yhdeksän kuukauden ajan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (/) nojalla tai työntekijän työnteko-oikeus perustuu kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten annettuun lakiin (/) taikka jos kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetun lain (/) perusteella tutkijalle tieteellistä tutkimusta varten myönnetty oleskelulupa on pituudeltaan enintään kuusi kuukautta.

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

3 §

Hoitomuodon valinta

Tässä laissa tarkoitettuun kotihoidon tuen hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhemmalla tai huoltajalla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentin taikka 3 momentin 1, 2, 5 tai 7 kohdan mukainen työnteko-oikeus. Lisäksi vanhemmalla tai huoltajalla on oltava Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde ja lupa työskennellä Suomessa vähintään kuuden kuukauden ajan. Hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus myös lapsesta, jonka vanhempi tai huoltaja on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi vähintään kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen päätyttyä. Lisäksi hoitorahaan ja hoitolisään on oikeus lapsesta, jonka vanhemmalla tai huoltajalla on lupa työskennellä Suomessa yli yhdeksän kuukauden ajan kolmansien maiden kansalaisten maahantulon oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (/) nojalla ellei sisäisen siirron saaneeseen työntekijään sovelleta kahdenvälisen sopimusten mukaan alkuperämaan oikeutta. Hoitorahaan ja hoitolisään ei ole oikeutta lapsesta, jonka vanhemman tai huoltajan työnteko-oikeus perustuu kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten (/) annettuun lakiin taikka jonka vanhemmalle tai huoltajalle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetun lain (/) mukainen tutkijan oleskelulupa tieteellisen tutkimuksen tekemistä varten enintään kuuden kuukauden ajaksi.

Laki kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansanterveyslain (66/1972) 14 §, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

14 §

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on. Henkilön asuin- ja kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jonka asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 4, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1, 2 tai 6 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja olla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka tai muun palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet. Lisäksi kunnan asukkaaseen rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten annetun lain (/) mukainen kausityöhön oikeuttava lupa tai henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (/) mukainen lupa taikka työsuhteessa oleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina tai vapaaehtoistyöntekijöinä annetun lain (/) mukainen lupa.

Laki erikoissairaanhoidon lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

3 §

Kunnan, joka on kotikuntalain (201/1994) mukaan henkilön kotikunta, on huolehdittava siitä, että henkilö saa tarpeellisen erikoissairaanhoidon terveydenhuoltolain mukaisesti. Tämän velvoitteen mukaisen erikoissairaanhoidon järjestämiseksi kunnan on kuuluttava johonkin sairaanhoitopiiriin kuntayhtymään. Kotikuntalain mukaiseen kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on ulkomaalaislain (301/2004) 78 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 3 momentin 1, 2, 4, 5 tai 7 kohdassa taikka 79 §:n 1 momentin 1–2 tai 6 kohdassa tarkoitettu työnteko-oikeus ja jolla on Suomessa voimassa oleva työ-, virka- tai muu palvelussuhde tai joka on vähintään kuusi kuukautta kestäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen päätyttyä rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunnan asukkaaseen rinnastetaan tässä laissa myös kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolle on myönnetty ulkomaalaislain 81 §:n nojalla mainitun lain 3 §:n 26 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, sekä tällaisen henkilön ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettut perheenjäsenet. Lisäksi kunnan asukkaaseen rinnastetaan tätä lakia sovellettaessa kunnan alueella oleskeleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijänä työskentelyä varten annetun lain (/) mukainen kausityöhön oikeuttava lupa tai henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (/) mukainen lupa taikka työsuhteessa oleva henkilö, jolla on kolmansien maiden kansalaisten maahantulon edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina tai vapaaehtoistyöntekijöinä annetun lain (/) mukainen lupa.

Laki aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aravarajoituslain (1190/1993) 4 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1350/2016, seuraavasti:

4 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

- 1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;
- 2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;
- 3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa.

Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1349/2016, seuraavasti:

11 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

- 1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;
- 2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;
- 3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa.

Laki vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

10 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa.

LIITE**Rinnakkaistekstit****Laki ulkomaalaislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 47 a - f §, 49 §:n 1 momentin 4 kohta, 54 §:n 4 momentti, 55 §:n 4 momentti, 58 a §, 78 §:n 3 momentin 4 kohta, 79 §:n 1 momentin 6 kohta ja 80 §:n 4-6 momentti, sellaisina kuin...

muutetaan 45 - 47 §, 77 § (:n 1 momentin 4, 8, 9, 11 ja 12 kohta ja 2 mom.), sellaisina kuin..., seuraavasti:

45 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) tilapäistä työntekoa varten;
- 2) tilapäistä elinkeinonharjoittamista varten;
- 3) *opiskelua varten*; taikka
- 4) jos on muu erityinen syy luvan myöntämiselle.

Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Tilapäistä elinkeinon harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi.

46 §

Oleskeluluvan myöntäminen opiskelua varten

Jos ulkomaalainen on hyväksytty opiskelijaksi Suomessa olevaan oppilaitokseen, myönnetään 45 §:n 1 momentin 3 kohdan mukainen tilapäinen oleskelulupa tutkintoon tai ammattiin johtaviin opintoihin taikka, jos siihen on perusteltu syy, myös muihin opintoihin. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että ulkomaalaisella on luotettavan ja vakavaraisen

45 §

Tilapäisen oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

- 1) tilapäistä työntekoa varten;
- 2) tilapäistä elinkeinonharjoittamista varten; *taikka*
- 3) jos on muu erityinen syy luvan myöntämiselle.

Tilapäistä työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Tilapäistä elinkeinon harjoittamista varten myönnetään elinkeinonharjoittajan oleskelulupa. Työntekijän ja elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi.

46 §

Oleskeluluvan myöntäminen au pair -sijoitusta varten

Ulkomaalaiselle, joka on hakemuksen tekoaikana 17–30 -vuotias, myönnetään 45 §:n 1 momentin 3 kohdan mukainen tilapäinen oleskelulupa au pair -sijoituksen perusteella, jos ulkomaalainen:

- 1) *ei ole aiemmin toiminut au pairina;*
- 2) *omaa perustiedot suomen tai ruotsin kielestä*

LUONNOS 11.12.2017

yhtiön tai laitoksen myöntämä vakuutus, joka kattaa sairaanhoidon kustannukset. Jos opintojen arvioitu kesto on vähintään kaksi vuotta, riittävää on, että vakuutus kattaa lääkekustannukset.

47 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

1) jos ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) jatkuvaluonteista työntekoa varten;

3) jatkuvaluonteista yritystoimintaa varten; *taikka*

4) *kolmansien maiden kansalaisten erityisestä maahanpääsymenettelystä tieteellistä tutkimusta varten annetussa neuvoston direktiivissä 2005/71/EY (tutkijadirektiivi) tarkoitetun tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten.*

Jatkuvaluonteista työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Jatkuvaluonteista yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään yrittäjän oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Kun ulkomaalaiselle on myönnetty 10 luvun mukainen oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja hän on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen 1 momentin 1 kohdan nojalla ei edellytä, että ulkomaalaisen tai hänen perheenjäsenensä toimeentulo on turvattu.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai py-

sekä suomalaisesta kulttuurista;

3) esittää työtodistukset aiemmista kotitalous- ja lastenhoitotehtävistään;

4) ei ole sukua isäntäperheen jäsenelle;

5) on sairaus- ja tapaturmavakuutettu koko oleskelun keston ajan;

6) esittää alle kolme kuukautta vanhan todistuksen terveydentilastaan, jonka tulee sisältää selvitys yleisimmistä vakavista tartuntataudeista;

7) esittää todistuksen, ettei hänellä ole rikosrekisteriä;

8) on tehnyt isäntäperheen kanssa kirjallisen sopimuksen, jossa on sovittu seuraavat asiat;

a) asuminen isäntäperheessä, oikeudet ja velvollisuudet au pairina, mukaan lukien toimeentulo ja muut mahdolliset etuudet;

b) tehtävät ja niihin käytettävä 30 tunnin enimmäistuntimäärä viikossa;

c) vapaa-ajat ja vapaapäivät;

d) kurssit, joille au pair osallistuu.

Oleskeluluvan pituudesta säädetään 53 §:n 1 momentissa.

47 §

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen ulkomailla olevalle henkilölle

Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle:

1) jos ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) jatkuvaluonteista työntekoa varten; *taikka*

3) jatkuvaluonteista yritystoimintaa varten.

Jatkuvaluonteista työntekoa varten myönnetään työntekijän oleskelulupa tai muu oleskelulupa. Jatkuvaluonteista yritystoiminnan harjoittamista varten myönnetään yrittäjän oleskelulupa. Työntekijän ja yrittäjän oleskeluluvan myöntämisestä säädetään tarkemmin 5 luvussa.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa. Kun ulkomaalaiselle on myönnetty 10 luvun mukainen oleskelukortti unionin kansalaisen perheenjäsenenä ja hän on säilyttänyt 161 d tai 161 e §:n perusteella oleskeluoikeutensa henkilökohtaisten perusteidensa nojalla, hänen perheenjäsenelleen myönnetään jatkuva oleskelulupa.

Jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen 1 momentin 1 kohdan nojalla ei edellytä, että ulkomaalaisen tai hänen perheenjäsenensä toimeentulo on turvattu.

Kun ulkomaalaiselle on myönnetty jatkuva tai pysyvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkenut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa

LUONNOS 11.12.2017

syvä oleskelulupa perhesiteen perusteella ja luvan myöntämisen perusteena ollut perheside on katkenut, hänen ulkomailla olevalle perheenjäsenelleen voidaan myöntää jatkuva oleskelulupa edellyttäen, että tämän toimeentulo on turvattu. Päätöksenteossa on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

on kuitenkin otettava huomioon Suomessa jo luvallisesti asuvan henkilön mahdollisuus muuttaa takaisin kotimaahansa tai johonkin muuhun maahan viettämään perhe-elämää, jos perhesiteiden voidaan kokonaisuudessaan katsoa painottuvan sinne.

47 a §

kumotaan

Tutkimuslaitoksen hyväksyminen

Opetusministeriö hyväksyy tutkimuslaitoksen toimimaan tutkijadirektiivissä tarkoitetun maahanpääsymenettelyn mukaisena tutkijan vastaanottajana, jos tutkimuslaitoksen tehtävänä tai toiminnan tavoitteena on tieteellisen tutkimuksen harjoittaminen.

Päätöksessä määrätään hyväksymisen voimassaoloaika, jonka on oltava vähintään viisi vuotta. Hyväksymisen voimassaolo voidaan määrätä viittä vuotta lyhyemmäksi, jos siihen on perusteltu syy.

47 b §

kumotaan

Luettelo hyväksytyistä tutkimuslaitoksista

Opetusministeriön on julkaistava luettelo hyväksytyistä tutkimuslaitoksista ja saatettava se ajan tasalle vähintään kerran vuodessa.

47 c §

kumotaan

Tutkimuslaitoksen hyväksymisen uusimatta jättäminen tai peruuttaminen

Opetusministeriö voi jättää tutkimuslaitoksen hyväksymisen uusimatta tai peruuttaa sen, jos tutkimuslaitos on hyväksymistä hakiessaan tietoisesti antanut tutkimuslaitoksen tehtäviä tai toiminnan tavoitteita koskevia tai muita päätökseen vaikuttaneita vääriä tietoja taikka salannut sellaisen seikan, joka olisi saattanut estää tutkimuslaitoksen hyväksymisen.

47 d §

kumotaan

Vastaanottosopimus

Tutkimuslaitoksen, joka haluaa toimia tutkijadirektiivissä tarkoitetun tutkijan vastaanottajana, on tehtävä hänen kanssaan vastaanottosopimus. Ulkomaalainen sitoutuu vastaanottosopimuksessa toteuttamaan tutkijadirektiivin mukaisen tieteellisen tutkimushankkeen ja tutkimuslaitos sitoutuu vastaanottamaan ulkomaalaisen tätä tarkoitusta varten.

Tutkimuslaitos voi tehdä vastaanottosopimuksen, jos:

- 1) se on hyväksynyt tutkimushankkeen tarkistettuaan ensin:

 - a) tieteellisen tutkimushankkeen tavoitteen, keston ja toteutukseen tarvittavien varojen saatavuuden;*
 - b) ulkomaalaisen tutkijan pätevyyden;**
- 2) ulkomaalaisella on oleskelunsa ajan käytössään riittävät kuukausittaiset varat, joilla hän kattaa oleskelu- ja paluukustannuksensa;*
- 3) ulkomaalaisen oleskelun kestäessä enintään neljä kuukautta hänellä on luotettavan ja vakavaraisen yhtiön tai laitoksen myöntämä sairausvakuutus taikka jonkin valtion myöntämä lakisääteinen sairausvakuutus, joka kattaa hänen sairaanhoidostaan aiheutuvat kustannukset;*
- 4) ulkomaalaisen oikeussuhde ja tutkimuksen ehdot on vastaanottosopimuksessa määritelty.*

47 e §

kumotaan

Oleskeluluvan myöntäminen tieteellistä tutkimusta varten

Ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa tutkijadirektiivissä tarkoitettua tieteellistä tutkimusta varten, jos:

- 1) hän on tehnyt tutkimuslaitoksen kanssa vastaanottosopimuksen;*
- 2) hän täyttää vastaanottosopimuksen tekemiselle säädetyt edellytykset; ja*
- 3) hän ei vaaranna yleistä järjestystä tai turvallisuutta taikka kansanterveyttä.*

Ennen kuin ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa, tutkimuslaitoksen on annettava lupaviranomaiselle tiedot vastaanottosopimuksen edellytysten täyttymisestä.

47 f §

kumotaan

Vastaanottosopimuksen päätyminen

Vastaanottosopimus päättyy, kun tutkija on saattanut tutkimuksensa loppuun. Vastaanottosopimus päättyy ennen tutkimuksen loppuun saattamista, jos ulkomaalaista ei päästetä maahan tai vastaanottosopimuksen tekemisen edellytyksenä oleva oikeussuhde purkautuu tai opetusministeriö jättää uusia taikka peruuttaa tutkimuslaitoksen hyväksymisen.

Tutkimuslaitoksen on ilmoitettava opetusministeriölle ja oleskeluluvan myöntäneelle viranomaiselle tutkimuksen loppuun saattamisesta. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa tutkimuksen valmistumisesta.

Tutkimuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava opetusministeriölle ja oleskeluluvan myöntäneelle viranomaiselle seikoista, jotka estävät vastaanottosopimuksen täytäntöönpanon.

49 §

49 §

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle

Ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan myöntäminen ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

1) ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) ulkomaalainen on jo ennen Suomeen saapumistaan asunut vähintään kaksi vuotta yhdessä Suomessa asuvan aviopuolisonsa kanssa tai elänyt jatkuvasti vähintään kaksi vuotta yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa Suomessa asuvan henkilön kanssa;

3) työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämättä jättäminen Suomesta haettuna olisi ulkomaalaisen tai työnantajan kannalta perusteetonta;

4) ulkomaalainen on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa tutkijadirektiivissä tarkoitetun tieteellisen tutkimuksen suorittamista varten ja hakee Suomessa oleskelulupaa samaan tarkoitukseen taikka on tällaisen henkilön perheenjäsen;

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdek-

Ilman oleskelulupaa maahan saapuneelle ulkomaalaiselle myönnetään tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa Suomessa, jos edellytykset tällaisen oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomailla ovat olemassa ja:

1) ulkomaalainen on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen;

2) ulkomaalainen on jo ennen Suomeen saapumistaan asunut vähintään kaksi vuotta yhdessä Suomessa asuvan aviopuolisonsa kanssa tai elänyt jatkuvasti vähintään kaksi vuotta yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa Suomessa asuvan henkilön kanssa;

3) työntekijän tai elinkeinonharjoittajan oleskeluluvan myöntämättä jättäminen Suomesta haettuna olisi ulkomaalaisen tai työnantajan kannalta perusteetonta;

(4 kohta kumotaan)

4 a) ulkomaalainen on Euroopan unionin sinisen kortin haltija, joka on ennen Suomeen saapumistaan oleskellut toisessa jäsenvaltiossa vähintään kahdek-

santoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unionin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodostettu ennen Suomeen tuloa; taikka

5) oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana samoin perusteiden kuin vastaava lupa ulkomailta haettuna.

Edellä 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan vastaavasti myös samaa sukupuolta olevien rekisteröityihin parisuhteisiin sekä jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävien samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin.

54 §

Jatkoluvan myöntäminen

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen olemassa.

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jolle esille tulleiden seikkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edelleen voimassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin perusteella työnte-koa tai elinkeinon harjoittamista varten, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jäl-keen jatkuva oleskelulupa, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla opiskelua varten, myönnetään tutkinnon suorittami-sen jälkeen uusi tilapäinen oleskelulupa työnhakua varten.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 51 §:n nojalla maasta poistamisen es-tymisen vuoksi, ihmiskaupan uhrille, jolle on myön- netty tilapäinen oleskelulupa, ja 52 d §:ssä tarkoite- tulle laittomasti maassa oleskellelle ja työskennel- lelle kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myön- netty tilapäinen oleskelulupa, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jat- kuva oleskelulupa, jos olosuhteet, joiden perusteella edellinen määräaikainen lupa myönnettiin, ovat edelleen voimassa.

Edellä 52 d §:ssä tarkoitettulle kolmannen maan

santoista kuukauden ajan korkeaa pätevyyttä vaati- vaa työtä varten ja hakee Suomessa Euroopan unio- nin sinistä korttia jätettyään hakemuksen viimeistään kuukauden kuluttua maahan saapumisestaan tai on tällaisen henkilön perheenjäsen ja perhe on muodos- tettu ennen Suomeen tuloa; taikka

5) oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuu- tonta.

Oleskelulupa myönnetään tilapäisenä tai jatkuvana samoin perusteiden kuin vastaava lupa ulkomailta ha- ettuna.

Edellä 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan vastaavasti myös samaa sukupuolta olevien rekiste- röityihin parisuhteisiin sekä jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävien samaa sukupuolta olevien parisuhteisiin.

54 §

Jatkoluvan myöntäminen

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jos edellytykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnettiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ovat edelleen olemassa.

Jos ulkomaalainen on saanut oleskeluluvan kan- sainvälisen suojelun perusteella, uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään, jolle esille tulleiden sei- kkojen perusteella vaikuta ilmeiseltä, etteivät edelly- tykset, joiden perusteella ulkomaalaiselle myönnet- tiin edellinen määräaikainen oleskelulupa, ole edel- leen voimassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 45 §:n 1 momentin perusteella työnte-koa tai elinkeinon harjoittamista varten, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jäl- keen jatkuva oleskelulupa, jos luvan myöntämisen edellytykset ovat edelleen olemassa.

Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 51 §:n nojalla maasta poistamisen es- tymisen vuoksi, ihmiskaupan uhrille, jolle on myön- netty tilapäinen oleskelulupa, ja 52 d §:ssä tarkoite- tulle laittomasti maassa oleskellelle ja työskennel- lelle kolmannen maan kansalaiselle, jolle on myön- netty tilapäinen oleskelulupa, myönnetään kahden vuoden yhtäjaksoisen maassa oleskelun jälkeen jat- kuva oleskelulupa, jos olosuhteet, joiden perusteella edellinen määräaikainen lupa myönnettiin, ovat edelleen voimassa.

Edellä 52 d §:ssä tarkoitettulle kolmannen maan kansalaiselle myönnetyn tilapäisen oleskeluluvan voimassaoloa jatketaan siihen asti kunnes hänelle on maksettu hänelle kuuluvat, perityksi saadut palk- kasaatavat.

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään

kansalaiselle myönnetyn tilapäisen oleskeluluvan voimassaoloa jatketaan siihen asti kunnes hänelle on maksettu hänelle kuuluvat, perityksi saadut palkkasaatavat.

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella. Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen tai että hänen henkilökohtainen tilanteensa on erityisen vaikea puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi ja luvan epääminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi.

Edellä 54 §:n 3 ja 5 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, kun oleskeluluvan peruste muuttuu tilapäisestä jatkuvaksi, oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituutta koskevan 53 §:n säännöksiä.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika ei kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenkokoajan määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika.

Tilapäinen oleskelulupa Suomessa tutkinnon suorittaneelle myönnetään 54 §:n 4 momentin nojalla yhden kerran enintään yhdeksi vuodeksi edellisen oleskeluluvan päättymisestä.

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

uudella perusteella, jos ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää ensimmäinen oleskelulupa tällä uudella perusteella. Ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa perhesiteen perusteella, voidaan myöntää oleskelulupa perhesiteen päätyttyä sillä perusteella, että henkilöllä on kiinteät siteet Suomeen tai että hänen henkilökohtainen tilanteensa on erityisen vaikea puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi ja luvan epääminen olisi olosuhteet huomioon ottaen kohtuutonta.

55 §

Jatkoluvan pituus

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään enintään neljäksi vuodeksi.

Edellä 54 §:n 3 ja 5 momentissa tarkoitettussa tapauksessa, kun oleskeluluvan peruste muuttuu tilapäisestä jatkuvaksi, oleskeluluvan pituuteen sovelletaan ensimmäisen määräaikaisen oleskeluluvan pituutta koskevan 53 §:n säännöksiä.

Jos oleskelulupa myönnetään perhesiteen perusteella, myönnettävän määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika ei kuitenkaan saa olla pidempi kuin oleskeluluvan myöntämisen perusteena olevan perheenkokoajan määräaikaisen oleskeluluvan voimassaoloaika.

Euroopan unionin sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, Euroopan unionin sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä kolmella kuukaudella. Euroopan unionin sinisen kortin haltijan perheenjäsenelle myönnetään oleskelulupa vastaavaksi ajaksi.

58 a §

kumotaan

Tutkijadirektiiviin perustuvan oleskeluluvan peruuttaminen

Edellä 47 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla myönnetty määräaikainen oleskelulupa voidaan 58 §:ssä säädetyn lisäksi peruuttaa, jos vastaanottosopimus päättyy tai opetusministeriö jättää uusimatta taikka peruuttaa tutkimuslaitoksen hyväksymisen.

Jos vastaanottosopimus päättyy tutkimuksen loppuun saattamisen vuoksi, oleskelulupa voidaan peruuttaa aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua tutkimuksen valmistumisesta. Jos vastaanottosopimus päättyy sen vuoksi, että opetusministeriö jättää uusimatta taikka peruuttaa tutkimuslaitoksen hyväksymisen, oleskelulupa voidaan peruuttaa aikaisintaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun päätös sai lainvoiman.

77 §

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten

Muu oleskelulupa ansiotyötä varten myönnetään ulkomaalaiselle, joka:

- 1) toimii yrityksen yli- tai keskijohdon taikka erityisosaamista vaativissa asiantuntijatehtävissä;
- 2) toimii urheilijana, valmentajana tai urheilutoumarina, kun toiminta on ammattimaista;
- 3) toimii uskonnollisen tai aatteellisen yhteisön palveluksessa;
- 4) toimii ammattimaisesti *tieteen*, kulttuurin tai taiteen alalla ravintolamusikoita lukuun ottamatta;
- 5) toimii kansainvälisessä järjestössä tai valtioiden väliseen viralliseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä;
- 6) toimii ammattimaisesti joukkoviestinnän alalla, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;
- 7) tutkii markkinoita, valmistelee yrityksen sijoitautumista Suomeen, neuvottelee tilauksista, hankkii tilauksia tai valvoo tehtyjen tilausten toimeenpanoa tai toimii muissa vastaavissa tehtävissä, jollei hänen työn- eikä toimeksiantajallaan ole toimipaikkaa Suomessa;
- 8) *on suorittanut Suomessa tutkinnon ja maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus on työnteko;*
- 9) toimii kutsun tai sopimuksen nojalla vierailevana opettajana, luennoitsijana, kouluttajana, konsulttina tai *tutkijana*, jos työ kestää enintään yhden vuoden;
- 10) tekee yksittäisen ulkomailta maahan tuodun tai maasta ulkomaille vietävän koneen, laitteen, tuotan-

tolinjan tai asiantuntijajärjestelmän toimitussopimukseen sisältyvän työn, jos työ kestää enintään kuusi kuukautta;

11) suorittaa työn *tai työharjoittelun*, joka sisältyy valtioiden väliseen sopimukseen tai kansalaisjärjestöjen vaihto-ohjelmaan, jos työ tai harjoittelu kestää enintään 18 kuukautta, *tai joka tapahtuu korkeakoulututkinnon suorittaneen ulkomaalaisen enintään vuoden kestäväenä siirtona yrityksen sisällä; tai*

12) *on 18–30-vuotias ja suorittaa työharjoittelun, kun hän opiskelee ulkomaisessa korkeakoulussa suomen tai ruotsin kieltä tai kun harjoittelun ala vastaa ulkomaalaisen opintoja tai tutkintoa, jos työharjoittelu kestää enintään 18 kuukautta.*

Jos työnteko ylittää 1 momentin 9–12 kohdassa säädetyt aikarajat, ulkomaalaisen on haettava työntekijän oleskelulupaa.

Ulkomaalaisen toimeentulon on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan.

78 §

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty työntekijän oleskelulupa, on työnteko-oikeus 74 §:ssä määritellyin rajauksin.

Ulkomaalaisella, jolle on myönnetty muu oleskelulupa ansiotyötä varten, on luvan perusteen mukainen työnteko-oikeus. Myös muulla perusteella myönnetyn oleskeluluvan haltijalla on oikeus tehdä 77 §:n 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettua työtä.

Työnteko-oikeus on lisäksi ulkomaalaisella:

1) jolle on myönnetty pysyvä oleskelulupa, 56 a §:n mukainen pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa tai jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon tai ammatinharjoittamisen perusteella;

2) jolle on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella;

3) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa tilapäisen suojelun tai muun humanitaarisen maahanmuuton perusteella;

4) *jonka oleskelulupa on myönnetty opiskelua varten, jos:*

a) työ on tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai opintoihin sisältyvän lopputyön tekemistä ansiotyönä;

b) työn määrä tasoittuu keskimäärin 25 tuntiin viikossa aikana, jolloin oppilaitoksessa järjestetään varsinaista opetusta; tai

c) kokoaikainen työ sijoittuu aikaan, jolloin oppilaitoksessa ei järjestetä varsinaista opetusta;

5) jolle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa 52 a

HE 80/2017:ssä esitetään, että 11 kohtaa muutetaan.

tai 52 d §:n perusteella;

6) jonka oleskelulupa on myönnetty maasta poistumisen estymisen vuoksi 51 §:n perusteella;

7) jolle ulkoasiainministeriö on myöntänyt oleskeluluvan edustuston rakennus-, korjaus- tai huolto-työn tekemistä varten.

Tähän pykälään perustuvasta työnteko-oikeudesta on 3 momentin 7 kohdassa tarkoitettua oleskelulupaa lukuun ottamatta tehtävä merkintä ulkomaalaisen oleskeluluvan yhteyteen.

79 §

Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa

Oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa on ulkomaalaisella, joka:

1) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla tulkiksi, opettajaksi, asiantuntijaksi tai urheilutuomariksi enintään kolmeksi kuukaudeksi;

2) tulee kutsun tai sopimuksen nojalla ammattitaitelijaksi tai urheilijaksi, mukaan lukien avustava, huoltava ja valmentava henkilökunta, enintään kolmeksi kuukaudeksi;

3) työskentelee merimiehenä joko kauppa-alusluettelon merkityllä aluksella tai, tultuaan palvelukseen muualla kuin Suomessa, aluksella, joka pääasiassa liikennöi ulkomaisten satamien välillä;

4) tulee marjojen, hedelmien, erikoiskasvien, juuristen tai vihannesten poimintaan tai korjuuseen taikka turkistarhatyöhön enintään kolmeksi kuukaudeksi;

5) tulee suorittamaan toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen vakituksena työntekijänä palvelujen tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työntekoon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa;

6) tulee Suomeen tutkijaksi toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa solmitun tutkijadirektiivin mukaisen vastaanottosopimuksen perusteella tutkijadirektiivissä tarkoitettua tieteellisen tutkimushankkeen suorittamista varten enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Ulkomaalaisella on kansainvälistä suojelua haettuaan oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) kun hänellä on 11 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja ja hän on oleskellut maassa kolme kuukautta;

HE 80/2017:ssä esitetään, että 4 kohta kumotaan.

2) kun hän on oleskellut maassa kuusi kuukautta.

Kun työnantajalla tai toimeksiantajalla ei ole toimipaikkaa Suomessa, ulkomaalaisella on oikeus tehdä ansiotyötä ilman oleskelulupaa:

1) tuote-esittelijänä tai elokuvatyöntekijänä enintään kolme kuukautta;

2) ulkomaaisessa omistuksessa tai hallinnassa olevan moottoriajoneuvon henkilökuntaan kuuluvana, kun ulkomaalainen kuljettaa ajoneuvoa, jonka rajan ylittävä kuljetus viedään määräpaikkaan tai haetaan lähtöpisteestä, taikka kun liikennöinti Suomessa liittyy säännölliseen reittiliikenteeseen paikkakuntien välillä, joista ainakin yksi sijaitsee ulkomailla, eikä ulkomaalaisella ole asuinpaikkaa Suomessa;

3) ulkomailta Suomeen suuntautuvan seuramatkan matkanjohtajana.

80 §

Työnteko-oikeuden kesto

Jos samaa työnantajaa tai ammattialaa koskeva työntekijän jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan mukaista työntekoa, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muussa tapauksessa aikaisemman luvan mukainen työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaolon päättyessä. Uuden oleskeluluvan mukainen työnteko-oikeus alkaa, kun lupa on myönnetty.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu muihin oleskelulupaan kuin työntekijän oleskelulupaan ja jatko-oleskelulupahakemus on tehty aikaisemman oleskeluluvan voimassa ollessa, työnteko-oikeus jatkuu aikaisemman luvan mukaisena, kunnes uuden hakemuksen johdosta on myönnetty oleskelulupa tai kielteinen päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Jos ulkomaalaisen oleskelulupa on myönnetty 77 §:n 1 momentin 9–12 kohdan nojalla, työnteko-oikeus päättyy luvan voimassaoloajan päättyessä.

Jos 54 §:n 4 momentissa tai 77 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa jatko-oleskelulupahakemus työntekoa tai työnhakua varten on tehty aikaisemman opiskelua varten 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa jatkaa aiemman luvan nojalla tekemäänsä työtä tai aloittaa uuden työnteon.

Jos jatko-oleskelulupahakemus työntekoa varten on tehty aikaisemman 54 §:n 4 momentin perusteella myönnetyn oleskeluluvan voimassa ollessa, ulkomaalainen saa työpaikan löydettyään aloittaa työnteon.

Jos 4 tai 5 momentissa tarkoitettuun jatko-oleskelulupahakemukseen annetaan kielteinen päätös, työntekoa ei saa jatkaa, vaikka päätökseen haetaan muutosta valittamalla.

Jos ulkomaalaisen työnteko-oikeus perustuu viisumiin tai viisumivapauteen, oikeus kestää enintään 79 §:ssä säädetyn ajan. Oleskeluluvan hakeminen viisumin tai viisumivapauden voimassa ollessa ei pidennä työnteko-oikeuden kestoä. Työnteko-oikeus päättyy sen estämättä, mitä 79 §:ssä säädetään, kun henkilön käännyttämistä koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Jos työnteko-oikeus perustuu oleskelulupaän ja henkilö karkotetaan, työnteko-oikeus päättyy, kun karkottamista koskeva päätös on täytäntöönpanokelpoinen.

Laki aravarajoituslain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan aravarajoituslain (1190/1993) 4 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1350/2016, seuraavasti:

4 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

4 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädettyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa;

3) jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella.

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädettyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa.

Laki vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) 11 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1349/2016, seuraavasti:

11 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa;

3) jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella.

11 §

Asuinkäyttö ja asukkaat

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa.

Laki vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) 10 §:n 2 momentti seuraavasti:

*10 §**Asuinkäyttö ja asukkaat**10 §**Asuinkäyttö ja asukkaat*

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Tässä laissa Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa;

3) jolle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella.

Asukkaaksi voidaan valita Suomen kansalainen ruokakuntineen. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö:

1) jonka oleskeluoikeus on ulkomaalaislain (301/2004) 10 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröity tai jolle on myönnetty mainitussa luvussa tarkoitettu oleskelukortti;

2) jolle on myönnetty kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu oleskelulupa opiskelun perusteella;

3) jolle on myönnetty ulkomaalaislaissa tai kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, harjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä annetussa laissa tarkoitettu vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava oleskelulupa.